

КОМИСИЯ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА
СЪОЩЕНИЯТА

Г О Д И Ш Е Н Д О К Л А Д
2017 година

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД.....	4
I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ.....	6
1. Обем и структура на пазара на електронните съобщения в България.....	6
1.1. Обем на пазара.....	6
1.2. Структура на пазара.....	7
2. Гласови телефонни услуги.....	10
2.1. Фиксирана телефонна услуга.....	12
2.2. Мобилна телефонна услуга.....	17
3. Услуги по предоставяне на линии под наем.....	23
4. Пренос на данни и достъп до интернет.....	26
5. Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми.....	33
5.1. Разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно.....	35
5.2. Пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми и IPTV на едро.....	40
5.3. Наземно радиоразпръскване на радиопрограми – УКВ радиоразпръскване.....	41
6. Пакетни услуги.....	42
7. Перспективи за развитие на българския пазар на електронни съобщения.....	47
8. Предоставяне на универсалната услуга.....	48
8.1. Степен на задоволеност от предоставянето на универсалната услуга ...	48
8.2. Анализ на предоставянето на универсалната услуга.....	48
8.3. Качество при предоставяне на универсалната услуга.....	52
8.4. Компенсиране на нетните разходи от предоставянето на универсалната услуга.....	52
8.5. Жалби и удовлетворяване на жалбите.....	52
8.6. Перспективи за развитие на универсалната услуга.....	53
II. ПРАВНА И РЕГУЛАТОРНА РАМКА.....	54
1. Регулаторна рамка в областта на електронните съобщения на Европейския съюз.....	54
2. Правна и регулаторна рамка в България.....	54
3. Водещи регулаторни решения на КРС за 2017 г.	54
4. Осъществяване на електронни съобщения.....	53
4.1. Разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс.....	55
4.2. Уведомления за осъществяване на обществени електронни съобщения.....	57

4.3. Осъществяване на електронни съобщения чрез радиосъоръжения от любителската радиослужба.....	58
4.4. Взаимно свързване и достъп	59
III. ДЕЙНОСТИ ПО ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ И ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИЯ ДОКУМЕНТ И ЕЛЕКТРОННИЯ ПОДПИС	61
1. Дейности в изпълнение на приоритетите на КРС	61
1.1. Ефективно управление на ограничените ресурси	61
1.2. Регулиране и мониторинг на пазарите на електронни съобщения.....	75
1.3. Развитие и техническа поддръжка на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър.....	77
1.4. Международна дейност на КРС през 2017 г.	78
1.5. Административен капацитет на КРС	81
2. Други по-важни дейности	85
2.1 Стандартизация.....	85
2.2. Радиосъоръжения и крайни електронни съобщителни устройства.....	86
2.3. Изпълнение на задължения във връзка с Глава петнадесета на ЗЕС	87
2.4. Електронен подпис.....	88
2.5. Контрол на съобщенията.....	89
2.6. Защита на интересите на потребителите на електронни съобщителни услуги.....	97
IV. БЮДЖЕТ	102
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	108

УВОД

Годишният доклад на Комисия за регулиране на съобщенията (КРС, Комисията) за 2017 г. е изготвен съгласно разпоредбата на чл. 38 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС). Документът представя систематизирана информация за услугите, пазарите и конкуренцията в сектора през предходната година, тенденциите и перспективите на развитие, както и преглед на дейността на регулатора.

И през 2017 г. КРС работи активно за осигуряването на условия за развитие на ефективна конкуренция на пазарите на електронни съобщителни мрежи и услуги, позволяващи информиран избор на потребителите и задоволяване на нуждите им от съвременни, качествени и достъпни услуги. При изпълнението на своите правомощия, Комисията използва добрите практики на Европейския съюз (ЕС/Съюза), спазвайки принципите на прозрачност, публичност, предвидимост и консултативност. В работата си регулаторът продължи активния и конструктивен диалог с предприятията, браншовите организации и компетентните институции в България.

Регулаторът съсредоточи своята работа в изпълнението на заложените приоритети за 2017 г., сред които е ефективното прилагане на Регламент (ЕС) № 531/2012 относно роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза, в съответствие с неговите изменения. За да се избегнат проблеми при ползването на роуминг услуги на национални цени, КРС публикува на страницата си в интернет си съвети за българските граждани. Предприетите своевременни мерки осигуриха безпроблемното прилагане на Регламента, довело до ръст в размера на общото потребление на мобилни телефонни услуги, като реално изговорените минути от абонати на българските предприятия в чужбина нараснаха с повече от три пъти.

През 2017 г. се задълбочи тенденцията от последните няколко години за нарастване на влиянието на пакетните услуги, като техният относителен пазарен дял достигна 36,3% и за първи път изпревари този на гласовите телефонни услуги. Достъпът до интернет и преносът на данни също отбелязват ръст и заемат 20% в общия обем на пазара. Една от основните причини за това е непрекъснатото навлизане на нови достъпни технологии и приложения.

Технологичните иновации в мобилните услуги, осигуряващи високи скорости на пренос, изискват увеличаване на ползвания радиочестотен спектър (РЧС). По тази причина ефективното управление и ефикасно ползване на РЧС са сред постоянните приоритети на Комисията. Във връзка с осигуряване на условия за хармонизирано използване на радиочестотен обхват 700 MHz (радиочестотната лента 694-790 MHz), т.нар. втори цифров дивидент, КРС продължи започналите през 2016 г. дейности по оценка на определения за граждански нужди спектър в този обхват. На експертно ниво регулаторът активно участва и в работата на междуведомствени работни групи по този въпрос. В проекта на Национална пътна карта за изпълнение на задълженията на Република България по Решение (ЕС) 2017/899¹ бяха включени редица предложения на КРС. През изминалата година Комисията подписа и споразумения със съседните държави, с които бяха предварително координирани новите честотни планове за цифрова телевизия. С това България се нареди сред първите европейски държави, изпълнили срока по Решението за сключване на споразумения за трансграничното координиране на честоти.

В осигуряването на контрол и ефикасно ползване на РЧС, съществена роля има мониторинга с оглед подобряването на качеството на предоставяните услуги на крайните потребители. Защитата на техните права и интереси е също сред основните задачи на Комисията. През изминалата година в КРС са постъпили над 4 000 жалби на потребители,

¹ Решение (ЕС) 2017/899 на Европейския парламент и на Съвета от 17 май 2017 г. за използването на радиочестотна лента 470-790 MHz в Съюза

по които са извършени проверки. В резултат, за констатираните административни нарушения на ЗЕС, са съставени с 60% повече актове от 2016 г.

В международен план българският регулатор продължи дейността си за утвърждаване на активната роля на КРС в работата на специализираните организации в областта на електронните съобщения на европейско и световно ниво и успешно изпълни функциите на заместник-председател на Групата на европейските регулатори за пощенски услуги (ERGP).

I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ

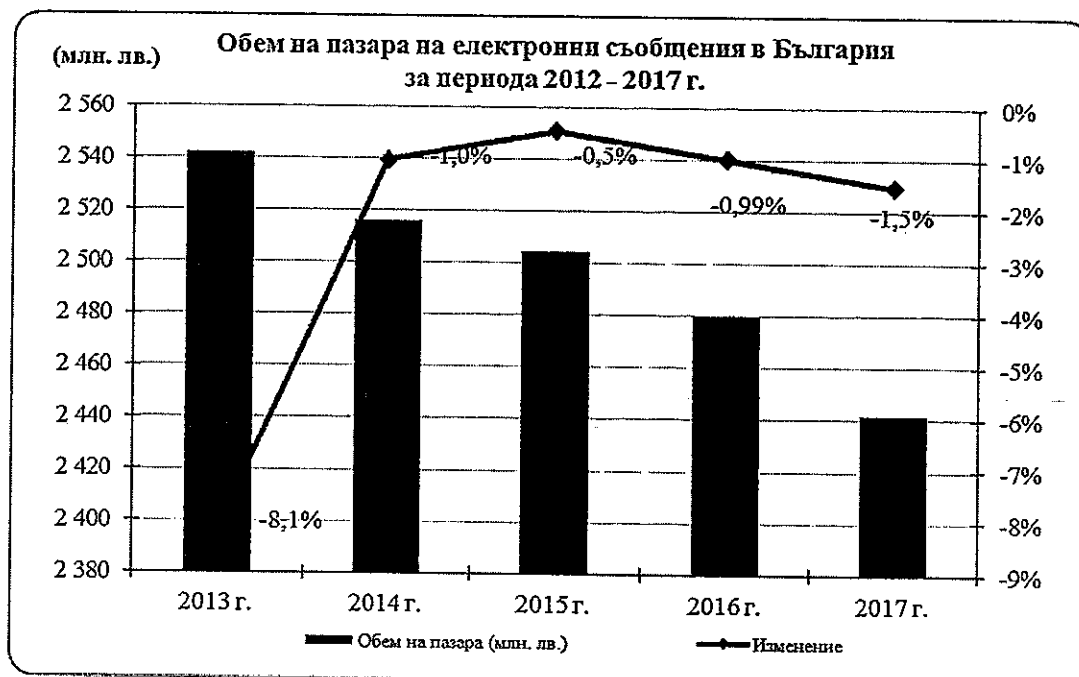
1. Обем и структура на пазара на електронните съобщения в България

1.1. Обем на пазара

По данни от регистъра на КРС, към 31.12.2017 г. 1103 предприятия са регистрирали намерение да осъществяват дейност по предоставянето на обществени електронни съобщения. В изпълнение на чл. 5 от Общите изисквания при осъществяването на обществени електронни съобщения е постъпила информация от общо 994² предприятия (представляващи 90,1% от общо регистрираните).

През 2017 г. дейност са осъществявали 842 предприятия, като в този брой са включени и 20 предприятия, които към 31.12.2017 г. са преустановили дейността си по предоставяне на обществени електронни съобщения и са заличени от регистъра на КРС. В сравнение с предходния отчетен период през 2017 г. се наблюдава спад както в броя на предприятията, вписани в регистъра на КРС за предоставяне на обществени електронни съобщения, с 2,7%, така и в броя на предприятията, реално осъществявали дейност през годината (намаление с 1,6%). Това се отразява върху общия обем на пазара, който през 2017 г. възлиза на 2,442 млрд. лв.³, като намалява с 1,5% спрямо 2016 г.

На фигура 1 е представено изменението на обема на пазара на електронните съобщения в страната за периода 2013-2017 г.

Забележка: За 2016 г. данните са актуализирани.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 1

Спадът в общия обем на пазара на обществени електронни съобщения се отразява и върху дела му в общия обем на БВП⁴ на България, като се отчита намаление с 0,2 процентни пункта (2,5% за 2017 г. при 2,7% за 2016 г.).

² Данните са въз основа на постъпилата в КРС към 17.05.2018 г. информация

³ Включително приходите от предприятията, преустановили дейността си през 2017 г.

⁴ Изчислен по текущи цени. Източник: НСИ: <http://www.nsi.bg/bg/content/2206/%D0%B1%D0%B2%D0%BF-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%>

1.2. Структура на пазара

Информация за приходите от предоставяне на обществени електронни съобщения в България е представена по сегменти, определени според вида на предоставяните услуги, за периода 2015-2017 г. в таблица 1.

Таблица 1

Структура на пазара на обществени електронни съобщения в България по вид на предоставяните услуги за периода 2015 – 2017 г.

Услуги, чрез които се осъществяват обществени електронни съобщения	Приходи		
	2015 г.	2016 г. ¹	2017 г.
	(млн. лв.)		
1. Гласови телефонни услуги	1 131,441	886,146	734,860
1.1. Фиксирана телефонна услуга чрез географски номера от ННП, услугата "избор на оператор" и обществени телефони	174,305	155,866	126,711
1.2. Мобилна телефонна услуга чрез номера от ННП	942,830	718,521	596,147
1.3. Други гласови услуги ²	14,305	11,759	12,002
2. Услуги по предоставяне на линии под наем³	31,896	26,597	23,212
3. Услуги за пренос на данни и/или достъп до интернет	403,357	472,317	487,500
4. Услуги за пренос и/или разпространение на радио-и/или телевизионни програми	244,415	254,535	254,397
5. Пакетни услуги	643,483	784,505	885,411
6. Други услуги⁴	50,121	55,759	56,650
ОБЩО	2 504,713	2 479,860	2 442,029
¹ Данните за 2016 г. са актуализирани			
² Включват се приходите от предоставянето на VoIP (гласова IP услуга, при която не се използват номера (географски или негеографски) от ННП, услугата е без гарантирано качество и е необходимо потребителят да използва/разполага с достъп до интернет през съответно устройство - компютър/телефон)			
³ Включват се приходите от национални и международни линии под наем, както и приходите от участъци на международни линии под наем извън територията на Република България			
⁴ Сегментът включва приходите от предоставяне на канална мрежа, услуги за достъп до спътникови системи, съвместно ползване, включително предоставяне на кули, мачти; тъмно влакно; съвместно разполагане (колокиране), извън случаите на взаимно свързване и други.			

Източник: Данни, подадени в КРС

Общият обем на пазара на електронни съобщения⁵ в България и през 2017 г. се определя основно от приходите от гласовите услуги, пакетните услуги и услугите за пренос на данни и/или достъп до интернет.

B5%D0%BD-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4-%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BE-%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%BE

⁵ Формиран от приходите от услуги, предоставяни самостоятелно, и от приходите от пакетни услуги (инсталационни такси и месечен абонамент)

За първа година дялът на приходите от предоставяне на пакетни услуги в общия обем на пазара през 2017 г. изпреварва този на гласовите телефонни услуги, като нараства с 4,7 процентни пункта спрямо 2016 г. и достига най-висок относителен дял - 36,3%. Дялът на гласовите телефонни услуги (фиксирана, мобилна и други гласови услуги) в общия обем на пазара на обществени електронни съобщения през 2017 г. е 30,1% и отчита намаление с 5,7 процентни пункта спрямо 2016 г. На трето място са услугите за пренос на данни и/или достъп до интернет, които заемат 20% от общия обем на пазара. Относителният дял на приходите от този пазарен сегмент в структурата на пазара нараства спрямо 2016 г. с 1 процентен пункт.

На фигура 2 е представено изменението на относителните дялове на приходите от електронни съобщителни услуги в структурата на пазара на електронни съобщения за периода 2015 – 2017 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 2

Спрямо предходната година през 2017 г. три пазарни сегмента бележат ръст, а именно:

✓ „Пренос на данни и/или достъп до интернет” – 3,2%. Този ръст се дължи преди всичко на „Други услуги, свързани с предоставяне на пренос на данни и достъп до интернет“, приходите от които са се увеличили с 68,5%;

✓ „Пакетни услуги” нараства с 12,9%. Това се дължи както на значителното увеличение на приходите от четворен пакет (с над 4 пъти спрямо 2016 г.), така и на увеличението (с 14% спрямо 2016 г.) на приходите от двойни пакетни услуги;

✓ „Други услуги” бележи ръст от 1,6%. Основното увеличение тук е от услугата „Достъп до спътникови системи“, приходите от която са нараснали с 22,3% спрямо 2016 г. Приходите от услугата „Предоставяне на достъп до канална мрежа“, включени в този сегмент, също бележат ръст от 6,0%.

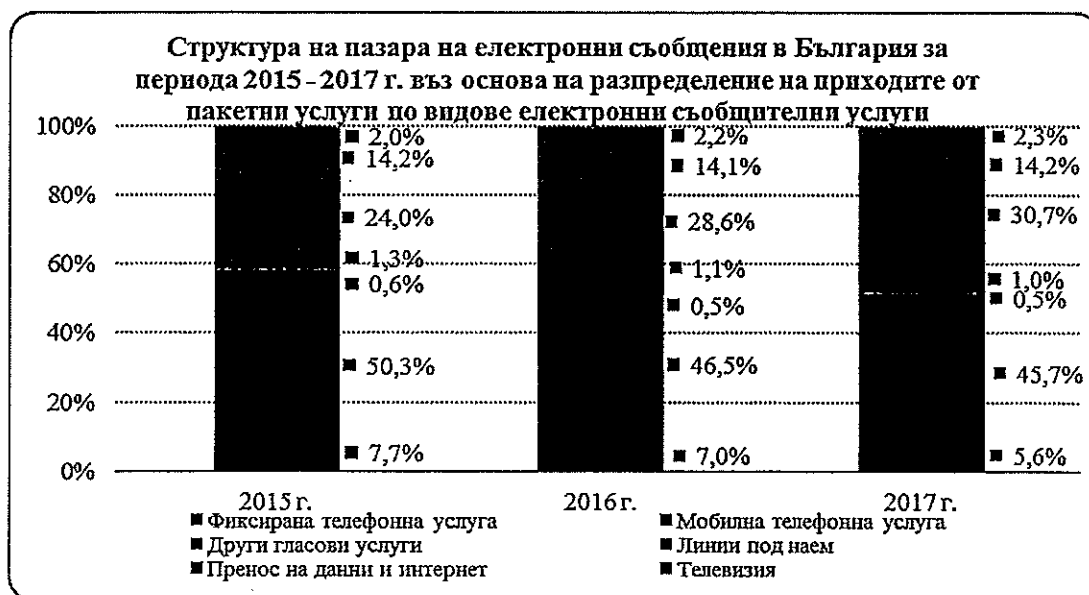
Въпреки значителното увеличение на приходите (над 2 пъти) от предоставянето на услугата IPTV на дребно спрямо 2016 г., през 2017г. сегментът „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми” бележи макар и незначителен спад от 0,1%.

Сегментите, които през отчетния период отчитат значителен спад в своя обем, са:

✓ „Гласови телефонни услуги” за поредна година бележи спад – 17,1% в абсолютно изражение, като най-значително е намалението при фиксираната телефонна услуга – 18,7%;

✓ „Услуги по предоставяне на линии под наем” продължава да бележи намаление, възлизащо на 12,7% през 2017 г. спрямо 2016 г., което се дължи основно на спад на приходите от предоставяне на услугата линии под наем на дребно.

През последните години нараства влиянието на пакетните услуги и техният дял при формирането на общия обем на пазара. В същото време, използването на услугите като самостоятелни намалява. Предвид този факт, за да може да се покажат по-конкретно реализираните приходи от отделните видове електронни съобщителни услуги, на фигура 3 е представено разпределението на приходите от пакетни услуги по отделни видове електронни съобщителни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 3

Данните показват, че при така направеното разпределение, сегментът „Гласови телефонни услуги” (фиксирана телефонна услуга, мобилна телефонна услуга и други гласови услуги) отчита спад общо с 6,8 процентни пункта (за периода 2015 – 2017 г.), въпреки, че заема най-висок дял в общия обем на пазара. На второ място се нарежда сегментът „Пренос на данни и интернет”, делът на който за показания три годишен период бележи ръст от 6,7 процентни пункта, като основна причина за това увеличение е ръстът в приходите от мобилен достъп до интернет за периода 2015-2017 г., които са се увеличили 2 пъти. На трето място при това разпределение е сегментът „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и/или телевизионни програми”, приходите от който през 2017 г. заемат 14,2% от общия обем на пазара.

Инвестиции

През 2017 г. 403 предприятия (452 през 2016 г.) са вложили инвестиции в изграждането и поддържането на обществени електронни мрежи в размер на 413,912 млн. лв. при планирани през 2016 г. 441,419 млн. лв., което показва, че планираните от предприятията инвестиции за 2017 г. са реализирани на 93,8%.

През годината във фиксирани мрежи за предоставяне на електронни съобщителни услуги са вложени инвестиции в размер на 163,938 млн. лв., като от тях 73,559 млн. лв. (със 17 млн. лв. повече спрямо предходната година) са вложени в мрежи за достъп от следващо поколение (NGA). Това води до увеличение с 6,1 процентни пункта на дела на инвестициите в NGA мрежи в общия обем на инвестициите, който за 2017 г. е 17,8%. Броят на предприятията, реализирали инвестиции в мрежи от следващо поколение през 2017 г., е намалял със 7 спрямо 2016 г. (168 предприятия през 2017 г., спрямо 175 предприятия през 2016 г.).

През 2017 г. вложените инвестиции в мобилни мрежи представляват 38,7% от общите инвестиции на предприятията, като се отчита намаление с 8,9 процентни пункта за едногодишен период. Предвидените от операторите инвестиции в мобилни мрежи за 2018 г. са в размер на 116,836 млн. лв.

2. Гласови телефонни услуги

В обхвата на сегмента „Гласови телефонни услуги” се включват: фиксирана телефонна услуга чрез географски номера от Националния номерационен план (ННП), достъп до обществена телефонна услуга чрез услугата „избор на оператор”, телефонни услуги чрез обществени телефони, мобилна телефонна услуга чрез номера от ННП (включително SMS⁶ и MMS⁷) и други гласови услуги. Приходите в групата „Други гласови услуги” се формират от предоставянето на VoIP⁸, от предоставяне на гласова услуга чрез търговско представителство, интернет базирани входящи гласови услуги и др.

През 2017 г. общият обем на реализираните приходи от гласови телефонни услуги, предоставяни като самостоятелни услуги, формиращи сегмента „Гласови телефонни услуги“, възлиза на 734,860 млн. лв. Устойчивата тенденция на спад в обема на този сегмент продължава, като намалението на общите приходи през 2017 г. в сравнение с 2016 г. е със 17,1%.

В таблица 2 е представена обобщена информация за разглеждания сегмент през 2017 г., а именно: броя на предприятията, предоставяли услуги на този пазарен сегмент, броя на техните абонати/постове, ползвали гласови телефонни услуги, както и приходите от предоставените услуги.

⁶ Кратки текстови съобщения.

⁷ Мултимедийни съобщения.

⁸ Гласова IP услуга, при която не се използват номера от ННП, услугата е без гарантирано качество и е необходимо потребителят да използва/разполага с достъп до интернет през съответно устройство - компютър/телефон.

Таблица 2

Брой предприятия, брой абонати/постове и приходи по вид на предоставяните гласови телефонни услуги през 2017 г.

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата към 31.12.2017 г.	Брой абонати/постове към 31.12.2017 г.		Приходи (в млн. лв. без ДДС) ²
		Общо ¹	в т.ч. абонати на пакетни услуги	
1. Фиксирана телефонна услуга	///	///	///	126,711
1.1. Фиксирана телефонна услуга чрез номера от ННП и услугата "избор на оператор"	24	1 249 476*	520 788	126,069
1.2. Телефонна услуга чрез обществени телефони	3	6 636**	///	0,642
2. Мобилна телефонна услуга чрез номера от ННП	3	8 532 908	4 695 840	596,147
3. Други гласови услуги	28	///	///	12,002
Общо		///	///	734,860

¹ Вкл. абонати на пакетни услуги

² Без приходи от пакетни услуги

* Брой постове/линии на абонати на фиксирана гласова телефонна услуга

** Брой обществени телефони/телефонни кабинки

Забелеска: Символът /// означава, че информацията не е приложима за посочения показател или представлява търговска тайна, навсякъде в този документ, където той е ползван.

Източник: Данни, подадени в КРС

Общият брой на предприятията, декларирали дейност по предоставянето на фиксирана телефонна услуга към 31.12.2017 г. е с две по-малко в сравнение с края на 2016 г. В края на 2017 г. предприятията, които предоставят услуги от групата „Мобилна телефонна услуга чрез номера от ННП“ са три. „Макс Телеком“ ООД⁹ (Макс Телеком) преустановява предоставянето на услугата в началото на 2017 г. Предприятията, предоставящи услугите, включени в групата „Други гласови услуги“, намаляват от 29 през предходната година на 28 през 2017 г.

Непроменен остава само броят на предприятията, които предоставят телефонна услуга чрез обществени телефони/кабинки - общо 3 на брой, включително „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД (БТК).

През 2017 г. се наблюдава намаление на приходите от всички групи услуги, включени в сегмента „Гласови телефонни услуги“, с изключение на общите приходи от други гласови услуги, където се отчита увеличение с 2,1%, дължащо се основно на ръст при предоставянето на VoIP услуги. При останалите групи намалението, в сравнение с предходната година, е както следва: 18,7% спад в приходите от фиксирана телефонна услуга чрез номера от ННП и услугата „избор на оператор“; 17% спад в приходите от мобилна телефонна услуга и 14,2% спад в приходите от обществени телефони/телефонни кабинки.

Фигура 4 представя разпределението на приходите на отделните услуги в обема на

⁹ С Решение № 510/14.09.2017 г. КРС прехвърли разрешенията на Макс Телеком на „Ти.Ком“ АД. „Ти.Ком“ АД не е предоставяло мобилна телефонна услуга през 2017 г.

сегмента за периода 2015 – 2017 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 4

През 2017 г. не се наблюдава промяна в структурата на приходите по видове услуги на пазарния сегмент „Гласови телефонни услуги“. В общия обем на сегмента най-голям дял формират приходите от мобилна телефонна услуга (81,1%), следвани от приходите от фиксирана телефонна услуга чрез географски номера от ННП и услугата „избор на оператор“ (17,2%). Делът на приходите от други услуги нараства с 0,3 процентни пункта и достига 1,6%, а делът на приходите от обществени телефони остава непроменен (0,1%) за поредна година.

2.1. Фиксирана телефонна услуга

Участници на пазара

В края на 2017 г. общият брой на предприятията, оторизирани от КРС за предоставяне на достъп до фиксирана телефонна услуга с географски номера и достъп до обществена телефонна услуга чрез услугата „избор на оператор“, възлиза на 24. С намерения за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез препродажба на фиксирана телефонна услуга чрез вторично предоставени номера са регистрирани 9 предприятия, от тях две предприятия („Комтех България“ ЕООД и „Воксбоун ЕС ЕЙ“) са декларирали дейност през годината.

През 2017 г. три предприятия преустановяват дейност по предоставянето на достъп до фиксирана телефонна услуга на крайни потребители („Близу Медиа Енд Броудбанд“

ЕАД (Близу)¹⁰, „Глобъл Комюникейшън Нет“ АД и „Premium Net International S.R.L.“. Две предприятия, които през 2016 г. не са предоставяли услуги чрез географски номера на крайни потребители, са декларирали абонати към 31.12.2017 г., („Новател“ ЕООД - чрез предоставен на предприятието индивидуално определен ограничен ресурс – географски номера и „Воксбоун ЕС ЕЙ“ - чрез вторично предоставени номера). Така, към края на 2017 г. общият брой на предприятията, предоставящи достъп до фиксирана телефонна услуга чрез географски номера, включително и препродажба чрез вторично предоставени географски номера, възлиза на 22. Две от оторизираните предприятия са предоставяли само услуги на едро, относими към предоставянето на фиксирана телефонна услуга, и са реализирали приходи от услугите „транзит“ и „физическа реализация на взаимно свързване“. В резултат на това броят на активните през 2017 г. предприятия на пазара на фиксирана телефонна услуга възлиза общо на 24.

Телефонни постове на абонати на фиксирана телефонна услуга

Информацията, подадена от предприятията относно дейността им по предоставяне на достъп на крайни потребители до фиксирана телефонна услуга през 2017 г., сочи, че за поредна година се отчита спад в броя на фиксираните телефонни постове. За 2017 г. спадът е с 12,9% в сравнение с 2016 г., което е с 3,3 процентни пункта повече в сравнение със спада през 2016 г. спрямо 2015 г. (9,6%). Това се дължи както на намалението на броя на фиксираните телефонни постове на историческото предприятие с 13,2%, така и на спада на общия брой на фиксираните телефонни постове на абонатите на алтернативните предприятия с 12,5%, при 5,1% спад през предходната година. Поради значителното намаление в броя на постове, обслужвани от алтернативните предприятия, пазарният дял на историческото предприятие, изчислен на база брой фиксирани телефонни постове се задържа на нивото от 2016 г. и към края на 2017 г. възлиза на 61,7%¹¹. Основните конкуренти на БТК на разглеждания пазар са „Мобилтел“ ЕАД¹² (Мобилтел) и „Теленор“ ЕАД (Теленор). През 2017 г. Близу се вля в Мобилтел¹³, което увеличи пазарния си дял и към края на годината предприятието обслужва 23,1% от фиксираните телефонни постове на абонати на услугата, следвано от Теленор¹⁴ с 13,4%.

На фигура 5 е представена информацията относно изменението на броя на фиксираните телефонни постове и фиксираната телефонна плътност по население за три годишен период.

¹⁰ На 12.04.2017 г. „Близу Медиа Енд Броудбанд“ ЕАД е заличено поради вливане в „Мобилтел“ ЕАД.

¹¹ През 2017 г. относителният дял на БТК, изчислен на база брой фиксирани телефонни постове намалява за едногодишен период с 0,2 процентни пункта.

¹² Считано от 18.05.2018 г. „Мобилтел“ ЕАД е преименувано на „А1 България“ ЕАД.

¹³ Към 31.12.2017 г. относителният дял на Мобилтел, изчислен на база брой фиксирани телефонни постове се увеличава с 8,3 процентни пункта, в сравнение с 31.12.2016 г., в следствие вливането на Близу.

¹⁴ През 2017 г. относителният дял на Теленор, изчислен на база брой фиксирани телефонни постове намалява за едногодишен период с 0,8 процентни пункта.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 5

В резултат от намалението на общия брой фиксирани телефонни постове, стойността на показателя „фиксирана телефонна плътност по население“ също намалява през 2017 г. и достига 17,7%¹⁵.

Потребление (трафик) на фиксирана телефонна услуга

Ежегодното намаление на броя на абонатите на фиксирана телефонна услуга очаквано води и до свиване на общото потребление на услугата. През 2017 г. обемът на изходящия трафик (измерен в минути), генериран от потребителите¹⁶ при осъществяването на национални (селищни и междуселищни повиквания, повиквания към мобилни наземни мрежи и към негеографски номера) и международни повиквания, възлиза на 774,3 млн. минути и намалява с 19,9% в сравнение с 2016 г., при намаление от 15,9% в предходния едногодишен период.

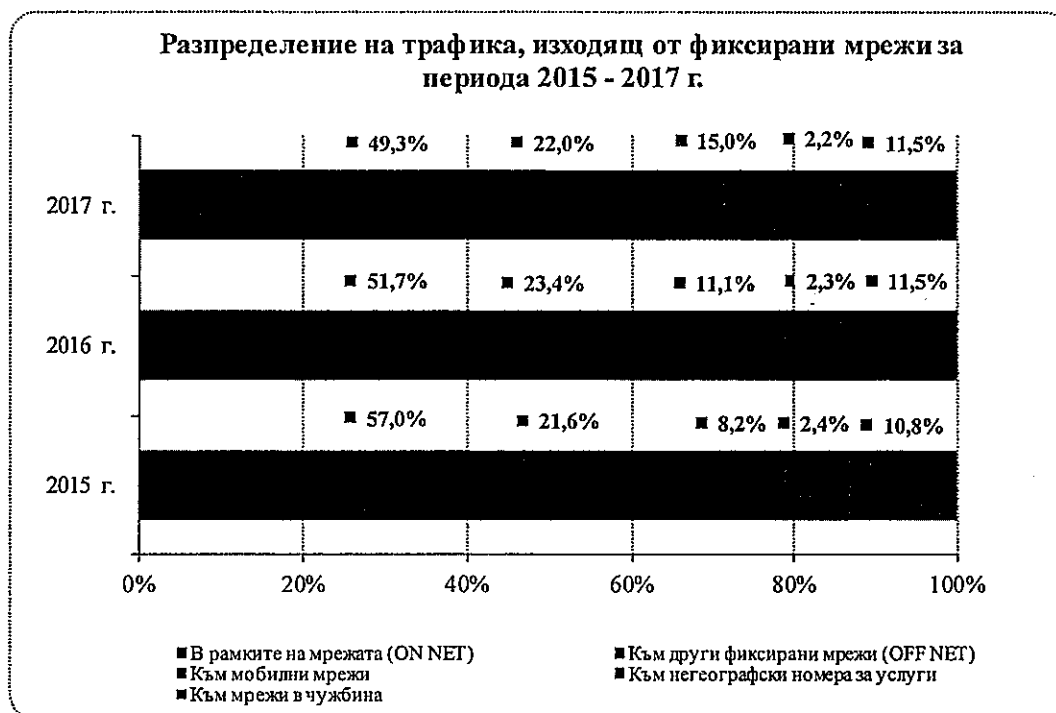
Развитието на фиксираната телефонна услуга през последните години се изразява във включването на все по-голям обем телефонен трафик в месечните абонаменти. Трафикът от повиквания, който се заплаща от абонатите извън месечния абонамент представлява едва 17,8% от общо генерирания трафик, като за едногодишен период е намалял с 4,4 процентни пункта. Това, както и устойчивата тенденция на намаление в

¹⁵ Показателят „фиксирана плътност по население“ е изчислен като съотношение между общия брой на активните телефонни постове към 31.12.2017 г. и броя на населението към 31.12.2017 г. по данни на НСИ (Население по области, общини, местоживее и пол: <http://www.nsi.bg>)

¹⁶ Включва трафика, генериран от абонати на фиксирана телефонна услуга, както и трафика от повиквания от обществени телефони.

потреблението на услугата като цяло, очаквано води до съществен спад в потреблението на услугата „избор на оператор“. Към 31.12.2017 г. не са декларирани абонати, ползващи услугата „избор на оператор“, а потреблението, измерено в обем генериран трафик и реализирани приходи през годината, е символично.

През 2017 г. структурата на потреблението, от гледна точка на направленията на повикванията, не се променя съществено в сравнение с предходните години. Фигура 6 представя разпределението на общия обем трафик, генериран от фиксирани мрежи¹⁷.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 6

Както и през предходните години, основна част от общо реализирания трафик през 2017 г. се формира от трафик в рамките на мрежата (on net), като за поредна година обемът на трафика от тези повиквания намалява значително – с 23,6% спрямо предходната година, при 23,8% намаление за периода 2016-2015 г. През 2017 г. намаление се наблюдава и при обема на генерирания трафик от повикванията към други фиксирани мрежи (off net) – с 24,8% спрямо 2016 г. Ръст се отчита единствено при повикванията към мобилни мрежи – с 8,1%, като 71,3% от общия обем на този трафик е от потребление, включено в абонаментите, при 57,5% за предходния период. По данни от предприятията, предоставящи фиксирани телефонни услуги, през 2017 г. 82,2% от общия трафик, генериран от абонатите на фиксирана телефонна услуга, са минути, включени в месечните абонаменти. Нарастването на дела на трафика, включен в месечните абонаменти, оказва влияние върху структурата на приходите от фиксирана телефонна услуга.

Приходи от фиксирана телефонна услуга

През 2017 г. общият обем на реализираните приходи от самостоятелно предоставяне

¹⁷Включен е трафикът, генериран от абонати на фиксирана телефонна услуга с географски номера от ННП, трафикът от абонати на услугата „избор на оператор“ и трафикът от обществени телефони и телефонни кабинети.

на фиксирана телефонна услуга¹⁸ възлиза на 126,7 млн. лв., което представлява спад с 18,7% спрямо 2016 г., при 10,6% за предходния едногодишен период. БТК е предприятието с най-висок пазарен дял, изчислен на база приходи от предоставянето на фиксирана телефонна услуга. Делът му през 2017 г. е 84,4%, като отбелязва намаление от 3,1 процентни пункта спрямо нивото от предходната година (87,5%).

Основните изменения, отчетени по отношение на приходите от фиксирана телефонна услуга, реализирани през 2017 г., са както следва:

- спад в обема на приходите, реализирани от предоставяне на услугата на дребно, което се дължи на намаление на потреблението на услугата, изразяващо се в намаление на фиксирани телефонни постове и генериран трафик. В абсолютна стойност реализираните приходи от достъп до фиксирана телефонна услуга (инсталационни и абонаментни такси) отчитат спад с 20,8%, а приходите от телефонни повиквания – спад с 26,3%;

- увеличение на общия обем на приходите от предоставяне на услугите на едро (включващи услугите по взаимно свързване - генериране, терминиране, транзит и физическа реализация на взаимно свързване) с 12,4%. Това се дължи основно на ръст на потреблението и приходите от услугата транзит в сравнение с предходната година, съответно с 47,0% на транзитирания трафик и с 59,3% на приходите. През 2017 г. услугата транзит формира най-голям дял в обема на приходите от взаимно свързване – 58,3%, следвана от услугата терминиране с 31,0%.

На следващата фигура е представено разпределението (структурата) на общите приходи от фиксирана телефонна услуга по основни групи услуги за периода 2015 – 2017 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 7

Видно от данните в периода 2015 – 2017 г. структурата на пазара на фиксирана

¹⁸ Не са включени приходите от месечни абонаменти и инсталационни такси за фиксирана телефонна услуга, включена в пакет с други електронни съобщителни услуги. Включени са приходите от услугата „избор на оператор“ и приходите от повиквания чрез обществени телефони и телефонни кабинки.

телефонна услуга не се променя съществено – основна част от общите приходи от фиксирана телефонна услуга - над 70%, се формира от инсталационни и абонаментни такси (приходи от достъп на дребно). В резултат от включването на значителен обем минути в абонаментните планове, трафичните приходи на дребно ежегодно намаляват, което се отразява и върху дела им в общия обем на приходите.

При услугите на едро отчетеният през 2017 г. ръст на приходите в абсолютна стойност се отразява и на дела им в общия обем, който нараства с 3 процентни пункта.

Обществени телефони

По данни на предприятията, към края на 2017 г. броят на обществените телефони и телефонните кабинки на територията на страната отново отчита значителен спад (с 12,6%) в сравнение с предходната година и възлиза на 6636. Намалението на обема на трафика, генериран от обществените телефони и кабинки също е съществено през 2017 г. в сравнение с 2016 г. – с 25,3%. Като цяло обемът на трафика, приходите и броят на поддържаните обществени телефони и телефонни кабинки се формират почти изцяло от дейността на БТК, произтичаща от задълженията на предприятието в качеството му на доставчик на универсалната услуга.

Обобщение

И през 2017 г. спадът в потреблението на фиксираната телефонна услуга, породен от намаляващия интерес на потребителите, води до понижение на стойностите на всички основни показатели, както следва:

- спад в общия брой на фиксираните телефонни постове, включително и когато услугата се ползва в пакет с други електронни съобщителни услуги;
- спад в общия обем на приходите от самостоятелно предоставяне на фиксирана телефонна услуга¹⁹, дължащ се както на намаленото потребление на услугата, така и на включването на значителен обем минути потребление в месечните абонаменти;
- спад в обема на изходящия трафик (в минути), генериран от потребителите при осъществяването на телефонни повиквания, включително и чрез обществени телефони.

2.2. Мобилна телефонна услуга

Участници на пазара

През 2017 г. общият брой на оторизираните от КРС предприятия за предоставяне на мобилна телефонна услуга е 5: БТК, „Булсатком“ ЕАД (Булсатком), Макс Телеком, Мобилтел и Теленор. Представените от тях данни в КРС за отчет на дейността им през 2017 г. показват, че 3 от предприятията реално са предлагали и предоставяли услугата на пазара през 2017 г. - БТК, Мобилтел и Теленор. Макс Телеком е преустановил предоставянето ѝ в началото на 2017 г., а Булсатком е предоставял безплатен тестови достъп до мобилното си приложение „Bulsatcom Voice“ само на потребители, ползващи други електронни съобщителни услуги от предприятието, давайки им възможност за провеждане на безплатни телефонни разговори с мобилни и фиксирани номера на другите оператори в страната, както и за изпращане на SMS.

¹⁹ Не са включени приходите от инсталационни такси и месечни абонаменти от пакетни услуги, включващи фиксирана телефонна услуга.

През 2017 г. Мобилтел продължава да има водеща роля на сегмента на мобилна телефонна услуга - предприятието притежава най-големия пазарен дял в сегмента, както по брой абонати (39,3%), така и по размер на реализирани приходи през годината (40,3%), следвано от Теленор и БТК с пазарни дялове на база брой абонати съответно 32,9% и 27,8% и на база приходи – 31,2% и 28,4%.

Регистрираните през 2017 г. изменения в пазарните дялове на Мобилтел²⁰, Теленор²¹ и БТК²² са незначителни и те не водят до пренареждане на позициите.

Абонати на мобилна телефонна услуга

Към 31.12.2017 г. броят на абонатите на мобилна телефонна услуга (брой уникални SIM карти) възлиза на 8 532 908 и за поредна година бележи спад (с 4,9% в сравнение с 2016 г.; към 31.12.2016 г. броят на абонатите е 8 973 869). Данните, предоставени в КРС от предприятията показват, че този спад продължава да бъде провокиран основно от намаление в броя на предплатените карти (спад с 22,5%) и в незначителна степен на спад в броя на абонатите по договор (с 0,2%). На следващата фигура е представена информация за броя на абонатите на мобилна телефонна услуга и проникването („мобилна телефонна плътност“) на услугата сред населението за периода 2015 – 2017 г.²³

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 8

²⁰ През 2017 г. относителният дял на Мобилтел, изчислен на база брой абонати намалява за едногодишен период с 0,4 процентни пункта, а този, изчислен на база приходи, се увеличава с 0,9 процентни пункта.

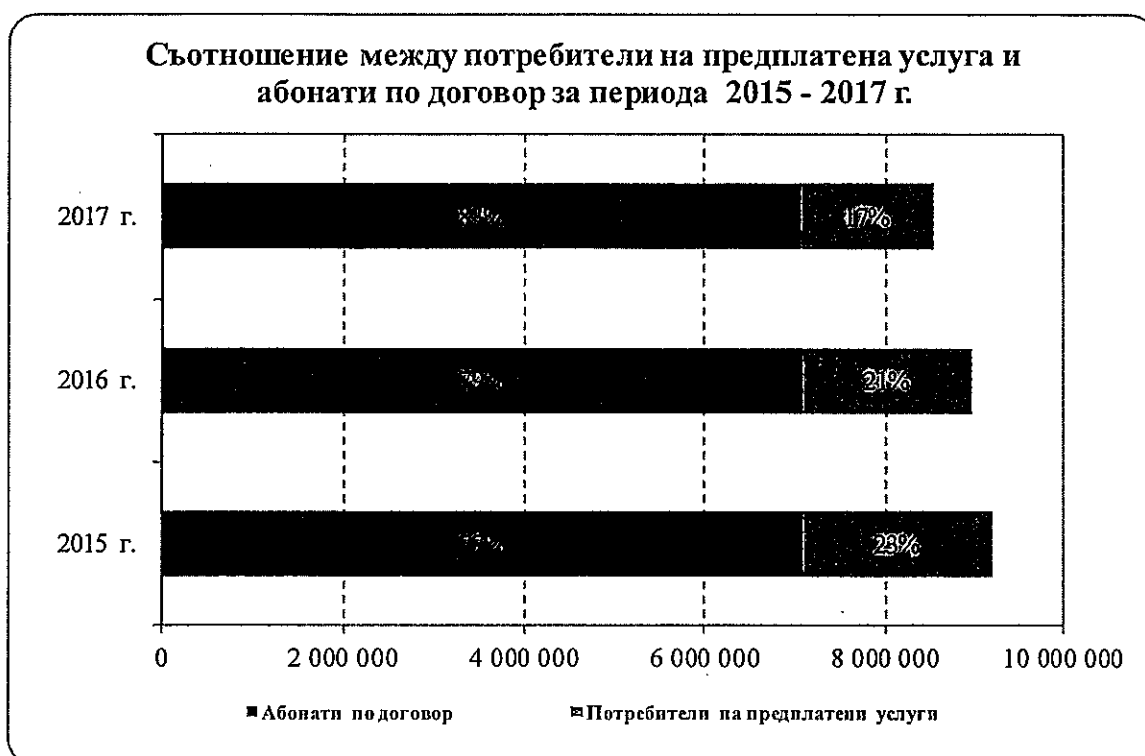
²¹ През 2017 г. относителният дял на Теленор, изчислен на база брой абонати намалява за едногодишен период с 0,6 процентни пункта, а този, изчислен на база приходи, се увеличава с 0,4 процентни пункта.

²² През 2017 г. относителният дял на БТК, изчислен на база брой абонати се увеличава за едногодишен период с 1,0 процентен пункт, а този, изчислен на база приходи, намалява с 1,3 процентни пункта.

²³ Показателят „мобилна телефонна плътност“ е изчислен като съотношение между броя на абонатите на мобилна телефонна услуга към 31.12.2017 г. и броя на населението към 31.12.2017 г. по данни на НСИ (Население по области, общини, местоживее и пол: <http://www.nsi.bg/bg/node/2972>).

В сравнение с предходните две години, през 2017 г. е налице засилване в тенденцията на спад в броя на потребителите на мобилна телефонна услуга, в резултат на което, видно от данните на фигура 8, показателят „мобилна телефонна плътност“ намалява с 5,4 процентни пункта за последната година, достигайки 121%.

На следващата фигура 9 са представени данни за съотношението между потребителите на предплатена мобилна телефонна услуга и абонати по договор. Наблюдаваният през 2017 г. значителен спад при броя на предплатените карти се отразява негативно и върху техния относителен дял, който намалява до 17%, и съответно води до ръст на дела на абонатите по договор, които към края на 2017 г. достигат до 83% от общия брой на потребителите на мобилна телефонна услуга у нас.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 9

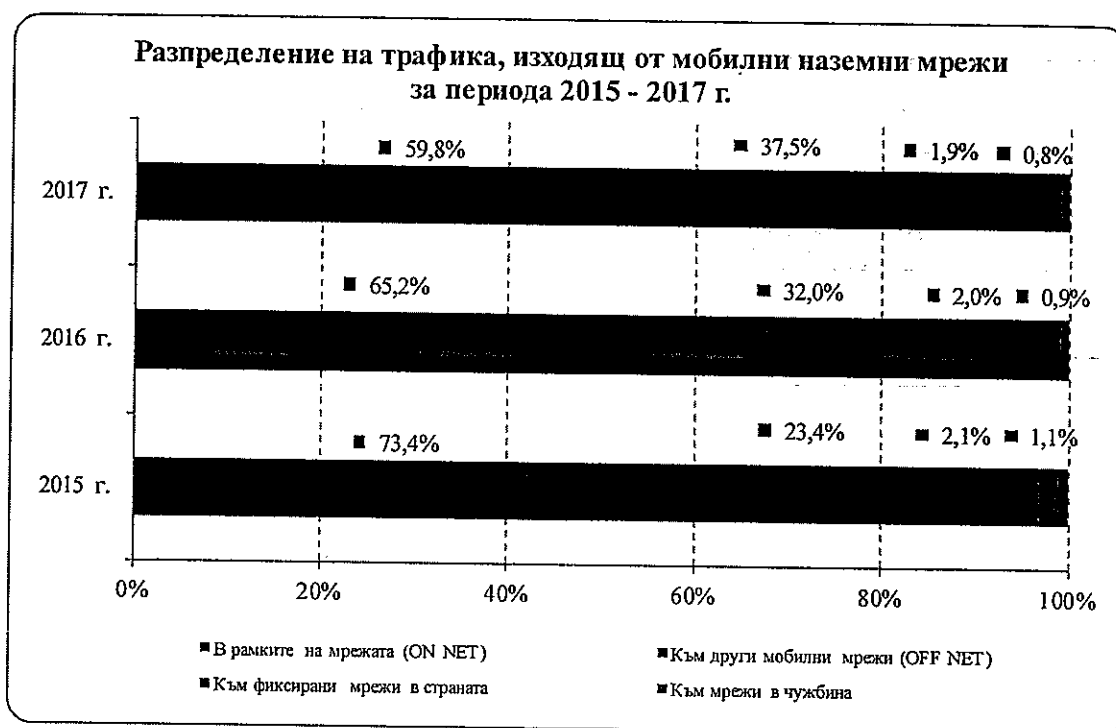
Основна причина за отчетения през 2017 г. значителен спад на броя и на относителния дял на предплатените карти (фигура 9) са приетите в края на 2016 г. промени в ЗЕС²⁴. В резултат от тях, през 2017 г. мобилните оператори предприеха мерки по деактивиране на предплатени SIM карти на потребители, които имат над 10 регистрирани на свое име такива (мерките са в съответствие със ЗЕС и Закона за противодействие на тероризма).

²⁴ Чл. 138г. от ЗЕС (ДВ, бр. 103 от 27 Декември 2016 г.): Предприятията, предоставящи обществени телефонни услуги чрез фиксирани и/или мобилни наземни мрежи, нямат право да регистрират и/или да активират на името на един потребител повече от 10 телефонни номера, чрез които се предоставят предплатени телефонни услуги.

Потребление (трафик) на мобилна телефонна услуга

През 2017 г. общият обем на изходящия трафик²⁵ (измерен в минути) възлиза на 18 850,23 млн. минути и бележи ръст в размер на 4,5% спрямо предходната 2016 г. За разлика от фиксираната телефонна услуга, при която ежегодният спад в броя на абонатите е съпроводен със спад и в потреблението на услугата, при мобилна телефонна услуга не се наблюдава такава причинно-следствена връзка. Спадът в броя на абонатите на мобилна телефонна услуга не води до свиване на общото потребление на услугата и то непрекъснато се увеличава (с 9,2% за последните три години). Това е така, защото намалението в броя на абонатите на мобилната телефонна услуга се дължи основно на спад в броя на абонатите с предплатени SIM карти, а дялът на тяхното потребление (брой изговорени минути) в общото потребление на мобилна телефонна услуга е малко (4,1% за 2017 г.). Високият дял на потреблението от абонатите по договор (95,9% за 2017 г.), както и ежегодното увеличение на изговорените от тях минути в мобилни мрежи (с 12,4% за периода 2015 – 2017 г.) компенсират спада в потреблението на предплатените абонати и водят до ръст в потреблението на мобилна телефонна услуга.

Данните на фигура 10 показват, че и през 2017 г. трафикът в рамките на дадена мобилна мрежа (on net) продължава да има най-голям дял (59,8%) в общия обем на генерирания трафик в мобилни мрежи в страната. Той обаче непрекъснато намалява - за периода 2015 – 2017 г. с 13,6 процентни пункта. В абсолютно изражение (брой минути) обемът на on-net трафика намалява с 11,2% за същия период.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 10

Дялът на трафика към фиксирани мрежи в страната, както и на трафика към мрежи в чужбина остава почти без изменение за периода 2015 – 2017 г. (фигура 10).

²⁵ Включва изходящ трафик, генериран от абонати на мобилна телефонна услуга в рамките на дадена мобилна мрежа (on net трафик), към други мобилни мрежи в страната (off net трафик), към фиксирани мрежи в страната и към мрежи в чужбина.

Отчетеният спад при дела на on net трафика е в резултат на увеличение при дела на трафика, генериран към други мобилни мрежи в страната (off net). За 2017 г. off net повикванията заемат 37,5% от общия генериран трафик в мобилни мрежи у нас и бележат ръст от 14,1 процентни пункта за периода 2015 – 2017 г. В абсолютно изражение за посочения период се отчита повишение със 75,1% при off net трафик. Наблюдаваният и през 2017 г. ръст на потреблението извън рамките на собствената мрежа показва, че продължава да е налице силна конкуренция на пазара на мобилна телефонна услуга и крайните потребители освен с благоприятни условия за on net разговори, разполагат и с по-изгодни условия за разговори извън собствената мрежа.

Благоприятната за потребителите регулация на цените за разговори в роуминг в рамките на държавите от Европейската икономическа зона (ЕИЗ) се отразява положително върху потреблението на мобилна телефонна услуга през 2017 г. - броят на реално изговорените минути в роуминг (изходящи повиквания в роуминг) от абонати на българските предприятия нараства с 200,6% (три пъти), а този на входящите повиквания – с 84,5%.

Кратки мултимедийни и текстови съобщения

През 2017 г. за поредна година е регистрирано намаление при броя на изпратените SMS и MMS. За 2017 г. изпратените SMS възлизат на 467 млн. броя (спад с 16,3% спрямо 2016 г.), а изпратените MMS са 4,8 млн. броя (с 0,08% по-малко спрямо 2016 г.).

Независимо, че горепосочената регулация на цените за разговори в роуминг касае и SMS съобщенията в роуминг, през 2017 г. при тях отново се отчита спад на потреблението – с 22,2%. За същия период потреблението на MMS съобщенията в роуминг обаче е нараснало 5 пъти (с 389%).

Приходи от мобилна телефонна услуга

През 2017 г. приходите от самостоятелно предоставяне на мобилна телефонна услуга (извън пакет с други електронни съобщителни услуги) възлизат на 596,147 млн. лв. и за поредна година бележат спад спрямо предходната година (17% е спадът за 2017 г. спрямо 2016 г.). Данните, с които КРС разполага, показват, че тази низходяща тенденция на приходите от самостоятелно предоставяне на мобилна телефонна услуга се дължи преди всичко на спад в приходите на дребно - с 21,6%, и до известна степен и на спад в приходите на едро (взаимно свързване) - с 2,5%. Причините за това са комплексни, по-важните от които са следните:

- трайна тенденция на спад в общия брой на абонатите на мобилна телефонна услуга у нас (7,2% за периода 2015 – 2017 г.) и непрекъснато увеличение на дела на потребителите, които използват услугата в пакет с други електронни съобщителни услуги²⁶ (от 33,1% към края на 2015 г. на 55,0% към края на 2017 г.). Само за последната година делът на абонатите, използващи мобилна телефонна услуга в пакет нараства с 8,6 процентни пункта. Тази тенденция продължава да оказва силно влияние върху обема на приходите от инсталационни такси и месечен абонамент от самостоятелно предоставяне на мобилна телефонна услуга, които през 2017 г., в сравнение с 2016 г., намаляват с 22,6% (за сравнение - приходите от месечен абонамент и инсталационни такси от мобилна телефонна услуга, използвана в пакет през 2017 г. възлизат на 519,8 млн. лв. и бележат ръст от 19,5% спрямо 2016 г.);

²⁶ Приходите от пакетни услуги с мобилна телефонна услуга (от инсталационни такси и месечен абонамент) се отчитат в пазарен сегмент „Пакетни услуги”.

- силната конкуренция между участниците на пазара на мобилна телефонна услуга у нас продължава да води до предлагане на все по-изгодни оферти за потребителите (абонаментни/предплатени тарифни планове), в които предприятията включват голям или неограничен обем минути за разговори както в собствената мобилна мрежа (on net), така и извън нея (off net). В резултат на това през 2017 г. обемът на изговорените, включени в цената на абонаментния план минути към други мобилни мрежи в страната, продължава да нараства (с 25,1% спрямо 2016 г.), а дялът им в общия обем на изговорените off net минути през 2017 г. достига 97,5%;

- благоприятната за потребителите регулация на цените за разговори в роуминг в рамките на държавите от Европейската икономическа зона, рефлектира върху приходите от мобилна телефонна услуга на дребно и през 2017 г. намаление на цените на едро съчетано с недостатъчен темп на ръста на терминирания трафик.

На следващата фигура е представено разпределението (структурата) на приходите от мобилна телефонна услуга по години за периода 2015 - 2017 г. Данните на фигура 11 сочат, че определящата роля на приходите от месечен абонамент и инсталационни такси се запазва и през 2017 г. те продължават да заемат най-голям дял в сегмента (33,1%), независимо от наличието на трайна тенденция на спад в техния дял. В същото време, отчетеният спад през 2017 г. в общия обем на приходите на едро не се отразява негативно върху техния дял в сегмента, който достига до 28%, следван от дела на приходите от гласова телефония (19,7%).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 11

При останалите услуги в сегмента не са налице значителни изменения за едногодишен период. Дялът на приходите от SMS и MMS съобщения отчита слабо увеличение през 2017 г. (с 0,8 процентни пункта), докато при дела на приходите от други услуги е налице незначителен спад (с 0,1 процентен пункт).

Обобщение

Развитието на мобилната телефонна услуга през 2017 г. продължава да се характеризира със силна конкуренция между тримата основни участници на него – Мобилтел, Теленор и БТК, като в сравнение с предходната 2016 г. се наблюдават следните по-важни изменения:

- спад в броя на абонатите на мобилна телефонна услуга;
- спад в размера на приходите от самостоятелно предоставяна мобилна телефонна услуга и лек спад на приходите от услуги на едро (взаимно свързване);
- ръст в размера на общото потребление на мобилна телефонна услуга и ръст на реално изговорените минути в роуминг от абонати на българските предприятия.

3. Услуги по предоставяне на линии под наем

Въз основа на информацията, постъпила от предприятията, предоставящи услугата „линии под наем“, включително „международни линии под наем“, през 2017 г. КРС отчита запазване тенденцията на спад в общите приходи, реализирани в сегмента спрямо приходите от предходната година. Общите приходи от предоставяне на услугата през 2017 г. възлизат на 18,096 млн. лв.²⁷, което представлява понижение с 12,7% спрямо отчетените през 2016 г. приходи от 20,736 млн. лв

Обобщена информация за броя на предприятията, предоставяли услугата „линии под наем“, включително „международни линии под наем“, както и за размера на получените от тях приходи, е представена в таблица 3 по-долу.

Таблица 3

Брой предприятия, брой линии и приходи по вид на предоставяните линии под наем през 2017 г.

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2017 г.	Брой отдадени линии под наем към 31.12.2017 г.	Приходи през 2017 г. (в млн. лв. без ДДС)
1. Линии под наем на едро	21	2 936	12,161
1.1. Национални линии под наем	18	2 603	6,952
1.2. Международни линии под наем	9	333	5,208
2. Линии под наем на дребно	10	2 544	5,935
Общо	23	///	18,096

Източник: Данни, подадени в КРС

Участници на пазара

²⁷ Включени са приходите от национални линии под наем на едро и дребно, както и приходите от националните участъци на международните линии под наем, както на активните към края на 2017 г., така и на предприятията, преустановили дейност през 2017 г. (въз основа на експертна оценка)

Според данните от регистъра на КРС към 31.12.2017 г. общо 94 предприятия са уведомили КРС за намеренията си да предоставят услугата „линии под наем“, включително „международни линии под наем“. В края на 2017 г. 23 предприятия²⁸ са били активни на пазарния сегмент на линии под наем, осем²⁹ от които са предоставяли услугата както на пазара на дребно, така и на този на едро. Девет предприятия³⁰ са предоставяли услугата „международни линии под наем“. През 2017 г. Близу преустановява предоставянето на услугата „линии под наем“ поради вливането си в Мобилтел.

Брой линии под наем на едро и дребно

През 2017 г. общият брой линии под наем на едро и на дребно, предоставени от предприятията намалява с 14,5%. На пазара се предлагат продукти и услуги (например бързо развиващите се през последните години MAN мрежи) със завишени качествени параметри при по-добри цени, които изместват потребителското търсене в посока търсене на нови продукти за достъп. По-високите скорости при относително по-ниски разходи стимулират интереса на потребителите към иновативни продукти за достъп, осигуряващи всички функционални характеристики на услугата „линия под наем“ и които при това се адаптират по-добре към индивидуалните нужди и изисквания на клиента.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 12

²⁸ „БУЛГАРТЕЛ“ ЕАД, БТК, „ВЕСТИТЕЛ БГ“ АД, „ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ“ АД, „ГТС ТЕЛЕКОМ СРЛ (GTS TELECOM SRL)“, „ЕН БИ АЙ СИСТЕМИ“ ЕООД, „ЕНДЖЪЛСОФТ“ ООД, ЕТ „ЕНДЖЪЛСОФТ – АНГЕЛ ГАРОВ“, „КУЛБОКС“ АД, МОБИЛТЕЛ, „НЕТЕРА“ ЕООД, „НЕТ ИС САТ“ ЕООД, „НОВАТЕЛ“ ЕООД, „ПЛАДИ КОМПЮТЪРС“ ООД, „ПРОНЕТ ТЕЛЕКОМ“ ООД, „РОКАДА ИНВЕСТ“ ООД, „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС“ ЕАД, „ТЕЛЕКАБЕЛ“ АД, ТЕЛЕНОР, „ТЕЛИА КЕРИЪР БЪЛГАРИЯ“ ЕООД, „ТЕЛНЕТ“ ООД, „ТРАНС БОЛКАН ТЕЛЕКОМ“ ООД и „ТЮРК ТЕЛЕКОМ ИНТЕРНЕТШЪНЪЛ“ ЕООД.

²⁹ БТК, „ВЕСТИТЕЛ БГ“ АД, „КУЛБОКС“ АД, МОБИЛТЕЛ, „НЕТЕРА“ ЕООД, „НОВАТЕЛ“ ЕООД, „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС“ ЕАД, и „ТЕЛНЕТ“ ООД.

³⁰ „БУЛГАРТЕЛ“ ЕАД, БТК, „ВЕСТИТЕЛ БГ“ АД, „ГТС ТЕЛЕКОМ СРЛ“, МОБИЛТЕЛ, „НОВАТЕЛ“ ЕООД, „ТЕЛИА КЕРИЪР БЪЛГАРИЯ“ ЕООД, „ТРАНС БОЛКАН ТЕЛЕКОМ“ ООД и „ТЮРК ТЕЛЕКОМ ИНТЕРНЕТШЪНЪЛ БГ“ ООД

На фигура 12 е показана структурата на пазарния сегмент. Запазва се тенденцията на свиване на пазарния сегмент, но съотношението между броя линии на дребно и на едро се запазва. И през отчетната година дялът на линиите под наем на дребно в общия обем е идентичен с този от предходната година (46,4%). Наблюдава се лек ръст от около 2 процентни пункта в дела на международните линии под наем на едро за сметка на дела на националните.

На фигури 13 и 14 е представено разпределението на предоставените линии под наем на едро и на дребно за периода 2015 – 2017 г. според вида на интерфейса.

Фиг. 13

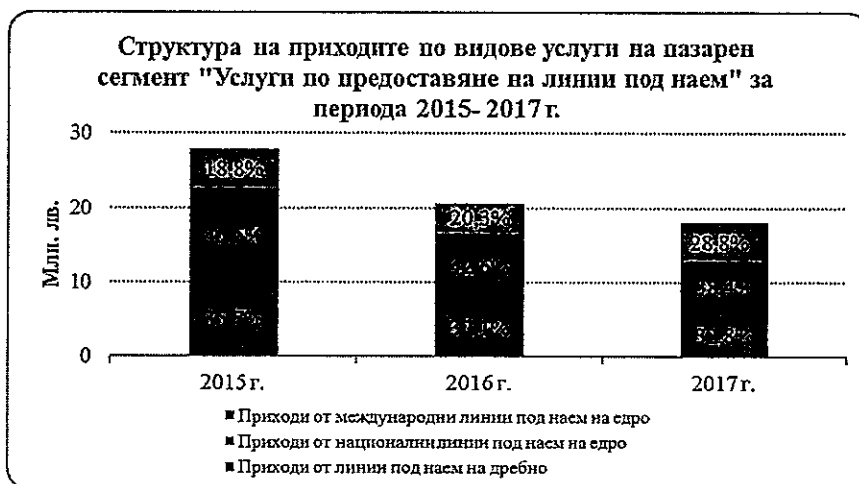
Фиг. 14

Източник: Данни, подадени в КРС

Данните показват тенденция към намаляване броя линии под наем на дребно (спад от 14,5%) и тази тенденция засяга както броя на традиционните (спад от 14,2%), така и броя на алтернативните линии (спад от 15,2%). И при броя линии под наем на едро се отчита спад от 14,6%, но той е резултат главно от драстичния спад от 27,2% в броя на традиционните линии. Броят на алтернативните линии под наем на едро намалява с 12,4%.

Приходи от линии под наем

На фигура 15 е представена структурата на реализираните приходи от предоставяне на услугата „линии под наем“ (на едро и дребно) за периода 2015-2017 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 15

Данните, представени на фигура 15, сочат спад на приходите на пазарния сегмент, и промяна в съотношението между приходите от линии под наем на дребно и тези на едро (в това число национални и международни). През 2017 г. най-голям дял в приходите продължават да заемат тези от национални линии под наем на едро – 38,4%. Въпреки това, делът им продължава да намалява – през 2017 г. спрямо 2016 г. отчетеният спад е с 4,2 процентни пункта, а в абсолютно изражение намалението е с 21,3%. Приходите от линии под наем на дребно също отчитат спад, който е в размер на 22,9% спрямо предходната година, а делът, който заемат в общия обем на сегмента се е понижил до 32,8%. Ръст в приходите в относителни и в абсолютни стойности е регистриран единствено по отношение на международни линии под наем на едро³¹. В резултат относителният дял на тези приходи нараства през 2017 г. като достига 28,8% от общия обем на приходите, което до известна степен е резултат и от намалението на дела на приходите от национални линии на едро и линии на дребно.

Обобщение

През 2017 г. в сегмента „Услуги по предоставяне на линии под наем” се наблюдават следните изменения спрямо 2016 г.:

- спад в броя линии под наем, особено традиционни линии под наем на дребно и само 67 новооткрити линии през годината (за сравнение - 212 открити нови линии на дребно през предходната година); по-силно изразен спад при традиционните линии на едро;
- спад в общия обем приходи от линии под наем, резултат както от намаляващия брой линии, така и от наблюдаваната през последните години тенденция на изместване на традиционните линии под наем от алтернативните такива, които се предоставят при аналогични параметри на значително по-ниски цени от традиционните;
- засилена миграция към алтернативни и по-изгодни за потребителя продукти и услуги, резултат от бързото развитие на технологиите.

4. Пренос на данни и достъп до интернет

Възходящото развитие на услугите за достъп до интернет и пренос на данни в страната се запазва и през 2017 г.. През 2017 г. общият обем на реализираните приходи от услугите, включени в сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет“, възлиза на 487,500 млн. лв., като макар и малък се отчита ръст от 3,2% спрямо предходната 2016 г.

В таблица 4 е представена обобщена информация за броя на предприятията, които през 2017 г. са предоставяли услуги на този пазарен сегмент, както и информация за броя на техните абонати/потребители и за размера на получените от тях приходи.

³¹ Включва приходи от националните участъци на международни линии под наем, не включва приходи от транзитни международни линии.

Таблица 4

Брой предприятия, абонати/потребители и приходи по вид на предоставяните през 2017 г. услуги за достъп до интернет и пренос на данни

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2017 г.	Брой абонати/потребители към 31.12.2017 г.		Приходи (в млн. лв. без ДДС) ²
		Общо ¹	в т.ч. абонати на пакетни услуги	
1. Услуги за достъп до интернет и пренос на данни на дребно	636	///	///	445,303
1.1. Достъп до интернет ³ , в т. ч.:	628	7 199 599	4 924 083	398,215
1.1.1. фиксиран	627	1 799 791	729 714	194,017
1.1.2. мобилен ⁴	5	5 459 966	4 254 527	204,199
1.2. Услуги за пренос на данни	57	///	///	46,802
1.3. Други услуги (хостинг, електронна поща и др.)	18	///	///	0,286
2. Услуги на едро	108	///	///	42,197
2.1. Предоставяне на капацитет за интернет свързаност (Peering и Transit)	82	///	///	28,876
2.2. Услуги за пренос на данни	15	///	///	4,702
2.3. Предоставяне на едро на достъп до интернет чрез мрежи за достъп от следващо поколение (NGA)	42	///	///	6,130
2.4. Други услуги на едро	8	///	///	2,488
Общо	661	///	///	487,500
¹ Вкл. абонати на пакетни услуги				
² Без приходи от пакетни услуги				
³ Данните за общия брой абонати и приходи на услуги за достъп до интернет са получени на база постъпили в КРС данни от 90,8% от регистрираните предприятия.				
⁴ Вкл. се мобилен достъп с карти за данни или модем и пакетни услуги с включен мобилен достъп до интернет (включително абонати на пакети за пренос на данни, закупени допълнително към гласови планове, чрез мобилни мрежи от трето и четвърто поколение UMTS/HSPA+/LTE).				

Източник: Данни, подадени в КРС

Участници на пазара

Към 31.12.2017 г. общият брой на регистрираните в КРС предприятия с намерения да предоставят услуги за пренос на данни и/или достъп до интернет е 901, като посоченият брой е с 22 по-малко от регистрираните с намерения да предоставят услуги за пренос на данни и/или достъп до интернет, през предходната година. Броят на предприятията, предоставящи реално услуги за достъп до интернет и пренос на данни, е 661³², като и тук се отчита намаление спрямо 2016 г. с 14³³ предприятия. Предприятията, предоставящи услуги на дребно, намаляват за едногодишен период с 13 до 636, а тези, предоставящи услуги на едро, намаляват с 2 и през 2017 г. предприятията, които предоставят услуги на едро са общо 108 на брой.

Абонати на услуги за достъп до интернет

³² Включително и предприятията, уведомили КРС за прекратяване на дейността през 2017 г. и декларирали приходи през годината.

³³ Данните за 2016 г. са актуализирани.

През 2017 г. се запазва тенденцията за ръст на броя на абонатите на услуги за достъп до интернет в страната. Към 31.12.2017 г. общият брой на абонатите на интернет услуги на дребно (от фиксиран и мобилен достъп до интернет) е 7 199 599 и бележи увеличение от 7,7% спрямо края на предходната година. Абонатите на пакетни услуги (с включен фиксиран и/или мобилен достъп до интернет) също нарастват, като за последната година увеличават броя си с 9,5% в абсолютно изражение и достигат 4 924 083. Относителният дял на абонатите на пакетни услуги в общия брой абонати, ползващи услуги за достъп до интернет, е 68,4%, като спрямо предходната година нараства с над 1 процентен пункт.

Броят на абонатите на фиксиран достъп до интернет (включително и на услуги, предоставяни в пакет) запазва своя постоянен темп на растеж. За изминалата година броят на абонатите се увеличава с 5,8%, достигайки 1 799 791³⁴. Делът на абонатите на фиксиран достъп продължава да намалява в общия брой абонати на достъп до интернет до 25%, като за една година се отчита спад от 0,5 процентни пункта.

Описаното намаление на дела на абонатите на фиксирания достъп и през 2017 г. се обосновава с постоянното увеличение на дела на абонатите на мобилен достъп, който към края на 2017 г. обхваща 75% от общия брой на абонатите на достъп до интернет на дребно.

През 2017 г. броят на абонатите, използващи услуги за мобилен достъп до интернет³⁵, се увеличава с 8,9% спрямо предходната година като достига 5 459 966. Нарастването се дължи и на увеличението с 13,6% спрямо данните от 2016 г. на броя на абонатите на мобилен достъп до интернет в пакет, като в края на 2017 г. техният брой е 4 254 527. В резултат от преориентирането на потребителите към ползването на мобилен интернет в пакет се отчита намаление с 4,9% спрямо 2016 г. в броя на абонатите, ползващи услугата самостоятелно (чрез карти за данни и/или модем) и в края на 2017 г. тези абонати намаляват до 1 205 439.

През 2017 г. мобилен достъп до интернет чрез LTE предоставят и 5-те мобилни оператора в България - БТК, Булсатком, Макс телеком, Мобилтел и Теленор. Броят на LTE абонатите за изминалата година отново отбелязва значителен ръст от над 60% като към 31.12.2017 г. броят на абонатите достига 2,678 млн. Делът на LTE абонатите вече е 49,0%, което е почти половината от абонатите на мобилен интернет в страната, а сравнено с 2015 г., когато делът им е едва 0,4%, се отбелязва ръст от 48,6 процентни пункта за период от три години.

На фигура 16³⁶ е представено проникването³⁷ на широколентовия фиксиран достъп до интернет по население и домакинства³⁸ и на мобилния достъп³⁹ по население за периода 2015–2017 г.

³⁴ Включват се абонати на ADSL, LAN, RLAN, CATV, FTTx, сателитен достъп, фиксиран достъп през мобилна мрежа, както и потребители на достъп до интернет на дребно чрез линии под наем и специално организиран достъп.

³⁵ Самостоятелна услуга чрез карти за данни или модеми и пакетни услуги с включен мобилен достъп до интернет, чрез мобилни мрежи от трето и четвърто поколение UMTS/HSPA+/LTE (включително пакети за пренос на данни, закупени допълнително към гласови планове).

³⁶ Данните за 2016 г. са актуализирани.

³⁷ За изчисление на този показател са използвани данните от оценката на НСИ за населението на страната към 31.12.2015 г., 31.12.2016 г. и към 31.12.2017 г. и данните за броя на домакинствата от преброяването през 2011 г.

³⁸ Използвани са данни за броя домашни абонати към края на съответната година.

³⁹ Включват се: абонати на пакетни услуги с включен мобилен достъп до интернет (включително абонати на пакети за пренос на данни, закупени допълнително към гласови планове), абонати на самостоятелна услуга чрез карти за данни или модеми, както и потребители на услуги за мобилен достъп до интернет, предоставяни без отделен абонамент.

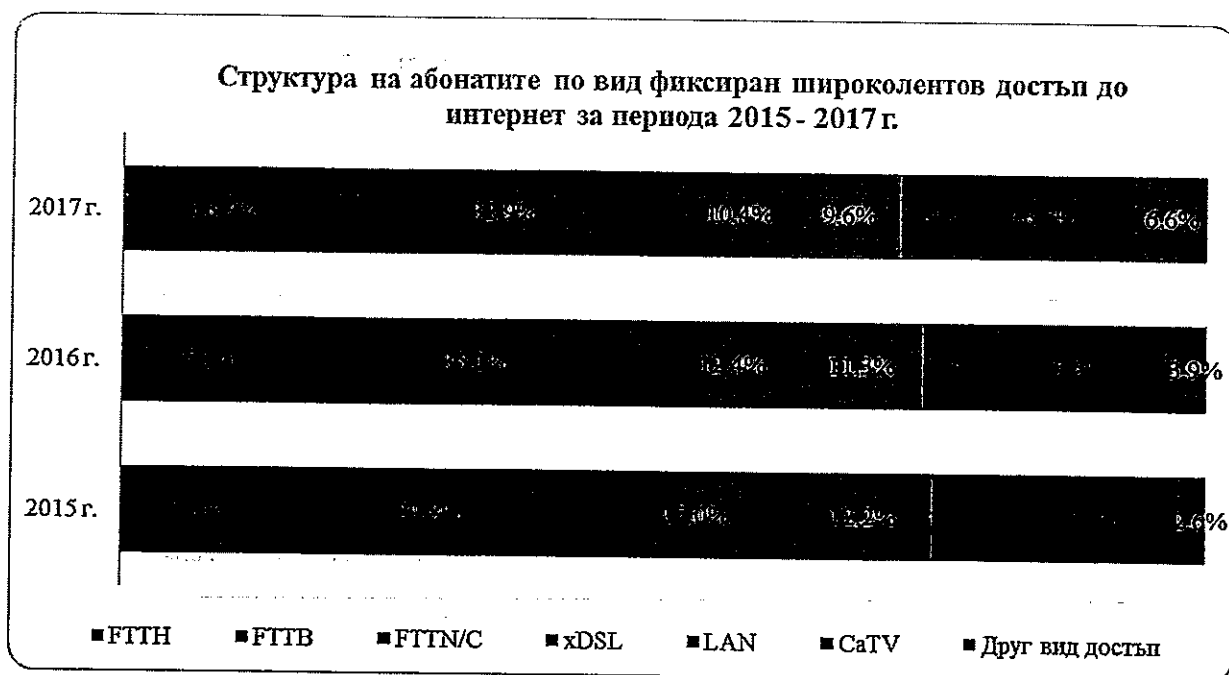
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 16

В края на 2017 г. проникването на широколентовия фиксиран достъп до интернет сред домакинствата в страната достига 53,4% спрямо 51,3% в края на предходната година. Стойността на показателя „проникване на фиксиран широколентов достъп до интернет на база население“ също нараства, като за една година достига 25,5%, което представлява ръст с 1,6 процентни пункта. В резултат от продължаващото нарастване на броя на абонатите на мобилен достъп до интернет, показателят „проникване на мобилен достъп до интернет по население“ също отчита ръст от 4,2 процентни пункта спрямо 2016 г., а за периода 2015–2017 г. този ръст е с над 11 процентни пункта.

Структурата на абонатите по видове фиксиран достъп до интернет за периода 2015–2017 г. е показана на фигура 17⁴⁰.

⁴⁰ Данните за 2016 г. са актуализирани

Източник: Данни, подадени в КРС

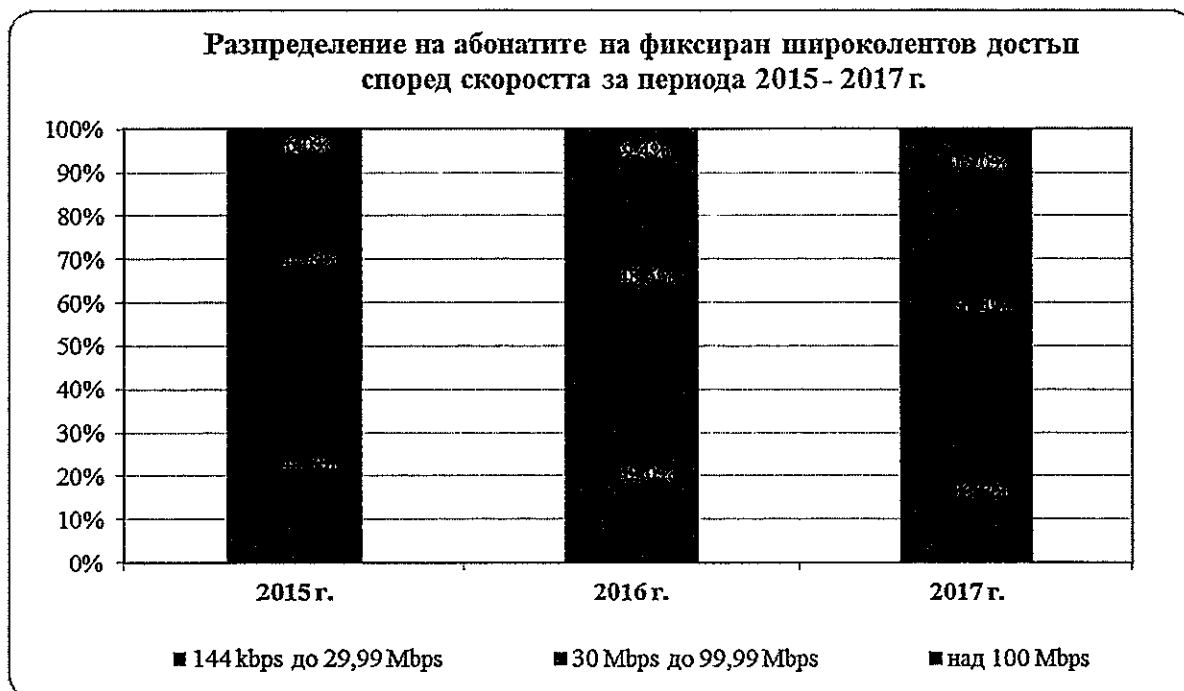
Фиг. 17

Към края на 2017 г. преобладаващата част от абонатите на фиксиран достъп до интернет в България продължава да ползва достъп чрез влакнесто-оптични мрежи (FTTH, FTTB и FTTN/C) – 62,2%, като за периода 2015 - 2017 г. е отчетен ръст от 11,4% в реално изражение или 3,1 процентни пункта в относително.

На следващо място се нарежда делът на абонатите на CATV достъп (базиран на мрежите за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми и стандарт DOCSIS), който се запазва относително стабилен през периода 2015 - 2017 г. Към края на 2017 г. 91,7% от абонатите на CATV достъп ползват протокол DOCSIS 3.0, чрез който максималната скорост към абоната може да достигне до 200 Mbps, докато в края на 2015 г. ползващите DOCSIS 3.0 потребители са били 73,4% от абонатите на CATV достъп. Тенденцията на спад на абонатите на xDSL достъп, предоставян единствено от БТК, продължава и през 2017 г. Спрямо края на предходната година абонатите на този вид достъп са намалели с 9,4%, а за периода 2015 - 2017 г. спадът е с 16,1%. Миграцията на абонати от ADSL към оптичен достъп при БТК се запазва и през 2017 г., като за едногодишния период се отчита увеличение от 15,7% на абонатите на БТК, използващи влакнесто-оптични мрежи. За периода 2015 – 2017 г. ръстът се равнява на 49,4% в абсолютно изражение. През 2017 г. БТК стартира предоставянето на VDSL достъп в страната⁴¹, като към края на 2017 г. делът на абонатите на БТК, които използват VDSL в общия брой абонати на предприятието, е 1,2%. Абонатите на LAN достъп през 2017 г. продължават да намаляват и за периода 2015 - 2017 г. техният спад е с 9,1% и с 0,8 процентни пункта в относително изражение. Описаното намаление е основно за сметка на нарастване на дела на абонатите на оптична свързаност. Останалите видове достъп (RLAN, фиксиран достъп през мобилни мрежи, комутируем достъп, достъп чрез спътникови мрежи) заемат общо 6,6% в общия брой абонати.

⁴¹ Списък по т. 2.3 от Приложение № 2 към Типово предложение за сключване на договор за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия - <https://www.vivacom.bg/bg/files/7119-spisyyk-po-t-2-3-ot-prilojenie-2.pdf>

В края на 2017 г. абонатите на фиксиран широколентов достъп, използващи високоскоростен достъп чрез NGA мрежи⁴², достигат 81,5% от общия брой абонати на фиксиран широколентов достъп до интернет. Отчита се увеличение от 4,6 процентни пункта в сравнение с края на 2016 г. Възходящото развитие на широколентовия достъп до интернет, реализиран чрез NGA мрежи, оказва положителна роля и върху скоростта на предлаганите интернет услуги. На следващата фигура е представено разпределението на броя на абонатите на фиксиран широколентов достъп до интернет според скоростта на даунлоуд от международното пространство за тригодишния период 2015 – 2017 г.⁴³

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 18

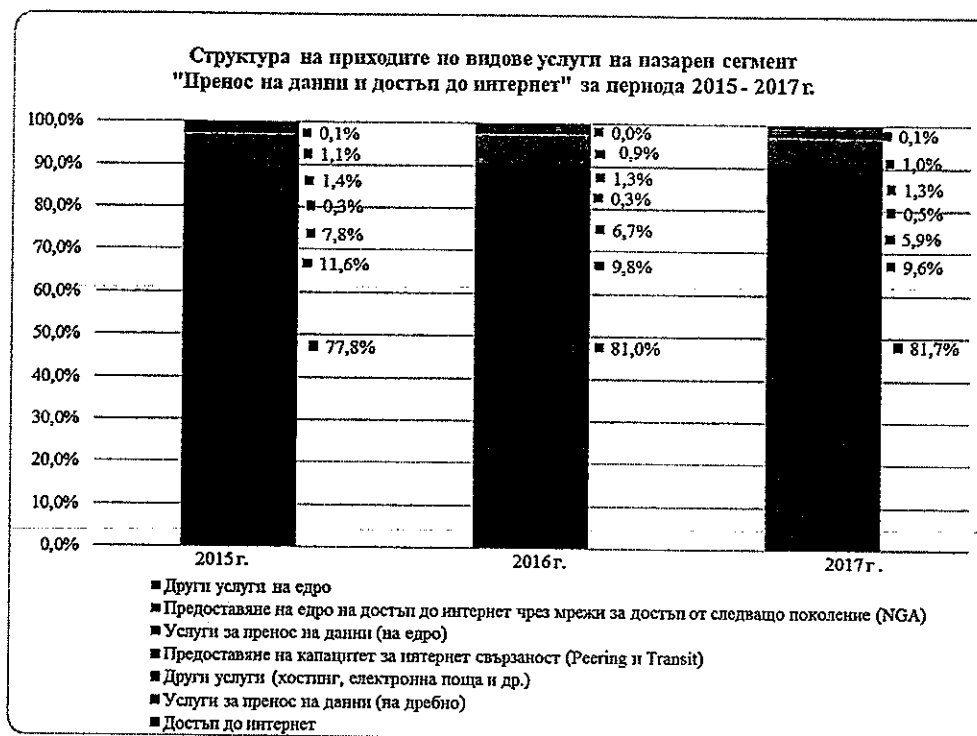
В резултат от увеличаващия се брой абонати, ползващи оптична свързаност и кабелен протокол за достъп DOCSIS 3.0, расте броят на абонатите, ползващи интернет достъп със скорости над и включително 30 Mbps. Към края на 2017 г. малко над половината (51,4%) от потребителите на фиксиран широколентов достъп ползват високоскоростен достъп със скорост на даунлоуд от международното пространство от 30 Mbps до 99,99 Mbps, като техният относителен дял се повишава общо с 2,9 процентни пункта спрямо данните за 2016 г. и с над 6 процентни пункта спрямо края на 2015 г. Най-голям ръст се наблюдава при потребителите на свръх-високоскоростен (над 100 Mbps) достъп. При тях увеличението за периода 2015 - 2017 г. е над 2 пъти и към 31.12.2017 г. броят им достига почти 270 хил.

Приходи от пренос на данни и достъп до интернет

⁴² Включват се оптични (FTTB и FTTH), хибридни влакнесто-оптични (FTTN/C със скорост над и вкл. 30 Mbps), кабелни мрежи по стандарт DOCSIS 3.0, LAN и RLAN достъп със скорост над и вкл. 30 Mbps, както и фиксиран достъп през мобилни мрежи със скорост над и вкл. 30 Mbps.

⁴³ Не включва броя на абонатите, ползващи теснолентов достъп поради пренебрежимо малкия брой (0,01% от общия брой абонати).

През 2017 г. спрямо 2016 г. се отчита ръст с 3,2% на приходите⁴⁴ от „Пренос на данни и достъп до интернет”, като те достигат 487,5 млн. лв. Увеличението е при услугите на дребно, където ръстът възлиза на 3,8%. Общият размер на приходите от услуги на дребно е 445,303 млн. лв., от които 398,215 млн. лв. приход от услуги за достъп до интернет. Приходите от услуги на едро са в размер на 42,197 млн. лв., където се отбелязва малък спад от 2,6% спрямо предходната година. На фигура 19 е представена структурата на реализираните приходи за периода 2015– 2017 г.⁴⁵

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 19

И през 2017 г. в общата структура на приходите в сегмента не се наблюдават съществени изменения и тя остава стабилна. Най-голям относителен дял (81,7%) продължават да заемат приходите от услуги за достъп до интернет на дребно, които през изминалата година отчитат ръст в абсолютна стойност от 4,2% спрямо 2016 г. Това нарастване е в резултат от ръста на приходите от предоставяне както на фиксиран, така и на мобилен достъп до интернет, съответно от 6,5% и 2,0% спрямо предходната 2016 г.

Обобщение

Тенденциите на развитие на сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет” остават непроменени и през 2017 г., като отново се наблюдава:

- нарастване на броя на абонатите, което се обяснява основно с ръста в броя на абонатите на мобилен достъп до интернет, както и с ръста на абонатите, ползващи пакетни

⁴⁴ Включва приходи от самостоятелно предлагани услуги за фиксиран и мобилен достъп до интернет на дребно, услуги за пренос на данни на дребно и услуги на едро (капацитет за интернет свързаност, услуги за достъп на едро, предоставяне на едро на достъп до интернет чрез мрежи за достъп от следващо поколение (NGA), услуги за пренос на данни на едро).

⁴⁵ Данните за 2016 г. са актуализирани.

услуги, в които са включени фиксиран и/или мобилен достъп до интернет;

- нарастване на дела на LTE абонатите в общия брой абонати на мобилен интернет, като за две години вече почти половината от абонатите на мобилен интернет използват LTE технологията;
- продължаващо нарастване на дела на абонатите в общия брой абонати на фиксиран достъп до интернет, които ползват фиксиран високоскоростен и свръх-високоскоростен достъп (в резултат от миграцията към NGA мрежи);
- общият обем на приходите от сегмента продължава да расте, най-вече поради увеличението на приходите от достъп до интернет⁴⁶.

5. Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми

През 2017 г. обемът на пазарния сегмент „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми” възлиза на 254,397 млн. лв. и бележи незначителен спад спрямо 2016 г. от 0,05%.

Обобщена информация за броя на предприятията, предоставяли услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, за броя на техните абонати/потребители, както и за размера на получените от тях приходи, заедно със структурата на сегмента, е представена в таблица 5 и на фигура 20:

Таблица 5

Брой предприятия, брой абонати/потребители и приходи по вид на предоставяните през 2017 г. услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми в сегмента

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2017 г.	Брой абонати/потребители към 31.12.2017 г.		Приходи (в млн. лв. без ДДС) ²
		Общо ¹	в т.ч. абонати на пакетни услуги	
1. Разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно³	259	1 822 372	714 842	219,709
1.1. Кабелна телевизия	236	583 896	340 557	47,947
1.2. Спътникова (сателитна) телевизия	3	864 298	133 057	140,315
1.3. IPTV	27	374 178	241 228	31,447
2. Наземно радиоразпръскване на радио- и/или телевизионни програми⁴	63	///	///	///
3. Предоставяне на пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми	13	150	///	34,688
3.1. Услуги за пренос на радио- и телевизионни програми	6	58	///	7,391
3.2. Услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, в т.ч. IPTV услуга на едро, предоставяна на други предприятия	8	92	///	27,297
Общо	///	///	///	254,397
¹ Вкл. абонати на пакетни услуги				
² Без приходи от пакетни услуги				
³ Данните за общия брой абонати и приходите от услугите за разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно са на база постъпила информация от 91,3% от регистрираните предприятия.				
⁴ Едно от предприятията, притежаващи регистрация в КРС за предоставяне на услугата, не е предоставило отчет за дейността си през 2017 г.				

⁴⁶ Не са включени приходите от инсталационни такси и месечни абонаменти от пакетни услуги, включващи услуги за достъп до интернет.

Според представените от предприятията данни през 2017 г., в сравнение с 2016 г., е налице ръст на приходите при две от услугите в сегмента – IP телевизия на дребно (над 2 пъти) и спътниковата телевизия (2%)⁴⁷. За останалите услуги в сегмента се наблюдава спад в приходите, съответно с 1% за кабелната телевизия, с 28,9% за услугите на едро за пренос на радио- и телевизионни програми и с 36,4% за услугите за разпространение на радио- и телевизионни програми, в т.ч. IPTV услуга на едро, предоставяна на други предприятия.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 20

През 2017 г. най-голям дял в общия обем на сегмента (86,4%) продължават да заемат приходите от предоставяне на услуги на дребно за разпространение на радио- и телевизионни програми (фигура 20): кабелна телевизия, спътникова (сателитна) телевизия и IPTV. За поредна година приходите от сателитна телевизия заемат най-висок дял в общия обем на сегмента, като в относително изражение нарастват незначително с малко над 1 процентен пункт за едногодишен период, достигайки 55,2%, следвани от дела на приходите от кабелна телевизия, възлизащ на 18,8%. Делът на приходите от предоставяне на IP телевизия продължава да нараства и през 2017 г., като достига 12,4% в общия обем на сегмента. Най-малък дял в общия обем на сегмента са приходите от услуги на едро, заемайки съответно 10,7% от услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, в т.ч. IP телевизия на едро⁴⁸ и 2,9% от услуги за пренос на радио- и телевизионни

⁴⁷ Обемът на пазарен сегмент „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми“ включва приходите от самостоятелно предоставяне на телевизия (телевизия, предоставяна извън пакет с други електронни съобщителни услуги). Приходите от предоставяне на пакетни услуги с телевизия се включват в обема на пазарен сегмент „Пакетни услуги“.

⁴⁸ С Решение на КРС № 323/15.06.2017 г. е отнето разрешението на „ФЪРСТ ДИДЖИТЪЛ“ ЕАД за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно цифрово радиоразпръскване с национален обхват,

програми на едро.

5.1. Разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно

Участници на пазара

През 2017 г. броят на предприятията, предоставящи услуги по разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно продължава да намалява, като достига 259⁴⁹ (таблица 5), като намалението с около 3% е несъществено.

Към 31.12.2017 г. общият брой регистрирани в КРС предприятия за предоставяне на кабелна телевизия е 313, като този на реално предоставялите тази услуга възлиза на 236 (намаление със 7 спрямо 2016 г.). За поредна година броят на кабелните оператори намалява в резултат на конкурентния натиск, оказван от най-големите участници на пазарния сегмент, предоставящи сателитна и IP телевизия.

През 2017 г. спрямо 2016 г. броят на кабелните оператори, предоставящи възможност на абонатите за цифрово приемане на телевизионни програми, нараства в абсолютно изражение с 8 до 183, а в относително – с почти 7 процентни пункта, като заема 80% от общия брой кабелни оператори, осъществявали дейност през 2017 г. За сравнение този дял е бил 73% през предходната година и 72% през 2015 г.

Предприятията, които към 31.12.2017 г. предоставят услугата спътникова (сателитна) телевизия у нас, остават непроменени спрямо предходните години: Булсатком, БТК и Мобилтел.

Към 31.12.2017 г. 129 предприятия са регистрирали намеренията си да предоставят IPTV, като спрямо предходната година броят на реално предоставялите тази услуга намалява с едно предприятие до 27. Други 6 са заявили, че имат намерение да започнат предлагането ѝ през 2018 г.

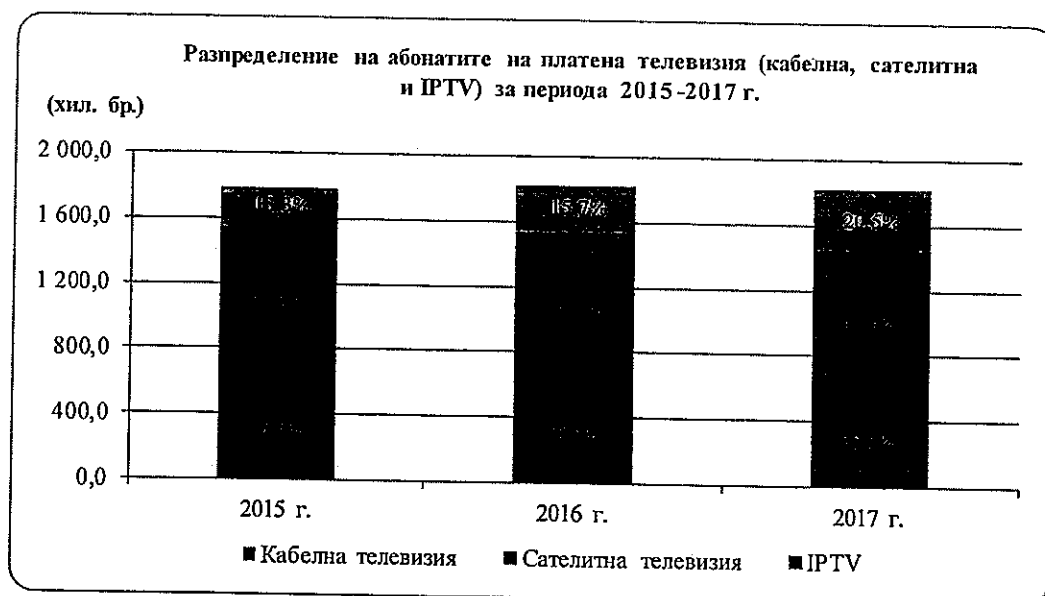
Абонати на услуги по разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно

Към 31.12.2017 г. броят на абонатите на платена телевизия на дребно достига 1,82 млн. абоната⁵⁰, като за първа година показателят отбелязва спад от 0,2% спрямо предходния едногодишен период. Спадът се дължи основно на придобиването и преразпределянето на абонатите на кабелна телевизия на Близу от страна на Мобилтел.

предназначена за разпространение на програми на обществени оператори. Предприятието е заличено от публичния регистър на КРС. „ФЪРСТ ДИДЖИТЪЛ“ ЕАД не е представило отчет за дейността си през 2017 г., съгласно Решение на КРС № 47/25.01.2018 г.

⁴⁹ Включително и предприятията, уведомили КРС за прекратяване на дейността през 2017 г. и декларирали приходи през годината.

⁵⁰ Включително абонати на пакетни услуги, които към 31.12.2017 г. са 714 842.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 21

За поредна година най-значително е увеличението на абонатите на IP телевизия. През 2017 г., спрямо предходната година, ръстът на показателя е 30,5%, като към 31.12.2017 г. относителният дял на абонатите на IP телевизия достига 20,5% от общия брой абонати на платена телевизия в страната (фигура 21). За разлика от предходните четири години, когато темпът на нарастване на абонатите на IP телевизия плавно намаляваше на годишна база, през 2017 г. той се увеличава до 30,5%, като достига нивата от 2014 г.

Независимо, че относителният дял на абонатите на сателитна телевизия е най-голям в общия брой абонати на платена телевизия – 47,4% (фигура 21), за първи път този показател бележи спад със 7,4% спрямо данните към края на 2016 г. Двойно по-малък спад бележи броят на абонатите на кабелна телевизия на годишна база – 3,8%, като дялът му в общия брой абонати на платена телевизия намалява с малко над 1 процентен пункт до 32,1%. Както беше отбелязано по-горе, спадът на абонатите на кабелна и сателитна телевизия е за сметка на ръст в броя на абонатите на IPTV, който обаче не е в състояние да компенсира наблюдавания спад в общия брой на абонатите на платена телевизия.

Спадът в общия брой на абонатите на платена телевизия рефlekтира и върху проникването⁵¹ ѝ сред домакинствата, което към 31.12.2017 г. намалява до 60,6% (за сравнение, към края на 2016 г. този показател е 60,8%). Единствено проникването на IP телевизията бележи ръст (от 2,9 процентни пункта) спрямо 2016 г., като дялът ѝ в края на 2017 г. възлиза на 12,4%. Проникването на кабелната и сателитната телевизия намалява съответно с 0,8 и 2,3 процентни пункта, достигайки 19,4% и 28,8%. Проникването на услугата сред населението⁵² на България обаче продължава тенденцията си на ръст, независимо, че през 2017 г. този ръст е незначителен – 0,13 процентни пункта, спрямо 2016 г. (фигура 22).

⁵¹ Показателят е изчислен като съотношение между броя на потребителите на платена телевизия към 31.12.2017 г. и броя на домакинствата от последното официално преброяване на НСИ, проведено през 2011 г. (3 005 589 – обикновени домакинства).

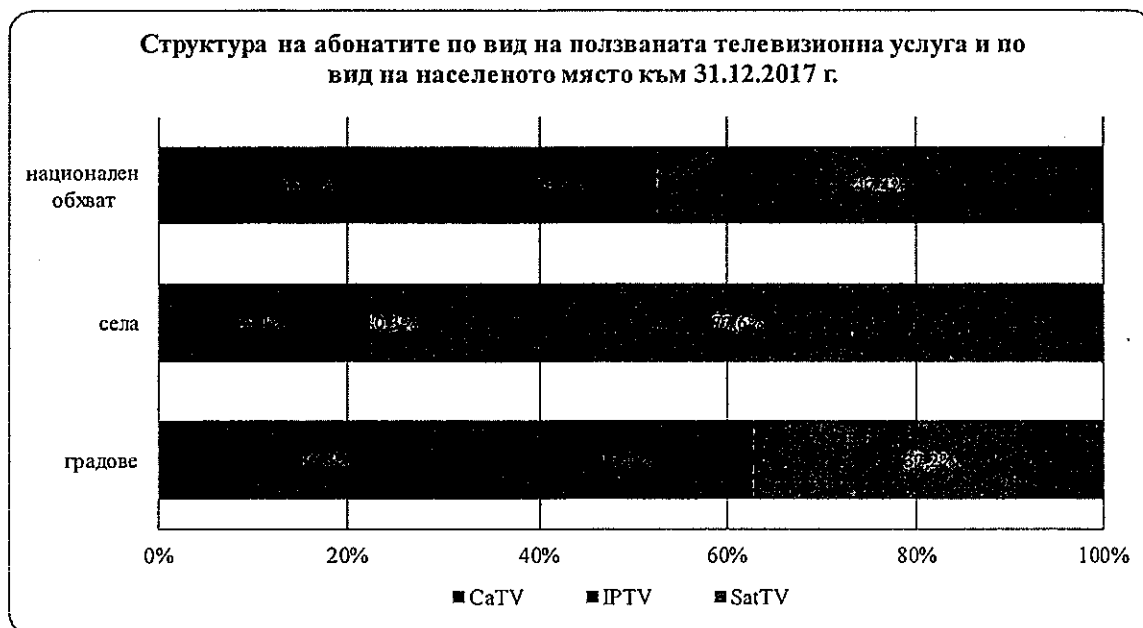
⁵² За изчисление на този показател са използвани данните от оценката на НСИ за населението на страната към 31 декември за периода 2013-2017 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 22

На фигура 23 е представена структурата на абонатите на платена телевизия според населеното място, в което използват тази услуга към 31.12.2017 г.

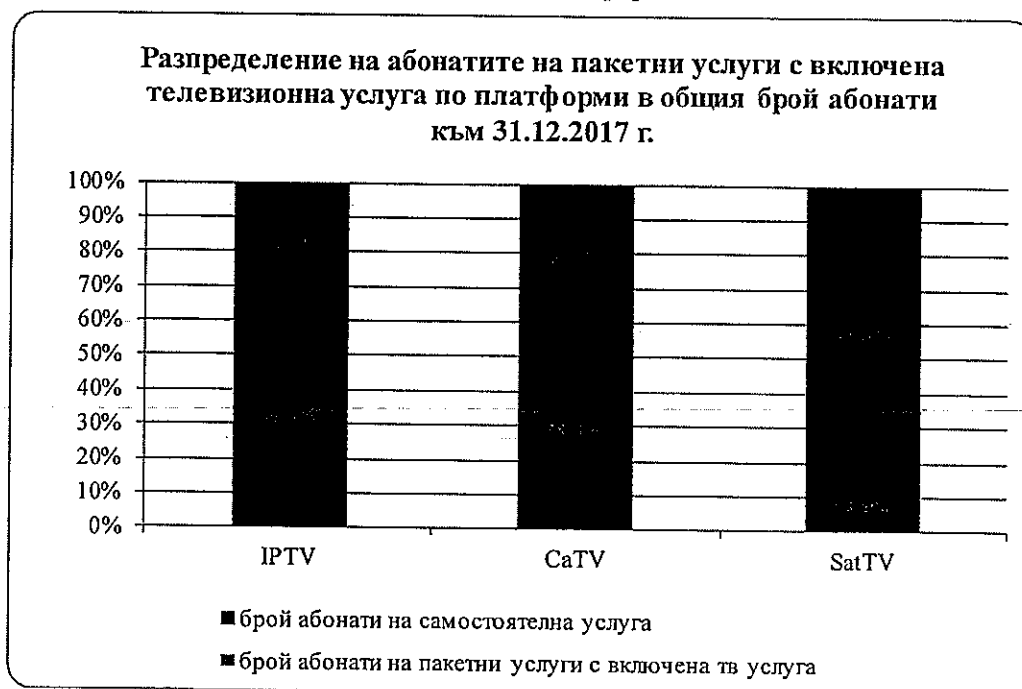

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 23

Докато структурата на абонатите по вид на ползваната телевизионна услуга в селата остава почти непроменена спрямо предходната година, тази в градовете и на национално равнище се изменя чувствително. За поредна година дялът на абонатите на сателитна телевизия в селата е в пъти по-голям от дяловете на останалите две платформи. В много села няма изградена абонатна мрежа и единствената алтернатива за достъп до платена телевизия остава сателитната, което се обуславя от основната ѝ характеристика, осигуряваща безжичен достъп до абоната на национално равнище. От друга страна кабелните оператори и доставчиците на IP телевизия насочват усилията си предимно към привличане на потребители в градовете (99,7% от абонатите на IP телевизия и 82,5% от абонатите на кабелна телевизия са в градовете), поради очакваната по-голяма възвръщаемост на вложените инвестиции в изграждане на инфраструктура до крайния потребител. Това е видно и от структурата на абонатите в градовете (фигура 23). Дялът на абонатите на IPTV в градовете нараства със 7,3 процентни пункта до 27,4%, което оказва влияние и върху разпределението им на национално равнище, нараствайки с 4,8 процентни пункта до 20,5%. Дялът на абонатите на кабелна телевизия както в градовете, така и на национално ниво, остава относително стабилен, като обхваща съответно 35,4% и 32,1%.

Броят на абонатите на пакетни услуги с включена телевизионна услуга в тях през 2017 г. бележи спад, като спрямо 2016 г. той е в размер на 6,7%. На следващата графика (фигура 24) е представен дялът на абонатите на пакетни услуги с включена телевизионна услуга в общия брой абонати, разпределени по платформи към 31.12.2017 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 24

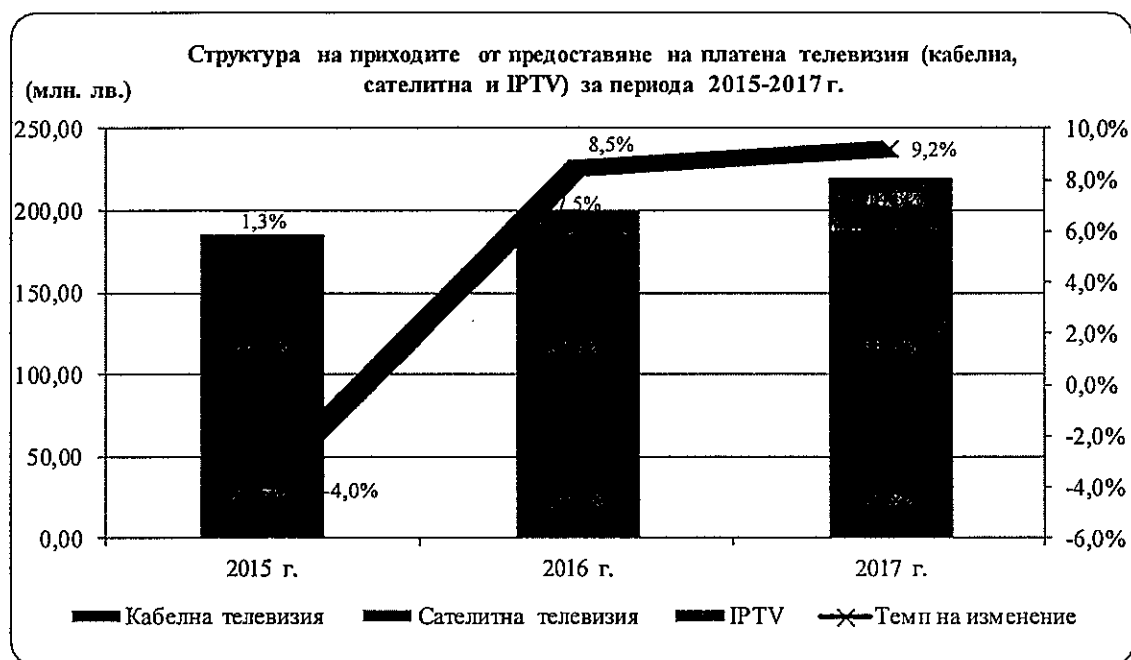
От графиката по-горе е видно, че броят на абонатите на пакетни услуги с включена IP телевизия представлява 64,5% от общия брой абонати на IP телевизия, като дялът им спада с почти 20 процентни пункта спрямо предходната година. Отбелязаният значителен спад е в резултат на ръст в броя на абонатите на самостоятелна IP телевизия от почти 3 пъти. За същия период⁵³ относителният дял на абонатите на пакетни услуги с включена кабелна телевизия нараства с 5 процентни пункта достигайки до 58,3% през 2017 г., а на

⁵³ 2017 г. спрямо 2016 г.

абонатите на пакетни услуги с включена сателитна телевизия – намалява с над 6 процентни пункта достигайки до 15,4% през 2017 г.

Приходи от предоставяне на услуги по разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно

Обемът на общите приходи⁵⁴ от абонати на платена телевизия през 2017 г. възлиза на 219,709 млн. лв., като нараства спрямо 2016 г. с 9,2%, а темпът на нарастване се увеличава с 0,7 процентни пункта. Този ръст следва изменението от предходния едногодишен период, когато беше преустановена наблюдаваната през предходните години тенденция на спад в общите приходи от платена телевизия (фигура 25).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 25

Ръстът в приходите от платена телевизия в България се дължи на нарастването на приходите от предоставяне на IP телевизия и сателитна телевизия спрямо 2016 г. Приходите от IP телевизия се увеличават над 2 пъти за едногодишен период, като делът им в общия обем на пазарния сегмент нараства почти двойно, достигайки 14,3%. Този ръст е в резултат основно на същественото нарастване на броя на абонатите, ползващи услугата самостоятелно през 2017 г. Въпреки отчетеното нарастване на приходите от спътникова телевизия – с почти 2% спрямо предходната година, делът им в общия обем на пазарния сегмент намалява с над 4,5 процентни пункта, но остава най-висок – 63,9% (фигура 25). Размерът на приходите от предоставяне на кабелна телевизия остава почти непроменен в абсолютно изражение, като намалява с 1% спрямо 2016 г. За сравнение за предходния едногодишен период беше регистриран спад от над 11%.

⁵⁴ Без включени приходи от пакетни услуги.

5.2. Пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми и IPTV на едро

През 2017 г. общият брой на предприятията, които предоставят услуги на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми и IPTV на едро, е 13.

Подробна информация за броя на предприятията, предоставяли през 2017 г. услуги на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, за броя на потребителите на услугите и за размера на получените от тях приходи, както и за структурата на пазара на горепосочените услуги, е представена в таблица 6 и на фигура 26 по-долу:

Таблица 6

Брой предприятия, брой абонати/потребители и приходи от предоставяне на услуги на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, вкл. IPTV услуги на едро през 2017 г.

Видове услуги за пренос и разпространение на радио- и/или телевизионни програми на едро	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2017 г.	Брой абонати/потребители на услугата към 31.12.2017 г.	Приходи от услугата през 2017 г. (в млн. лв. без ДДС)
1.1. Услуги за пренос на радио- и/или телевизионни програми, в т.ч.:	6	58	7,391
1.1.1. Наземен радиорелеен пренос	1	///	
1.1.2. Спътников пренос	4		
1.1.3. Друг вид пренос	2		
1.2. Услуги за разпространение на радио- и/или телевизионни програми, вкл. IPTV услуга на едро, предоставяна на други предприятия, в т.ч.:	8	92	27,297
1.2.1. Наземно радиоразпръскване	6	47	22,315
1.2.2. Спътниково радиоразпръскване	1	///	
1.2.3. Друг вид разпространение на радио- и/или телевизионни програми, вкл. IPTV услуга на едро	2		
Общо	13	150	34,688

Източник: Данни, подадени в КРС

През 2017 г. броят на предприятията, предоставящи услуги за пренос на радио- и телевизионни програми, остава непроменен спрямо този за 2016 г. – 6. Броят на потребителите на тези услуги нараства с над 30% спрямо предходната година.

Спрямо 2016 г. предприятията, предоставящи услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, включително IPTV услуга на едро, намаляват с две до 8, докато потребителите на този вид услуги нарастват с 2% за едногодишния период. IPTV услуги на едро през 2017 г. се предоставя само от две предприятия⁵⁵.

Приходите от предоставяне на услуги на едро за пренос и разпространение на радио- и телевизионни програми, вкл. IPTV услуги на едро през 2017 г. възлизат на 34,688 млн. лв. и бележат съществен спад от 35% спрямо предходната година.

Този спад е резултат от отчетеното през 2017 г. намаление в приходите от предоставяне на наземен радиорелеен пренос (с 58%), спътников пренос (с 26%) и наземно

⁵⁵ „МИТКО.КОМ“ ЕООД и „ВИОРА ИНТЕРАКТИВ“ ООД

радиоразпръскване (с 42%). При приходите от предоставяне на друг вид пренос (оптичен), спътниково радиоразпръскване и друг вид разпространение (кабелно) на радио- и/или телевизионни програми, включително IP телевизия услуга на едро се наблюдава увеличение, съответно в размер на 136%, 9% и 4% спрямо 2016 г., но поради сравнително ниския им съвкупен относителен дял (15%) в общия обем на приходите от услуги на едро, техният ръст не успява да компенсира отчетения спад в приходите на горепосочените три услуги на едро.

Като цяло приходите от услуги за пренос (спътников, радиорелеен и оптичен) на радио- и телевизионни програми намаляват с почти 30% спрямо 2016 г., а при услугите на едро за разпространение на радио- и телевизионни програми се наблюдава спад от 36%⁵⁶.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 26

От данните на фигура 26 е видно, че и през 2017 г. най-голям дял в общия обем на приходите от предоставяне на услуги на едро за пренос и разпространение на радио- и телевизионни програми продължава да заема наземното радиоразпръскване – 67,33%, а най-малък дял (0,34%) заемат услугите на едро за предоставяне на друг вид пренос (оптичен) на радио- и телевизионни програми.

5.3. Наземно радиоразпръскване на радиопрограми – УКВ радиоразпръскване

В края на 2017 г. 61 предприятия притежават регистрация в КРС за предоставяне на услуги за наземно радиоразпръскване на радиопрограми, като 56 от тези предприятия са действащи.

⁵⁶ С Решение на КРС № 323/15.06.2017 г. е отнето разрешението на „ФЪРСТ ДИДЖИТЪЛ“ ЕАД за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно цифрово радиоразпръскване с национален обхват, предназначена за разпространение на програми на обществени оператори. Предприятието е заличено от публичния регистър на КРС. „ФЪРСТ ДИДЖИТЪЛ“ ЕАД не е представило отчет за дейността си през 2017 г., съгласно Решение на КРС № 47/25.01.2018 г.

Предприятията с национално покритие към 31.12.2017 г. остават две – Българско национално радио и „ДАРИК РАДИО“ АД, а тези с местно покритие, които реално са предоставяли услуги за наземно радиоразпръскване на радиопрограми през 2017 г. са 54.

Обобщение

През 2017 г. за сегмента „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми“ се наблюдават следните изменения спрямо 2016 г.:

- спад в общия обем на приходите от сегмента, в резултат основно на същественото намаление в приходите от предоставяне на пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми на едро;
- спад в броя абонати на дребно, в резултат на което намалява проникването на телевизионната услуга сред домакинствата⁵⁷;
- спад в потреблението на услуги с включена телевизия на дребно в пакет;
- нарастване на броя на потребителите на услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми на едро.

6. Пакетни услуги

През 2017 г. общият обем на реализираните приходи от пакетни услуги⁵⁸ достига 885,411 млн. лв. и отбелязва ръст от 12,9% спрямо предходната година.

През 2017 г. спрямо 2016 г. броят на предприятията, предоставяли пакетни услуги, е без изменение – 94. Преобладаваща част от тях (90 предприятия или 95,7%) предоставят пакетна услуга с включена телевизия и фиксиран достъп до интернет.

Абонати на пакетни услуги

Броят на абонатите на пакетни услуги към края на 2017 г., съгласно данните, подадени от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения в България, нараства спрямо предходната година с 9% до 5,36 млн.

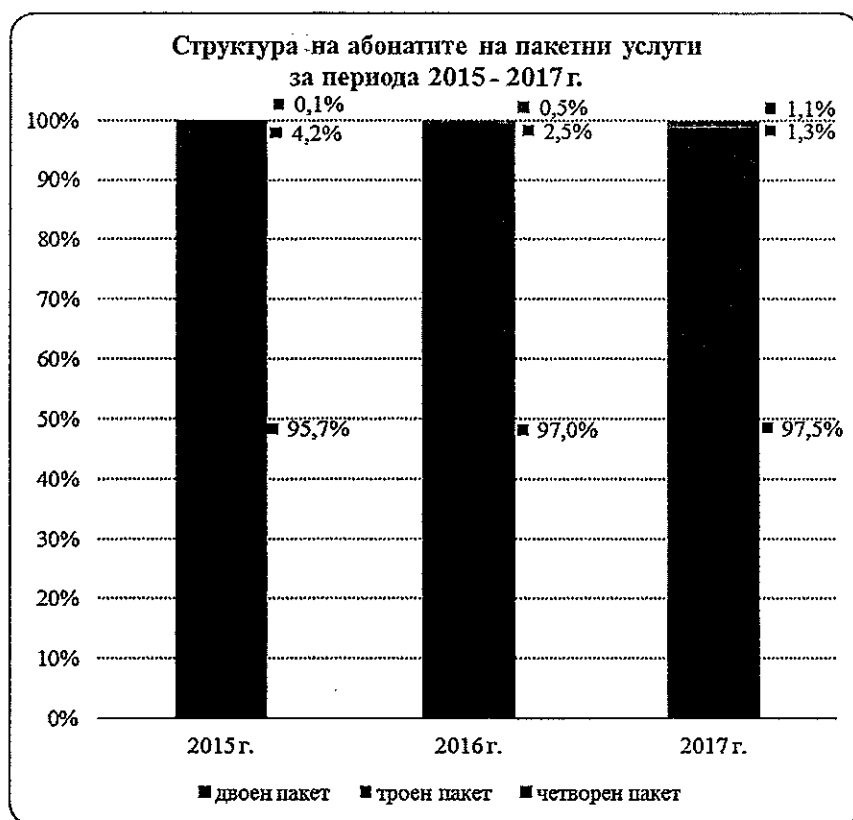
Наблюдаваният ръст при абонатите на пакетни услуги оказва влияние върху показателя „проникване по население“⁵⁹, който през 2017 г. за едногодишен период нараства с 6,8 процентни пункта и достига 76%.

Разпределението на абонатите по видове пакетни услуги съобразно броя на включените в тях електронни съобщителни услуги в България е представено на фигура 27.

⁵⁷ Вж. бележка под черта 50

⁵⁸ С въпросниците за 2016 г. беше въведена промяна в обхвата на дефиницията на пакетна услуга - под „пакетни услуги“ следва да се имат предвид търговски оферти, предлагани въз основа на месечен абонамент и включващи две или повече от следните услуги: (1) Фиксиран широколентов достъп до интернет, (2) Фиксирана гласова услуга, (3) Мобилна гласова услуга, (4) Мобилен широколентов достъп до интернет и (5) Платена телевизия. За пакетни услуги следва да се считат т. нар. "чисти", "свързани" и "смесени" пакети.

⁵⁹ Показателят е изчислен като съотношение между общия брой на абонатите на пакетни услуги и броя на населението към 31.12.2017 г. по данни на НСИ (Население по области, общини, местоживееене и пол: <http://www.nsi.bg>)

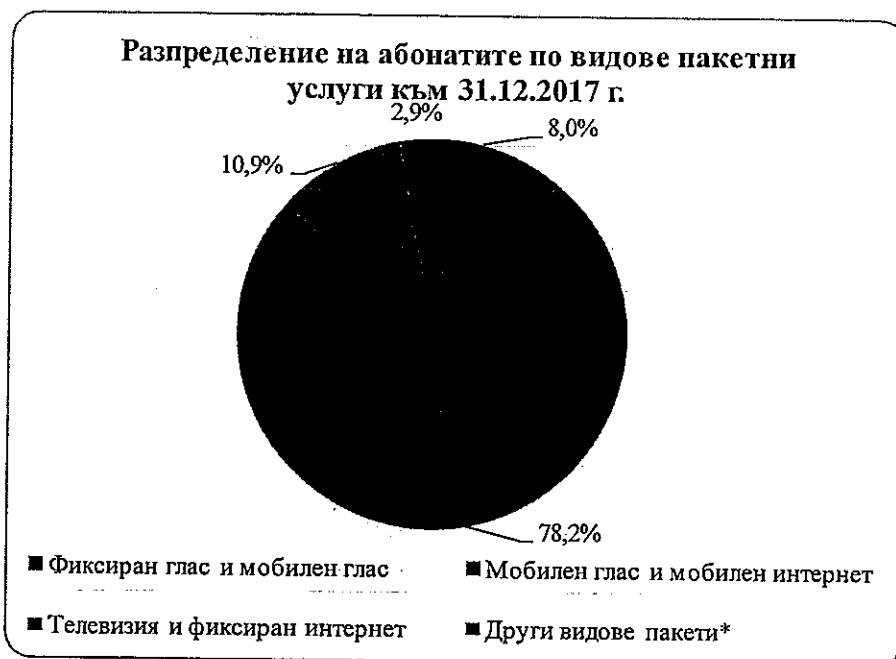

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 27

Видно от данните, представени на фигура 27, делът на пакетите, формирани от две електронни съобщителни услуги (двойни пакети), се увеличава всяка изминала година и през 2017 г. достига 97,5% от общия брой абонати на пакетни услуги. Макар и незначителен (1,1% от общия брой абонати на пакетни услуги), делът на абонатите на пакетни услуги, формирани от четири електронни съобщителни услуги в различни комбинации (четворни пакети), също нараства в разглеждания период. Следва да се посочи обаче, че абонатите на четворни пакети отчитат най-значителен ръст (близо 19 пъти) в периода 2015-2017 г. Този ръст отново се дължи на отчетената през предходната година тенденция на засилено предлагане на четворни услуги с включен достъп до телевизия от страна на едно предприятие и на пренасочване на потреблението на двойни и тройни пакети с включена мобилна услуга (мобилен глас или мобилен достъп до интернет) към четворни услуги. Увеличението на дела на двойните и четворните пакети е за сметка на намалението на дела на тройните, който за периода 2015-2017 г. намалява с 2,8 процентни пункта, а в абсолютни стойности това намаление е с 55%.

На фигура 28 е представено разпределението на абонатите според най-предпочитаните през 2017 г. пакетни услуги.

Забележка: В „Други видове пакети“ са включени абонатите на пакети, дялът на всеки от които не надвишава 2% в общия брой абонати на пакетни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 28

Видно от представените на фигура 28 данни „мобилен гласова услуга и мобилен достъп до интернет“ (78,2%) е пакетът, който е бил най-предпочитан, както през отчетната година, така и през предходните седем.

Броят на абонатите на най-използваната от потребителите пакетна услуга – „мобилен глас и мобилен достъп до интернет“, е нараснал с 13% спрямо 2016 г. и в края на 2017 г. достига 4,194 млн. Броят на абонатите, които ползват втория по разпространение пакет („телевизия и фиксиран достъп до интернет“), през 2017 г. намалява с 5,7% и достига 584 хил. Фиксирана гласова услуга и мобилна гласова услуга в пакет, с относителен дял от 8%, се ползва от 431 хил. абоната, а нарастването ѝ през 2017 г. е с 5,1% спрямо данните от 2016 г.

На фигура 29 е представено разпределението на абонатите на пакетни услуги според вида на телевизионната услуга, която приемат.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 29

През 2017 г. за първа година от 2011 г. дялът на абонатите на пакетни услуги с кабелна телевизия отчита ръст от 5,4 процентни пункта за едногодишен период и достига 47,6% от общия брой абонати на пакетни услуги с включена телевизия. Увеличението на дела на пакетите с кабелна телевизия се дължи както на нарасналия брой абонати (с 5,3% за едногодишен период), така и на значителния спад в броя на абонатите на пакетна услуга със сателитна телевизия през изтеклата година. През 2017 г. спрямо 2016 г. те са намалели с 34% в абсолютно изражение (или с 68 хил. абоната), а дялът им в общия брой абонати на пакетни услуги с включена телевизия – със 7,7 процентни пункта. Нарастването на дела на абонатите на пакети с IPTV за едногодишния период (2,3 процентни пункта) е резултат също на драстичния спад в броя на абонатите на пакети със сателитна телевизия.

Приходи от пакетни услуги

Най-голям дял (94,7%) в общия обем на приходите от пакетни услуги⁶⁰, продължават да заемат двойните пакети. В абсолютно изражение е отчетен ръст от 14%, а в относително - с 1 процентен пункт спрямо данните от 2016 г. Наблюдаваната тенденция на забавяне на темпа на нарастване на тези приходи продължава и през 2017 г., като той отново е с над два пъти по-малък от темпа на нарастване в предходния период (2016 г. спрямо 2015 г.). Дялът на приходите от тройни пакети продължава да намалява и през 2017 г. (с 2,6 процентни пункта), като е отчетен спад в абсолютно изражение от 37,7%.

Намаляването на темпа на нарастване на приходите от двойни пакети и спадът в приходите от тройни пакети са в резултат на преориентирането на потребителите към използване на комбинация от четири електронни съобщителни услуги, при които се наблюдава значително нарастване (с над 4 пъти) на приходите през 2017 г. спрямо 2016 г.

⁶⁰ Общият обем на приходите от пакетни услуги през 2017 г. възлиза на 885,411 млн. лв.

Регистрираният през 2017 г. ръст обаче не допринася съществено за увеличаване на дела на четворните пакети в общия обем на приходите в сегмента, реализирани през 2017 г., и той все още е пренебрежимо малък - едва 2,2%.

На фигура 30 е представено разпределението на приходите по видове пакетни услуги през 2017 г.

Забележка: В „Други видове пакети“ са включени приходи от пакети, дялът на всеки от които не надвишава 2% в общите приходи от пакетни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 30

Делът на приходите на двойна пакетна услуга с включени мобилна и фиксирана гласова услуга бележи постоянен спад, считано от 2011 г., като понастоящем този дял вече е 1,1%. Поради малкия му относителен дял в общия обем на приходите от пакетни услуги, на фигура 30 той е включен в приходите от „други видове пакети“. През 2017 г. дялът на приходите от двойна пакетна услуга, включваща мобилна гласова услуга и мобилен достъп до интернет, нараства спрямо 2016 г. с 3,8 процентни пункта и достига 77,6% от общия обем на сегмента, а отчетеният ръст на приходите в абсолютно изражение е 18,6%. На следващо място по ръст на приходите е пакетната услуга „телевизия и фиксиран интернет“, при която се отчита увеличение от 3,2% спрямо 2016 г., но е налице спад в дела на приходите от този пакет в общите приходи с 1,4 процентни пункта. В едногодишния период при приходите от пакета „фиксиран глас, телевизия и фиксиран интернет“ отново се отчита намаление както в относителния дял, който те заемат в общия обем на сегмента на пакетни услуги (който намалява с 2,2 процентни пункта до 2,8%), така и в абсолютно изражение с 37%.

Обобщение

През 2017 г. за сегмента „Пакетни услуги“ се наблюдават следните изменения спрямо 2016 г.:

- значителен ръст в общия обем на приходите от сегмента, в резултат основно на ръста на показателя брой абонати, като нараства потреблението на двойни и четворни пакети за сметка на тройните пакети;
- увеличение на броя на абонатите на пакетните услуги – „мобилен глас и мобилен достъп до интернет” и „фиксирана гласова услуга и мобилна гласова услуга” и спад на показателя за пакетната услуга „телевизия и фиксиран достъп до интернет”;
- нарастване на дела на абонатите на пакети с IP телевизия и на пакетни услуги с кабелна телевизия и значителен спад в броя на абонатите на пакетна услуга със сателитна телевизия.

7. Перспективи за развитие на българския пазар на електронни съобщения

Българският пазар на електронни съобщения, както в предходните години, така и в бъдеще, ще продължава да следва тенденциите на развитие на европейския пазар. Предприятията влагат все повече инвестиции в разгръщането на NGA мрежи в отговор на нарастващите изисквания на потребителите по отношение на качество, скорост, сигурност на връзката, разнообразие на предлаганите услуги. Все по-използвани стават иновации като хибридните услуги, съчетаващи в себе си традиционните електронни съобщителни услуги с комуникациите Машина-Машина, свързано съдържание, интернет на нещата (IoT) и др. Очакваните тенденции за 2018 г. са следните:

- Ръстът в размера на общото потребление на мобилен глас и на реално изговорени минути от абонати на българските предприятия в роуминг да се запази, като продължи и силната конкуренция между основните предприятия – доставчици на мобилна телефонна услуга. В същото време се очаква провокираният от промени в нормативната уредба спад при броя на потребителите на мобилна телефонна услуга чрез предплатени SIM карти да забави своя темп.

- Делът на абонатите на мобилен интернет, използващи LTE технология, да продължи да нараства, както поради увеличаване на покритието на LTE мрежите, така и поради засилената конкуренция в този сегмент в посока предлагане на нови и все по-разнообразни услуги.

- Делът на абонатите, използващи фиксиран високоскоростен и свръх-високоскоростен достъп също се очаква да продължи да расте в резултат от миграцията към NGA мрежи. Тези мрежи притежават широк спектър от възможности за доставяне на съдържание с висока разделителна способност (видео или телевизионно), поддържане на изискващи висока скорост приложения, доставяне на симетрични широколентови връзки на конкурентни цени.

- Наблюдаваното досега развитие на фиксираната телефонна услуга да продължи, като се запази тенденцията на спад в абонати и приходи на услугата, предоставяна самостоятелно или в пакет с други услуги, поради пренасочване на потребителите от фиксирана гласова към мобилна гласова услуга.

- Абонатите на IP телевизия и приходите от тях да продължат да се увеличават, като продължи и тенденцията на преразпределяне на абонатите на платена телевизия между платформите – особено в градовете.

- Свиването на пазарния сегмент „линии под наем“ да се запази, поради предлагането на иновативни продукти за достъп, които осигуряват всички функционални характеристики на услугата „линия под наем“ и които се адаптират по-добре към индивидуалните нужди и изисквания на клиента.

- Тенденцията на нарастване на броя абонати на пакетни услуги и на приходите от тях да продължи, като предприятията ще продължат усилията си за повишаване на

качеството на предлаганите услуги, като включват към традиционните електронни съобщителни услуги и допълнителни т. нар. „цифрови услуги“ и услуги за съдържание.

8. Предоставяне на универсалната услуга

8.1. Степен на задоволеност от предоставянето на универсалната услуга

Към 31.12.2017 г., предприятието, задължено да предоставя универсалната услуга⁶¹ – „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД (БТК), осигурява 82% покритие, измервано по брой териториални единици. Спрямо 2016 г. се наблюдава запазване на дела на териториалните единици, в които се предоставя фиксирана телефонна услуга, като главен фактор затова е относително постоянния брой териториални единици по Единния класификатор на административно-териториалните и териториалните единици (ЕКАТТЕ). Посоченото покритие обхваща населени места и селищни образувания (курортни комплекси и други), които фигурират в ЕКАТТЕ.

През 2017 г. телефонната плътност по домакинства⁶² бележи спад с 3,34 процентни пункта спрямо предходната година, в резултат на устойчивата тенденция на намаляване на общия брой домашни абонати на БТК. Към 31.12.2017 г. БТК осигурява достъп и предоставя обществени телефонни услуги на близо 13% по-малко абонати спрямо предходната година.

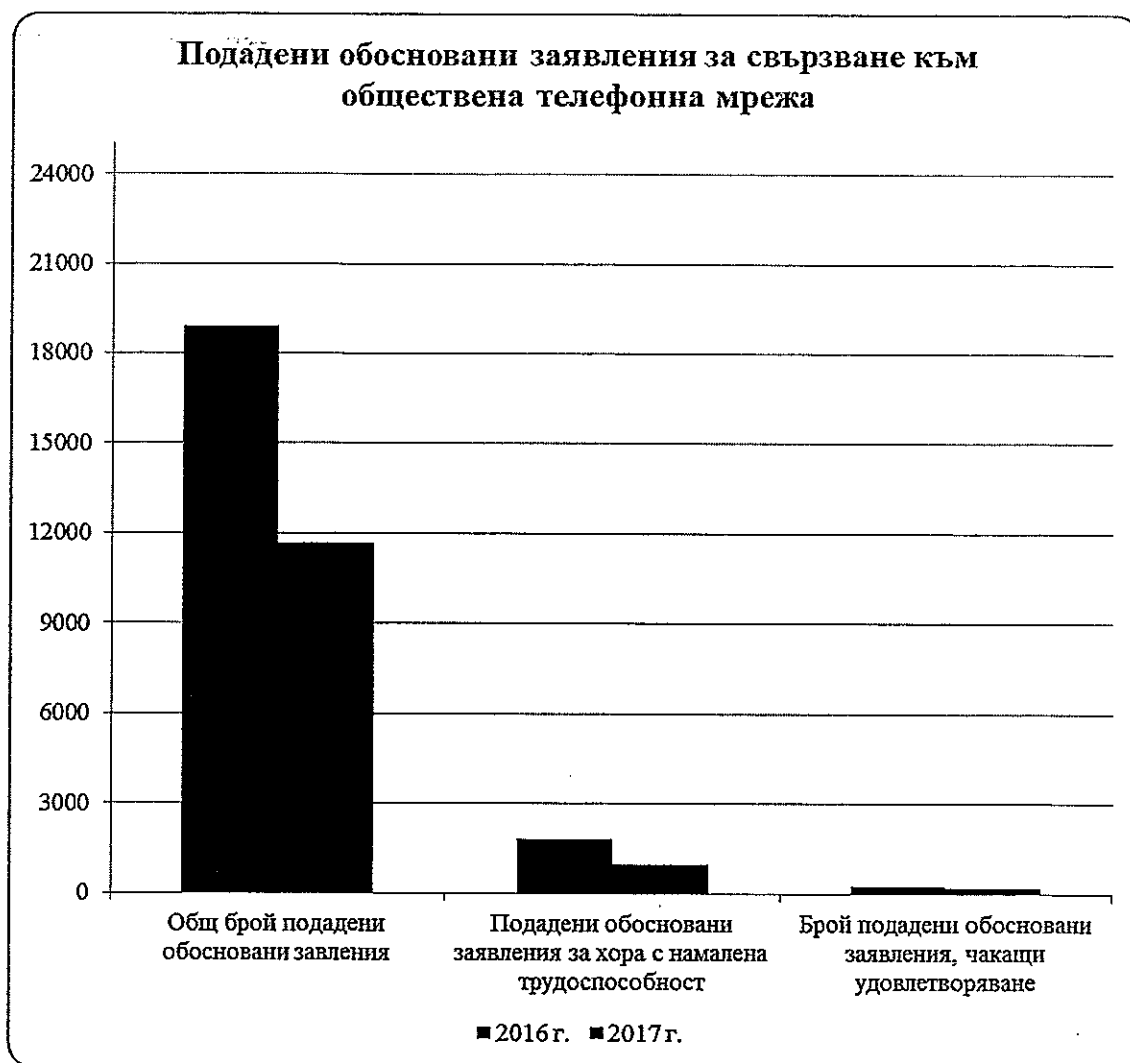
8.2. Анализ на предоставянето на универсалната услуга

8.2.1. Достъп и предоставяне на универсалната услуга

Видно от фигура 31 по-долу, към края на 2017 г. общият брой подадени обосновани заявления за свързване е намалял с 38,17% спрямо предходната година, което сочи, че регистрираното през 2016 г. нарастване на показателя е резултат от еднократни фактори. Продължава да се наблюдава намаление и на броя подадени заявления за свързване от хора с увреждания, като подадените заявления за свързване са с близо 38 % по-малко спрямо предходната година. Това потвърждава трайната тенденция към намаляващо използване на услугите от обхвата на универсалната услуга.

⁶¹ На основание § 7 от Закона за електронните съобщения

⁶² Показателят „плътност по домакинства“ се измерва, като общият брой домашни постове се раздели на домакинствата в страната, по данни на НСИ

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг.31

През 2017 г. процентът на чакащите удовлетворение заявления за свързване е сведен до под 2% от всички подали заявление, което се дължи на стремежа на предприятието да привлича нови абонати. Делът на отказаните заявления за свързване спрямо общия брой подадени заявления е 24%, като от този дял преобладаваща част (над 60%) е в резултат на оттеглен интерес на клиентите.

БТК изпълнява задължението си да осигурява безплатни повиквания към спешни номера, като през 2017 г. делът им възлиза на 0,11% от общия обем повиквания към национални номера.

8.2.2. Достъп до обществени телефонни апарати

Съгласно регламентираните в Наредба № 6⁶³ критерии, БТК има задължение за осигуряване на достатъчен⁶⁴ брой обществени телефонни апарати (ОТА).

⁶³ Наредба № 6 от 13 март 2008 г. за универсалната услуга по Закона за електронните съобщения (загл. изм. ДВ, бр. 77 от 9 октомври 2012 г.)

В Таблица 7 са представени данните за изпълнение на задължението за осигуряване на достатъчен брой обществени телефони през 2017 г.:

Таблица 7

Население	Брой кметства	Достатъчен брой обществени телефонни апарати
под 500 жители	1939	1939
от 500 до 1500 жители	1031	1315
над 1500 жители	477	3663
Общо:	3447	6917

Източник: КРС, въз основа на данни предоставени от БТК

През 2017 г. продължава трайната тенденция на намаление на броя на обществените телефонни апарати, собственост на БТК. Спадът в броя на ОТА е значителен – 12,6%. Както през 2016 г., така и през 2017 г. изпълнението на критериите за достатъчност по отношение на инсталираните обществени телефонни апарати в кметства с над 1500 жители значително надвишава минималния необходим брой, регламентиран с Наредба № 6. За останалите категории кметства критериите за достатъчен брой обществени телефонни апарати не са изпълнени.

Броят на обществените телефонни апарати, собственост на БТК, в чиито качествени характеристики са включени улеснения за потребители с увреден слух и за потребители, лишени от зрение или с увредено зрение, също бележи понижение от 17,2% спрямо предходната година. Към 31.12.2017 г. тези ОТА достигат 62,8% от общия брой обществени телефонни апарати в страната. Част от тях са снабдени с текстова или друг вид връзка за хора с увреден слух или говор и са достъпни за потребители в инвалидни колички, като са монтирани на подходящи места. През 2017 г. се наблюдава влошаване в параметъра за качество на предоставяните ОТА, като изправните апарати са с 1 процентен пункт по-малко спрямо предходната година.

Безплатни повиквания към националните спешни номера и към единния европейски номер за спешни повиквания „112“ могат да бъдат осъществени от всички обществени телефонни апарати.

8.2.3. Осигуряване на телефонен указател и предоставянето на справочни услуги

Съгласно ЗЕС и във връзка с разпоредбите на чл. 6 от Наредба № 5⁶⁵ предприятието, задължено да предоставя универсалната услуга, издава поне един телефонен указател в

⁶⁴ За достатъчен брой се счита наличието на поне 1 обществен телефон и/или 1 точка за обществен достъп до гласови телефонни услуги в кметства с до 500 жители; поне 1 обществен телефон и/или 1 точка за обществен достъп до гласови телефонни услуги на 500 жители в кметства с над 500 жители, и поне 1 обществен телефон и/или 1 точка за обществен достъп до гласови телефонни услуги на 1500 жители в кметства с над 1500 жители.

⁶⁵ Наредба № 5 от 13.12.2007 г. за условията и реда за издаване на телефонни указатели, включително работата с базите данни, тяхното прехвърляне и ползване, както и за предоставяне на телефонни справочни услуги

печатна и/или електронна форма. През 2017 г., със свое Решение № 583/16.11.2017 г., КРС одобри направеното от БТК предложение⁶⁶ за издаване на обществен телефонен указател за 2017 г. в електронна форма. Указателят е достъпен на официалната страница на предприятието⁶⁷.

В съответствие със задължението да предоставя информация за номерата, включени в общия телефонен указател през годината, БТК осигурява на крайните потребители 24 часа в денонощието телефонна справочна услуга чрез номер 11 800.

През 2017 г. се наблюдава значителен спад в размер на 79% на броя повиквания, осигуряващи справочни услуги и близо 24% спад на броя повиквания към безплатни спешни номера.

8.2.4. Достъпност на цените на универсалната услуга

Изпълнявайки задължението за предоставяне на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга на достъпни⁶⁸ цени, през 2017 г. БТК продължава да предлага, без изменение в цените и условията, ценовите пакети, предназначени за потребители: с ниски доходи („Ограничен” план, според наименованието, обявено от БТК); с над 90% намалена трудоспособност или намалена възможност за социална адаптация (планове „Инвалиди 160” и „Инвалиди 300”, според наименованието, обявено от БТК); с над 50% намалена трудоспособност или намалена възможност за социална адаптация (план „Инвалиди 300”, според наименованието, обявено от БТК); настанени в социални и здравни заведения (план „Социални и здравни заведения”, според наименованието, обявено от БТК).

Към 31.12.2017 г. абонатите на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга се увеличават с 4,9% спрямо тези от 2016 г. В графиката, показана по-долу, е представена динамиката в броя на потребителите на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга за 2016 г. и 2017 г.:

Източник: изчисления по данни, подадени в КРС

Фиг. 32

⁶⁶ Писмо вх. № 04-04-347/ 06.11.2017 г.

⁶⁷ <http://www.vivacom.bg/online/cgi-bin/wpd.cgi?temp=home.html&ls=0;>

⁶⁸ Регламентирани в Методика за определяне на цените и ценовите пакети на универсалната услуга, приета с Постановление № 2544 от 25.10.2008 г. на Министерски съвет, обн. ДВ бр. 94 от 31.10.2008 г.

Броят на потребителите на ценови пакети за хора с ниски доходи и ценови пакети за хора с увреждания намалява за 2017 г. спрямо предходната година, съответно с 8,4% и 17,3%, което затвърждава дългосрочната тенденция на спад в използването на ценови пакети от обхвата на универсална услуга. Във фигура 32 не е включен броят на потребителите, използващи ценови пакети за хора със специални социални нужди, тъй като възлиза на едва 0,02 % от общият брой потребители на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга.

8.3. Качество при предоставяне на универсалната услуга

Параметрите за качество на обслужване при предоставяне на универсалната услуга са регламентирани в Наредба № 6⁶⁹, като целевите стойности на параметрите са приети с Решение № 345/31.03.2011 г. на КРС и са публично достъпни на официалната интернет страница на КРС⁷⁰.

Съгласно данните, подадени от БТК, през 2017 г. дружеството отчита изпълнение на всички показатели, като в известна степен по-високо качество спрямо целевите стойности на универсалната услуга е постигнато в почти всички групи показатели.

8.4. Компенсиране на нетни разходи от предоставяне на универсалната услуга

През 2017 г. БТК не е внесло в КРС искане за компенсиране на несправедливата тежест от предоставянето на универсалната услуга в рамките на законоустановения срок 30.06.2017 г. Поради това през изминалата година не е определян размер на нетните разходи и не е установявано дали тези разходи водят до несправедливата тежест за задълженото предприятие. Предвид липсата на искане за компенсиране на несправедливата тежест от предоставянето на универсалната услуга, дейността на Фонда за компенсиране на универсалната услуга не е стартирала и в него не са постъпвали средства.

8.5. Жалби и удовлетворяване на жалбите

Съгласно Общите условия за взаимоотношенията между БТК и крайните потребители, предприятието осигурява възможности на потребителите да наблюдават и контролират самостоятелно разходите си чрез:

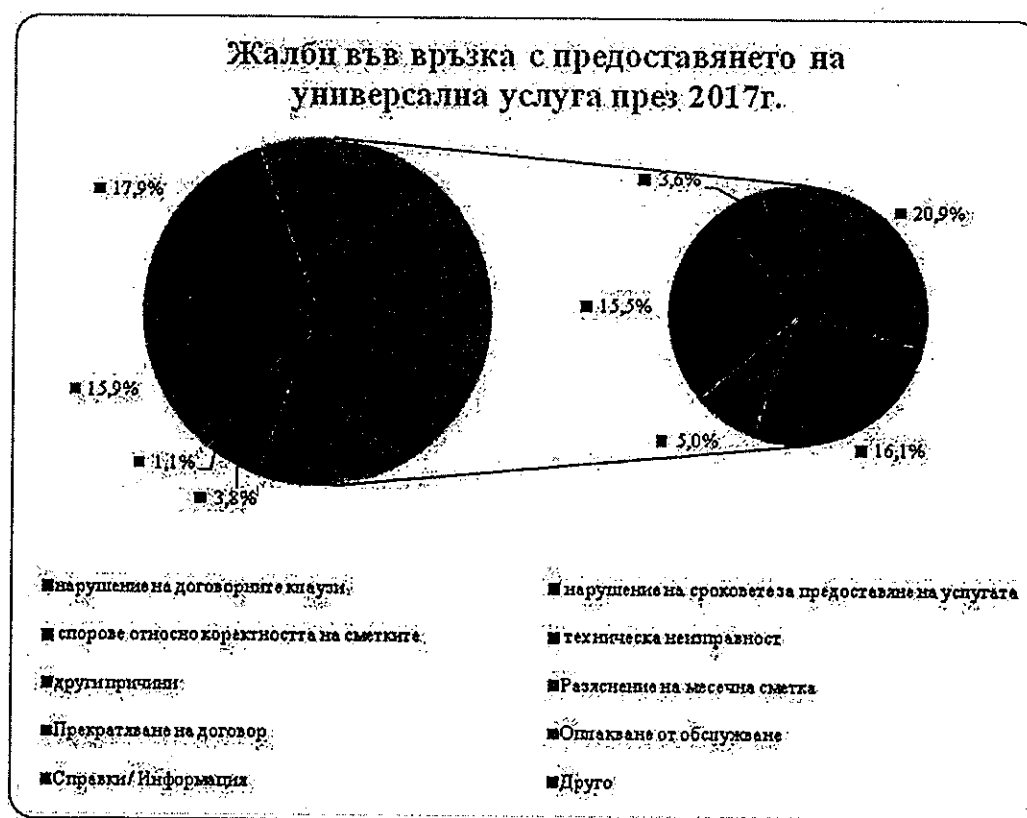
- предоставяне на безплатни детайлизирани сметки⁷¹;
- безплатно избирателно ограничаване на изходящите повиквания;
- разсрочено плащане при свързване към обществени телефонни мрежи.

През 2017 г. количеството на постъпилите в дружеството жалби във връзка с предоставяне на универсална услуга е с 37,4% по-малко в сравнение с 2016 г. Предмет на жалбите най-често са спорове за техническа неизправност, коректността на сметките, прекратяване на договор и справки/информация. Причините за подаване на жалби са илюстрирани във фигура 33:

⁶⁹ Наредба № 6 от 13 март 2008 г. за универсалната услуга по Закона за електронните съобщения (загл. изм. - дв. бр. 77 от 9 октомври 2012 г.)

⁷⁰ <http://www.crc.bg/section.php?id=904&lang=bg>

⁷¹ Съдържанието на детайлизираната сметка е регламентирано в чл. 260, ал.3 от ЗЕС

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 33

Процентът на жалбите за техническа неизправност спрямо общия брой е 17,9%, което е приблизително постоянен показател в сравнение с 2016 г. Същевременно, делът на жалбите за прекратяване на сключени договори спрямо общия брой жалби е 15,5% и бележи повишение с 1,1 процентни пункта, в сравнение със същия показател за предходната година.

През 2017 г. БТК е отговорило на 99% от постъпилите оплаквания в нормативно определения срок от 30 дни, като процентът на неудовлетворените жалби възлиза на 61% от общия брой подадени жалби.

8.6. Перспективи за развитието на универсалната услуга

Видно от представените данни, може да се направи заключение, че като цяло интересът към услугите от обхвата на универсалната услуга бележи спад, което е проявление на намалението в търсенето на универсална услуга през последните години. КРС отчита, че фактор за тази тенденция е засиленото заменяне на традиционни телефонни услуги в определено местоположение с мобилни телефонни услуги и разширяването на възможностите за комуникация, които крайните потребители получават чрез широколентовия достъп до интернет. Предвид посоченото КРС очаква тази тенденция на спад в интереса към услугите от обхвата на универсалната услуга в България да се запази и през следващата година.

II. ПРАВНА И РЕГУЛАТОРНА РАМКА

1. Регулаторна рамка в областта на електронните съобщения на Европейския съюз

В края на 2016 г., Европейската комисия обяви втората цялостна ревизия на Европейската регулаторна рамка в областта на електронните съобщения с публикуване на проект на Директива за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения и Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Орган на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (Регламент на ОЕРЕС). Ревизията на Европейската регулаторна рамка в областта на електронните съобщения включва и преразглеждането на Директива 2002/58/ЕО.

На 10.01.2017 г. ЕК публикува проект на Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно зачитането на личния живот и защитата на личните данни в електронните съобщения и за отмяна на Директива 2002/58/ЕО.

До края на 2017 г. не са приети окончателните законодателни актове на ЕС като е предвидено приемането на Европейски кодекс за електронни съобщения и Регламента на ОЕРЕС да се осъществи през второто тримесечие на 2018 г.

2. Правна и регулаторна рамка в България

През 2017 г. Законът за електронните съобщения е изменен три пъти като промените не доведоха до принципни изменения в регулаторната рамка. По съществено изменение на закона през 2017 г. е предвиждането на административни наказания за нарушения на Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/2286 на Комисията от 15 декември 2016 г. за определяне на подробни правила относно прилагането на политика за справедливо ползване и относно методиката за оценяване на устойчивостта на премахването на надценките на дребно за роуминг, както и относно заявлението, което се подава от доставчика на роуминг за целите на тази оценка (ОВ, L 344/46 от 17 декември 2016 г.).

За същия период, влязоха в сила следните подзаконови нормативни актове, издавани от КРС:

- Решение № 249 от 11.05.2017 г. за изменение и допълнение на Технически изисквания за работа на електронните съобщителни мрежи от радиослужба радиоразпръскване и съоръженията, свързани с тях.
- Решение № 333 от 21.06.2017 г. за изменение и допълнение на Правилата за осъществяване на електронни съобщения чрез радиосъоръжения, които ползват радиочестотен спектър, който не е необходимо да бъде индивидуално определен.
- Решение № 565 от 26.10.2017 г. за изменение и допълнение на Общите изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения (Обн. изм. и доп. ДВ. бр.90 от 10 Ноември 2017 г.).
- Решение № 608 от 07.12.2017 г. за изменение и допълнение на Технически изисквания за работа на електронни съобщителни мрежи от неподвижна радиослужба и съоръженията, свързани с тях.

3. Водещи регулаторни решения на КРС за 2017 г.

Общият брой на решенията на КРС, приети през 2017 г., е 633, преобладаващата част от които са в изпълнение на правомощията на КРС, съгласно ЗЕС. От тези решения следните актове имат по-съществена роля за осигуряване на предвидима и конкурентна среда в сектора са следните:

- Решение № 479 от 23.08.2017 г. налагане на ценови ограничения на „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ ЕАД за срок от шест месеца, считано от 01.09.2017 г., по отношение на нетрафикните услуги за IP-взаимно свързване
- Решение № 610 от 07.12.2017 г. за откриване на обществена консултация по проект на решение за указания относно публикуваните условия за взаимно свързване с мобилна мрежа на „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД, „Мобилтел“ ЕАД и „Теленор България“ ЕАД;
- Решение № 620 от 14.12.2017 г. за откриване на обществена консултация по проект на Позиция на КРС относно изпълнение на изискванията на чл. 3 и чл. 4 на Регламент (ЕС) 2015/2120 (Регламента) от страна на доставчиците, предоставящи достъп до интернет за крайни потребители.

4. Осъществяване на електронни съобщения

4.1. Разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс

Издадените през годината разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс са посочени в таблица 8.

Таблица 8

<i>Разрешения за 2017 г. по Закона за електронните съобщения</i>				
<i>Електронна съобщителна мрежа</i>	<i>Изменения/Промени (брой)</i>	<i>Подобри разрешения (брой)</i>	<i>Прекратени/Отнети/ Изтекъл срок (брой)</i>	<i>Прекратени (за частично)/Отдаване под наем(брой)</i>
<i>Електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване на радиосигнали с национално и местно покрите</i>	55	43	7	6
<i>Електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване</i>	1	-	3	-
<i>Електронни съобщителни мрежи от подвижна радиослужба – PMR</i>	83*	19*	40	11

Електронни съобщителни мрежи от въздушна подвижна радиослужба	1	1	-	-
Електронна съобщителна мрежа от въздушна подвижна радиослужба, радиолокация и радионавигация за управление на въздушното движение и осигуряване на аеронавигационното обслужване на полетите в гражданското въздушно пространство с национално покритие	1	-	-	-
Мобилна наземна мрежа GSM-R	1	-	-	-
Наземна мрежа в радиочестотен обхват 1800 GHz	1	-	-	1
Предоставяне на позиции на геостационарни орбити, определени за Република България с международни споразумения	1	-	-	-
Електронни съобщителни мрежи от неподвижна спътникова радиослужба	1	2	-	-
Електронни съобщителни мрежи за осъществяване на електронни съобщения чрез интегрирана мобилна	1	-	-	-

спътникова система				
Електронни съобщителни мрежи от неподвижна радиослужба от вида „точка към точка“	48**	-	-	1
Разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – номера, за осъществяване на обществени електронни съобщения	31	0	3	1
Временни разрешения	1	13	2	-
ОБЩО:	226	78	55	20

* Общият брой на предоставените радиочестоти за тези разрешения е 137

** Изменения и допълнения в техническите данни на общо 4370 участъка, включително предоставен радиочестотен спектър за нови 886 участъка.

4.2. Уведомления за осъществяване на обществени електронни съобщения

Дейностите относно подадените през 2017 г. уведомления за осъществяване на обществени електронни съобщения са посочени в таблица 9.

Таблица 9

Вид дейност	2017 г. (брой)
Разгледани уведомления за осъществяване на обществени електронни съобщения	149
Разгледани уведомления за прекратяване осъществяването на обществени електронни съобщения	88
Издадени удостоверения за вписване в регистъра	27
Предприятия, вписани в регистъра	52
Предприятия, заличени от регистъра	85

4.3. Осъществяване на електронни съобщения чрез радиосъоръжения от любителска радиослужба

Издадените през годината разрешителни, свидетелства и лицензи за радиолюбителска правоспособност са посочени в таблица 10.

Таблица 10

Разрешителни, свидетелства и лицензи	
Вид документ	2017 г. (брой)
Разрешителни за радиолюбителска правоспособност	296
HAREC свидетелства	21
CEPT лицензи	34
Определени опознавателни знаци	415*

*92 от определените опознавателни знаци са временни

През 2017 г. са проведени 11 изпита за придобиване на радиолюбителска правоспособност в градовете София, Пловдив, Варна, Банско и Казанлък и са изпитани 291 лица. На графиката по-долу е представено разпределението по възрастови групи на лицата, явили се на изпит за радиолюбителска правоспособност през последните 5 години.

Фиг. 34

Следвайки тенденцията от предходната година, желаещите да придобият радиолюбителска правоспособност продължават да се увеличават. Радиолюбителската дейност привлича все по-голям интерес, като най-силен е сред лицата на възраст между 30-49 години (64% от явилите се на изпит попадат в тази група). Сравнително малко са

желаещите да се занимават с радиолобителска дейност във възрастовата категория 14-17 години (2,5% от кандидатите), но през последните 2 години се забелязва повишаване на интереса, напр. в сравнение с 2013 г. кандидатите са двойно повече. Като обстоятелство, спомогнало за това, може да се посочи изменението през 2014 г. на Техническите изисквания за осъществяване на електронни съобщения чрез радиосъоръжения от любителската радиослужба, с което се даде възможност на лица, които все още не са положили изпит (най-вече деца) да осъществяват радиовръзки при определени условия.

4.4. Взаимно свързване и достъп

4.4.1. Въвеждане на взаимно свързване, базирано на интернет протокол

И през 2017 г. продължи работата на Комисията за регулиране на съобщенията, свързана с ефективното въвеждане на взаимно свързване, базирано на интернет протокол (IP взаимното свързване). По-важните извършени дейности са:

- Контрол върху изпълнението на Решение № 356/23.06.2016 г. от задължените предприятия чрез периодично събиране на информация за получени и подадени заявки за предоставяне на IP взаимно свързване; етапа, на който се намира всяка една от заявките; причините, поради които не са подавани заявки или не са сключени договори.
- Налагане на ценови ограничения върху еднократните и месечните цени за предоставяните от „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД (БТК) услуги по IP взаимно свързване - „VoIP порт (10 Mbps)” и „Линия за взаимно свързване до помещения на ОП – 10 Mbps”.
- С Решение № 479/23.08.2017 г. КРС прие, че БТК не е доказало разходоориентираността на цените за услугите „VoIP порт (10 Mbps)” и „Линия за взаимно свързване до помещения на ОП – 10 Mbps” и наложи ценови ограничения за срок от шест месеца, считано от 01.09.2017 г.
- Изготвяне и приемане на тълкувателни решения по постъпили въпроси от предприятия във връзка с изпълнение на решения №№ 356/23.06.2016 и 624/16.12.2016 г. на КРС.

4.4.2. Спорове и становища на КРС по въпроси, свързани с взаимното свързване и достъпа

През изминалата година в КРС не са постъпвали искания от страна на предприятията за разрешаване на спорове, свързани с взаимното свързване и достъпа. Комисията бе информирана единствено за случаи на терминиране на международен трафик с манипулирана CLI в техните мрежи. КРС разгледа условията по договорите за взаимно свързване, отнасящи се до уреждането на взаимоотношенията между предприятията, в случаите на терминиране на трафик с манипулирана CLI. С цел уеднаквяване на практиката на предприятията относно прилаганите процедури за прекратяване на терминиране на трафик с манипулирана CLI и ограничаване на случаите на терминиране на такъв трафик, КРС изготви проект на решение, който беше предоставен на обществено обсъждане. Проектът съдържа указания за текстове, които да се включат в договорите за взаимно свързване.

4.4.3. Одобряване на проект на допълнение на Типово предложение за сключване на договор за необвързан достъп до абонатна линия

През 2017 г. БТК внесе в Комисията Проект за допълнение на Типово предложение за сключване на договор за необвързан достъп до абонатна линия, отнасящо се до предоставяне на услуги посредством VDSL технология. След процедура за обществени консултации Комисията одобри внесения от БТК проект на Типово предложение за необвързан достъп със задължителни указания за неговото изменение.

4.4.4. Въвеждане в българското законодателство на Директива 2014/61/ЕС

КРС участва в процеса по изготвяне на проекта на Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (ЗЕСМФИ), който въвежда в българското законодателство разпоредбите на Директива 2014/61/ЕС. Бяха изготвени становища, които са представени в парламентарната Комисия по транспорт, информационни технологии и съобщения на 43-то и 44-то Народно събрание. ЗЕСМФИ (Обн. ДВ. бр.21 от 9 Март 2018г., в сила от деня на обнародването) предвижда комисията да решава спорове във връзка с предоставяне на достъп до и/или съвместно ползване на физическа инфраструктура.

4.4.5. Качество на услугата достъп до интернет и мрежова неутралност

Съгласно чл. 5, ал.1 от Регламент ЕС 2015/2120 (Регламент) КРС, като национален регулаторен орган, трябва да осъществява мониторинг върху изпълнението на задълженията относно гарантиране на отворен достъп до интернет и прилагани практики за управление на трафика от страна на доставчиците на услуги за достъп до интернет.

В изпълнение на разпоредбите на Регламента, КРС изготви допълнителен формуляр към въпросниците за годишен отчет за дейността през 2017 г. на предприятията, предоставящи услуги за пренос на данни и/или услуги за достъп до интернет. Въз основа на събраната информация беше изготвен първият годишен доклад на КРС (за периода 30 април 2016 г. – 30 април 2017 г.), който отразява наблюденията, констатациите и действията на Комисията, свързани с изпълнението на Регламента от доставчиците, предоставящи достъп до интернет. Докладът бе изпратен до Европейската комисия (ЕК), Органът на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (ОЕРЕС) и е публикуван на интернет страницата на КРС.

През 2017 г., КРС изготви и проект на позиция относно изпълнение на изискванията на чл. 3 и чл. 4 на Регламента от страна на предприятията, предоставящи достъп до интернет на крайни потребители. Целите на позицията са комисията да изясни начина, по който следва да се изпълняват изискванията в Регламента, оставени на преценката на регулатора и да се осигури по-голяма прозрачност и уеднаквяване на прилаганите от доставчиците на интернет договорни условия с крайните потребители.

В изпълнение на чл. 4 т. 4 от Регламента, през 2017 г., КРС стартира подготовката на документация за възлагане на обществена поръчка за изготвяне на техническо задание за изграждане на система за измерване на качеството на предоставяните услуги за достъп до интернет. Системата ще бъде ползвана за механизъм за наблюдение и контрол на определените в Регламента параметри на качеството.

4.4.6. Участие в работни групи на BEREC и в прегледа на европейската регулаторна рамка

Комисията предостави становища в хода на изготвяне на Директивата за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения. КРС съдейства на Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (BEREC) при изготвяне на

доклади, свързани с въвеждане на Директива 2014/61/ЕС, въвеждане на Регламент ЕС 2015/2120, нови форми на споделяне базирани на WDM, местоположение на крайната точка на мрежата, преглед на общата позиция за предлаганите услуги на пазари 3а, 3б и 4.

III. ДЕЙНОСТИ ПО ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ И ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИЯ ДОКУМЕНТ И ЕЛЕКТРОННИЯ ПОДПИС

1. Дейности в изпълнение на приоритетите на КРС

1.1. Ефективно управление на ограничените ресурси

1.1.1. Радиочестотен спектър

Един от основните приоритети на Комисията е осигуряване на ефективно управление и ефикасно използване на радиочестотен спектър в съответствие с политиките на Европейския съюз. Управлението на радиочестотния спектър се извършва в съответствие с Актуализираната политика в областта на електронните съобщения⁷², Държавната политика за планиране на радиочестотния спектър и Регулаторната политика за управление на радиочестотния спектър за граждански нужди. При изпълнение на своите правомощия, Комисията прилага решенията на Европейската комисия за хармонизирано ползване на радиочестотния спектър.

Ефективното управление на радиочестотния спектър подпомага развитието на конкурентен съобщителен сектор и води до увеличаване на социалните и икономическите ползи, произтичащи от неговото ползване. Това превръща честотния ресурс в продукт с голямо значение за цялото общество. През последните години, на телекомуникационния пазар непрекъснато навлизат нови технологии и приложения, използващи радиочестотен спектър, които осигуряват високи скорости на предоставяните услуги. Това от своя страна води до нарастване на интереса и броя на потребителите към иновативни услуги с високо качество. Създаването на условия за насърчаване на конкуренцията в електронния съобщителен сектор осигурява максимална свобода на крайния потребител при избора на разнообразни услуги с по-добро качество и по-добра цена.

През 2017 г., в изпълнение на своите приоритети, свързани с ефективно управление на радиочестотния спектър, Комисията извърши редица дейности с цел насърчаване навлизането на пазара на нови технологии и услуги.

Във връзка с осигуряване на условия за ефективно и хармонизирано използване на радиочестотен обхват 700 MHz (радиочестотната лента 694-790 MHz), т.нар. „втори цифров дивидент“, представители на Комисията продължиха започналите през 2016 г. дейности по оценка на използването на определения за граждански нужди спектър в обхват 700 MHz и активно участваха в работата на междуетровствени работни групи със следните задачи:

- да изготви анализ и предложения на експертно ниво за предприемане на действия за хармонизиране на обхват 700 MHz и
- да изготви „националната пътна карта“, с която ще се приеме национален план и график, включващ подробни стъпки за изпълнение на задълженията, съгласно Решение (ЕС) 2017/899 на Европейския парламент и на Съвета за използване на радиочестотна лента 470-790 MHz в Съюза.

В резултат Комисията прие текстове, които бяха включени в проекта на Национална пътна карта за изпълнение на задълженията на Република България по Решение (ЕС) 2017/899 на Европейския парламент и на Съвета от 17 май 2017 г. за използването на радиочестотна лента 470-790 MHz в Съюза (Национална пътна карта).

⁷² Обн., ДВ, бр. 21 от 2015 г.

С цел изпълнение задълженията на България по Решение (ЕС) 2017/899 и осигуряване на радиочестотен спектър за безжични широколентови мрежи, Комисията продължи и започналите през 2016 г. дейности, свързани с процеса по препланиране на спектъра за наземна цифрова телевизия в честотна лента 470-694 MHz: преговори, координация, изменение на цифровия План Женева - 2006 (GE06D), преходът и въвеждането на новия план за радиоразпръскване в честотна лента 470-694 MHz. Във връзка с процеса по оптимизиране и препланиране на цифровите телевизионни мрежи в Европа, в рамките на Южния форум за въвеждане на цифровия дивидент (SEDDIF), в който България участва като член, беше извършен анализ и оценка на възможностите за оптимизиране на честотна лента 470-694 MHz за радиоразпръскване. В резултат представителите на КРС подписаха двустранни споразумения относно новите честотни планове за цифрова телевизия в честотна лента 470-694 MHz с Република Гърция, Република Македония, Румъния, Република Сърбия, Република Турция и Украйна. С подписването на тези споразумения, България се нареди сред първите европейски държави, изпълнили срока по Решение (ЕС) 2017/899 за сключване на двустранните споразумения за новите честотни планове. Работата на Южния форум за въвеждане на цифровия дивидент приключи през декември 2017 г. с подписването на Многостранно рамково споразумение между администрациите на Албания, Австрия, Босна и Херцеговина, България, Хърватия, Гърция, бивша Югославска Република Македония, Унгария, Черна гора, Румъния, Сърбия, Словения, Турция и Украйна относно честотния план за бъдещата наземна цифрова телевизия в честотна лента 470-694 MHz.

България е една от последните държави членки на ЕС, която все още не е предоставила радиочестотен спектър от обхват 800 MHz (радиочестотната лента 790-862 MHz), т.нар. „първи цифров дивидент“. В тази връзка с цел осигуряване на условия за ефективно и хармонизирано използване на обхват 800 MHz, Комисията предприе действия по издаване на временни разрешения за ползване на радиочестотен спектър от обхват 800 MHz за провеждане на технически тестове, с които да се установи липсата на смущения в работата на радиоелектронното оборудване на Министерството на отбраната. С изменението на разрешението на „Фърст Диджитъл“ ЕАД за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно цифрово радиоразпръскване с национален обхват, предназначено за разпространение на програми на обществени оператори, 64-ти канал беше освободен за „първи цифров дивидент“.

През изминалата година се проведеха обществени консултации по въпроси от обществена значимост за развитието на електронните съобщения с оглед проучване интереса на бизнеса към наличния свободен спектър.

Във връзка с осигуряване на условия за ефективно използване на обхват 1800 MHz, през втората половина на 2017 г., бяха проведени обществени консултации относно начина на предоставяне на свободния ресурс в радиочестотен обхват 1800 MHz. В резултат на подадените от три предприятия заявления за предоставяне на спектър бе установено, че свободният ресурс не е достатъчен за всички заявители. Предстои Комисията да вземе решение как да бъде разпределен и предоставен свободният радиочестотен спектър в обхват 1800 MHz.

Предвид наличието на свободен спектър в радиочестотни обхвати 1.5 GHz, 2 GHz, 2.6 GHz и 3.6 GHz, КРС проведе обществени консултации относно перспективите за ползване на свободния ресурс в тези обхвати. В рамките на процедурата не беше изявен конкретен интерес за ползване на свободния ресурс и не беше стартирана тръжна процедура за предоставяне на спектър.

Във връзка с бързото развитие на електронните съобщителни мрежи от 4-то поколение, както и предстоящото въвеждане на такива от 5-то поколение, през 2017 г.,

Комисията постави на обществени консултации въпроси, свързани с перспективите за ползване на радиочестотна лента 92-95 GHz. От страна на предприятията беше отчетен интерес към ползването на този честотен ресурс. В резултат на това радиочестотна лента 92-95 GHz беше определена за използване от мрежи от неподвижна радиослужба.

Разпределение, планиране, предоставяне и ефективно използване на радиочестотния спектър

Следвайки един от основните си приоритети – ефективно управление и ефикасно използване на ограничени ресурс – радиочестотен спектър, КРС проучи и анализира необходимостта от изменение и допълнение на подзаконовите актове, отнасящи се до управлението на честотния ресурс. В резултат на този анализ бяха изменени и допълнени следните подзаконовни актове:

- Правила за осъществяване на електронни съобщения чрез радиосъоръжения, които ползват радиочестотен спектър, който не е необходимо да бъде индивидуално определен (Правилата);

- Технически изисквания за работа на електронни съобщителни мрежи от радиослужба радиоразпръскване и съоръженията, свързани с тях;

- Технически изисквания за работа на електронни съобщителни мрежи от неподвижна радиослужба и съоръженията, свързани с тях.

С изменението и допълнението на посочените актове в българското законодателство бяха въведени разпоредбите на новите решения на ЕК и на Комитета за електронни съобщения (ЕСС) за хармонизирано използване на радиочестотния спектър⁷³.

С приетото през декември 2016 г. изменение на ЗЕС беше отменен чл. 265, съгласно който КРС изготвяше и актуализираше Списък на радиосъоръженията, използващи хармонизирани в рамките на европейския съюз радиочестотни ленти, и крайните електронни съобщителни устройства (Списък). Отмяната на разпоредбата доведе до необходимостта техническите параметри на радиосъоръженията, както и изисквания, свързани с несъздаване на смущения при ползването на радиочестотния спектър, определени досега в Списъка да бъдат включени в Правилата.

С изменението и допълнението на Правилата, в съответствие с Решение за изпълнение (ЕС) 2016/2317, се определиха условия за използване на радиочестотния

⁷³ Решение за изпълнение (ЕС) 2017/1438 от 4 август 2017 г. на Европейската комисия за изменение на Решение 2007/131/ЕО за разрешаване използването на радиочестотния спектър за устройства, използващи свръхшироколентова технология по хармонизиран начин в Общността;

Решение за изпълнение (ЕС) 2017/1483 от 8 август 2017 г. на Европейската комисия за изменение на Решение 2006/771/ЕО за хармонизиране на радиочестотния спектър за използване от устройства с малък обхват на действие, както и за отмяна на Решение 2006/804/ЕО.

Решение за изпълнение (ЕС) 2016/2317 на Европейската комисия за изменение на Решение 2008/294/ЕО и Решение за изпълнение 2013/654/ЕС, с оглед улесняване предоставянето на мобилни съобщителни услуги на борда на въздухоплавателни средства (МСА услуги) в Съюза

Решение за изпълнение (ЕС) 2017/191 на Европейската комисия за изменение на Решение 2010/166/ЕС с оглед въвеждане на нови технологии и радиочестотни обхвати за мобилни съобщителни услуги на борда на плавателни съдове (MCV услуги) в Европейския съюз

ECC/DEC (15)05 относно хармонизираният честотен обхват 446.0-446.2 MHz, технически характеристики, освобождаване от индивидуално разрешение и свободно движение и използване на аналогови и цифрови PMR 446 приложения;

Препоръка ERC/REC 70-03 относно използването на устройствата с малък обхват на действие.

Препоръка ERC/REC 25-10 относно честотни обхвати за използване на наземни аудио и видео PMSE приложения

спектр от радиосъоръжения от електронни съобщителни мрежи за предоставяне на мобилни съобщителни услуги на борда на въздухоплавателни средства (МСА услуги). В съответствие с Решение за изпълнение (ЕС) 2017/191/ЕС бяха определени и условия за използване на радиочестотен спектър от радиосъоръжения от електронни съобщителни мрежи за предоставяне на мобилни съобщителни услуги на борда на плавателни съдове (МСV услуги). Във връзка с прилагане разпоредбите на Решение за изпълнение (ЕС) 2017/1438 и Решение за изпълнение (ЕС) 2017/1483 Комисията определи нови радиочестотни ленти и условията за тяхното използване от устройства използващи свръхшироколентова технология и устройства с малък обсег на действие. Радиочестотна лента 863-868 MHz беше определена за използване от системи за широколентов пренос на данни, лента 865-868 MHz - за използване от мрежи за данни, а лента 76-77 GHz - за използване от витлокрили системи за откриване на препятствия.

С оглед прилагане условията на изменените препоръки ERC/REC 70-03⁷⁴ и ERC/REC 25-10⁷⁵ радиочестотни ленти 1350-1400 MHz и 1518-1525 MHz бяха определени за използване от радиомикрофони.

Актуализираха се условия за използване на радиочестотен спектър от радиосъоръжения с малък обсег на действие в съответствие с Решение (ЕС) 2017/1483 и Препоръка ERC/REC 70-03. Изменени бяха условията за използване на радиочестотен обхват 446 MHz във връзка с изменението на решение ECC/DEC (15)05. В съответствие с решения на Комитета за електронни съобщения (ECC) бяха изменени и други условия за използване на радиочестотен спектър, който не е необходимо да бъде индивидуално определен. От Правилата бяха заличени радиочестотни ленти 315-600 kHz и 12500-20000 kHz за използване от активни медицински устройства за имплантиране и лента 870.0-875.8 MHz за използване от транспортни телематични устройства, в съответствие с Решение за изпълнение (ЕС) 2017/1483 и лента 870.0-875.8 MHz за използване от транспортни телематични устройства в съответствие с Препоръка ERC/REC 70-03. Също така бяха променени условията за използване на радиочестотен спектър от спътникови терминали в границите на летищата.

В Правилата бяха коригирани и стандартите в съответствие с новите български стандарти, които въвеждат хармонизирани европейски стандарти, както и в съответствие с нови и актуализирани стандарти на Европейския институт по стандартизация в далекосъобщенията (ETSI).

С оглед изпълнение на част от разпоредбите на Решение за изпълнение (ЕС) 2010/267/EC⁷⁶ бяха изменени и допълнени Техническите изисквания за работа на електронни съобщителни мрежи от радиослужба радиоразпръскване и съоръженията, свързани с тях. С изменението бяха прецизирани текстове, свързани с осигуряване на условия за развитие на DVB-T2 технологията и процеса по препланиране на наземното цифрово телевизионно радиоразпръскване в обхватите под 694 MHz, както и със създаване на предпоставки за развитие на цифрови мрежи за звуково радиоразпръскване в радиочестотна лента 174-230 MHz.

Техническите изисквания за работа на електронни съобщителни мрежи от неподвижната радиослужба и съоръженията, свързани с тях бяха изменени във връзка с необходимостта от отпадане на радиочестотен обхват 11.7-12.5 GHz, който в съответствие с решения на Световната конференция по радиосъобщения е определен за спътниково радиоразпръскване. С изменението радиочестотна лента 92-95 GHz беше определена за

⁷⁴ ERC/REC 70-03 относно използването на устройствата с малък обсег на действие

⁷⁵ ERC/REC 25-10 - честотни обхвати за използване на наземни аудио и видео PMSE приложения

⁷⁶ Решение на Европейската комисия (ЕК) 2010/267/EC относно хармонизирани технически условия за използването на радиочестотната лента 790-862 MHz (обхват 800 MHz, наречен още „цифров дивидент“) за наземни системи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги в Европейския съюз

използване от мрежи от неподвижна радиослужба в съответствие с Препоръка ECC/REC/(14)01⁷⁷. С оглед ефективното и ефикасното използване на радиочестотния спектър бяха актуализирани и техническите параметри на конкретни обхвати.

В съответствие с измененията и допълненията на цитираните по-горе подзаконови актове в честотната информационна система на Европейския съобщителен офис – EFIS (ECO Frequency Information System), бяха актуализирани данните за използването на честотния ресурс в Република България.

И през 2017 г. КРС продължи да поставя на обществено обсъждане въпроси от обществена значимост за развитието на електронните съобщения при спазване на принципите на прозрачност, публичност и консултативност, залежали в разпоредбите на ЗЕС.

С влизането в сила, в края на 2016 г., изменение и допълнение на ЗЕС отпаднаха ограниченията, възпрепятстващи конкуренцията на пазара на наземна цифрова телевизия, което позволи при провеждане на състезателна процедура да бъдат допускани всички заинтересовани страни. Отчитайки обществената значимост на наземната цифрова телевизия като основно средство за свободен достъп до телевизионно съдържание в страната и с цел създаване на условия за развитие на конкуренцията при предоставяне на услугата, КРС проведе обществени консултации относно условията за издаване на разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез една електронна съобщителна мрежа за наземно цифрово телевизионно радиоразпръскване с национален обхват, с оглед обявяване на намерение за провеждане на конкурс за издаване на разрешение. В рамките на процедурата не бяха направени конкретни предложения.

В последствие КРС обяви обществени консултации относно намерение за провеждане на конкурс за издаване на разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно цифрово телевизионно радиоразпръскване с национален обхват. В рамките на процедурата не бяха подадени намерения за ползване на индивидуално определения ограничен ресурс – радиочестотен спектър. В резултат КРС не обяви конкурс за издаване на разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно цифрово телевизионно радиоразпръскване с национален обхват.

Предвид свободния спектър в радиочестотни обхвати 174-230 MHz и 526.5-1606.5 kHz, Комисията проведе обществени консултации относно перспективите за въвеждане на наземно цифрово радиоразпръскване на радиосигнали в тези радиочестотни обхвати. В резултат бе проявен принципен интерес само към наземно радиоразпръскване в честотна лента 174-230 MHz.

Подвижна радиослужба

През 2017 г. КРС издаде две временни разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в обхват 2 GHz, съответно на:

– „ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ“ ЕАД с предоставен честотен ресурс 2x15 MHz за изпробване на нови технически методи и/или технологии за осъществяване на електронни

⁷⁷ Препоръка ERC/REC 14(01) за разпределение на радиочестотните канали за неподвижна радиослужба в радиочестотна лента 92-95 GHz.

съобщения в LTE мрежата на предприятието;

– „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ” ЕАД с предоставен честотен ресурс 2x15 MHz за тестване на нови технически съоръжения за осъществяване на електронни съобщения в LTE мрежата на предприятието.

На „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ” ЕАД беше издадено временно разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър 2x20 MHz в радиочестотен обхват 2.6 GHz с цел тестване на нови технически съоръжения за осъществяване на електронни съобщения в LTE мрежата на предприятието.

През 2017 г. беше изменено издаденото на ДП „НАЦИОНАЛНА КОМПАНИЯ „ЖЕЛЕЗОПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА” разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения за собствени нужди чрез мобилна наземна мрежа – GSM-R. С изменението на предприятието бе предоставен честотен ресурс в радиочестотни ленти 876-880/921-925 MHz за жп линия „София-Прослав”.

След анализ на предоставения за ползване радиочестотен спектър и национално координиране и съгласуване на радиочестотите и радиочестотните ленти с всички заинтересовани държавни органи, ведомства и служби, 137 радиочестотни канала (81 симплексни и 28 дуплексни) бяха предоставени на предприятия, от които 78 радиочестоти за изграждане на 57 нови радиомрежи за осъществяване на електронни съобщения за собствени нужди чрез електронна съобщителна мрежа от подвижна радиослужба. Общият брой на изградените мрежи достигна 1936.

На фигура 35 графично е представено съотношението на броя базови станции, работещи по различни технологии. Видно е, че за поредна година броят на базовите станции, работещи по технология LTE нараства значително. Бързото навлизане и проникване на LTE мрежите се дължи на необходимостта от задоволяване на експоненциално нарастващите нужди на потребителите от по-високи скорости, водещи до увеличение на широколентовия трафик.

Източник: КРС

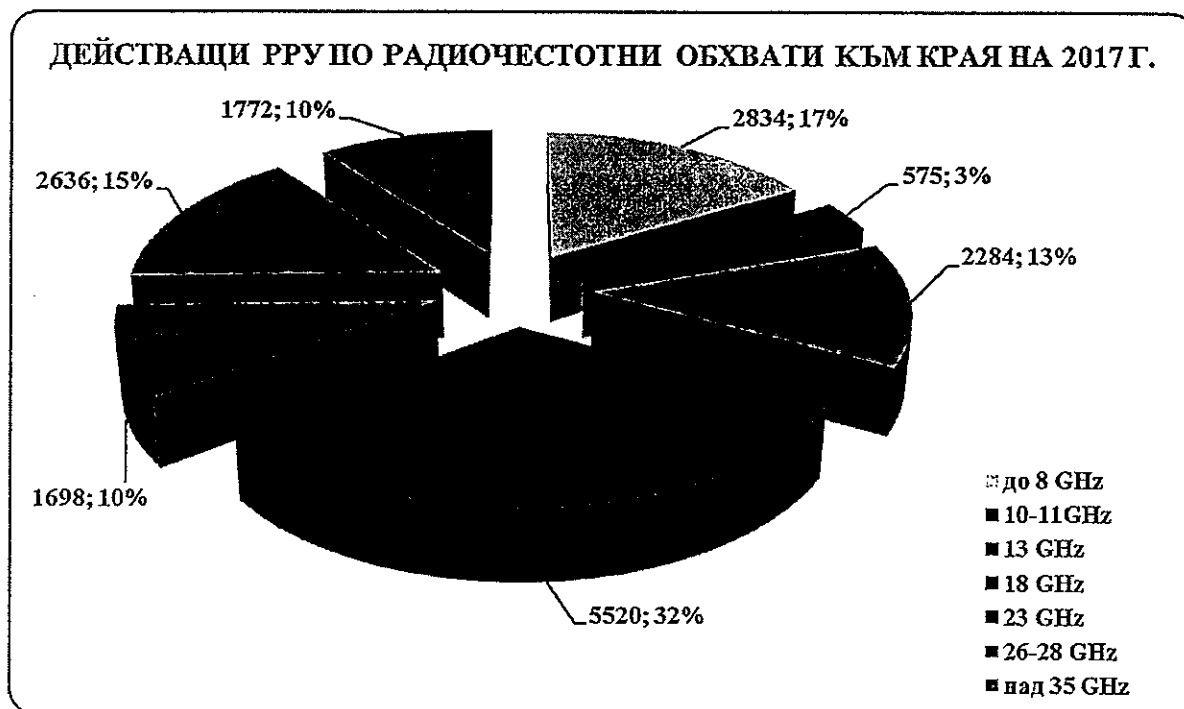
Фиг. 35

Неподвижна радиослужба

През 2017 г. бяха направени 48 изменения и допълнения в техническите данни на общо 4370 еднопосочни радиорелейни участъка (РРУ), включително бе предоставен радиочестотен спектър за нови 886 участъка, с което общият им брой се намали на 17319 при 17880 за 2016 г., т.е. броят на действащите РРУ е намалял с 3,2% спрямо края на 2016 г. Продължи тенденцията за изграждане на високотехнологични цифрови системи с използване на технологии ХРІС/ССDР, като броят на РРУ, използващи тези системи, достигна 8618 към края на 2017 г. (6,5% увеличение спрямо 2016 г. – 8092 бр.).

Отново бе отчетено нарастване при ползването на високочестотните обхвати спрямо общия брой РРУ. В обхвата 18 GHz техният брой е 5520 (5528 през 2016 г.), което запазва 32-процентния дял от общия брой РРУ към края на 2017 г. Продължи изграждането на електронни съобщителни мрежи с висока плътност, ползващи най-високочестотните обхвати. Към края на годината РРУ в обхватите 23 GHz, 26 GHz, 28 GHz, 38 GHz и 76 GHz, за които има издадени разрешения за ползване на радиочестотен спектър, наброяваха 6106 бр. Процентното отношение на петте обхвата е около 35% от общия брой РРУ. През 2017 г. продължи ползването на сдвоените радиочестотни обхвати 74-76 GHz и 84-86 GHz за висококапацитетни РРУ, като броят им достигна 128 в края на годината.

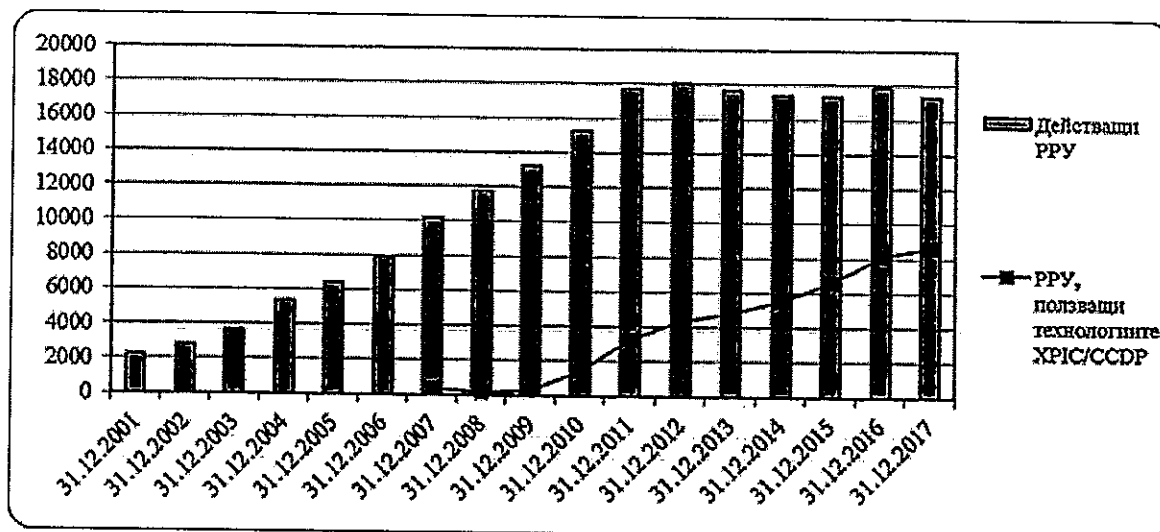
На фигура 36 е представена информация за дяловото разпределение на действащите РРУ по радиочестотни обхвати, предоставени с разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа от вида „точка към точка“, към края на 2017 г.

Източник: КРС

Фиг. 36

На фигура 37 са показани действащите РРУ по години, съпоставени с частта от тях, ползващи технологии ХРІС/ССDР.

Източник: КРС

Фиг. 37

Основното предназначение на електронните съобщителни мрежи, ползващи радиочестотен спектър от лента 92-95 GHz, е изграждането на радиорелейни линии с голям капацитет със скорости до 10 Gbit/s и разстояния до 1-2 км. при осигурена пряка видимост. Скоростта на преноса на данни на мрежите, работещи в тази лента, е сравнима с тази на оптичните линии. С определянето на условията за използване на радиочестотна лента 92-95 GHz в Техническите изисквания за работа на електронни съобщителни мрежи от неподвижна радиослужба и съоръженията, свързани с тях се осигуриха нови възможности за предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги, за свръхширококолов пренос чрез жизнеспособна безжична алтернатива на съобщителните мрежи с оптично базирани решения.

Спътникови радиослужби

През 2017 г. дейността, свързана с регулацията на спътниковите радиослужби, бе насочена към координирането на позициите на геостационарна орбита от радиослужба неподвижна – спътникова (FSS) и радиоразпръскване – спътниково (BSS). Успешното изстрелване и въвеждане в експлоатация на първия български спътник, през месец юни 2017 г., увеличи значително интензивността на процеса по координация. Целта на този процес е предотвратяването на потенциални смущения към българските планови системи, разположени на 1.2° W (BSS) и на 56.02° E (FSS), както и на направената допълнителна модификация на плановата позиция за BSS на 1.9° E. За извършване на дейностите по координацията се прави анализ на двуседмичните циркуляри (BR International Frequency Information Circular - BRIFIC), издадени от Радиобюрото към Международния съюз по далекосъобщения (ITU), като се използват специализираните програмни продукти, предоставени на администрациите. Освен анализ на двуседмичните циркуляри, се извършва и анализ на постъпилите от други администрации предложения за сключване на споразумения с цел успешното координиране на българските спътникови системи.

След анализ на всички двуседмични циркуляри за 2017 г. бяха изпратени съответните възражения с оглед изпълнението на регулаторните функции на КРС по отношение на ефикасно ползване и ефективно управление на радиочестотния спектър.

През изминалата година бяха подадени заявки за международно координиране на спътникова система BUL-QV-1.9E за позиция на геостационарната орбита 1.9 E в обхватите 40/50 GHz. С оглед постигане целите на ЗЕС, Комисията подаде и заявка за международно координиране на нано-сателитът EnduroSat 1 на негеостационарна орбита, работещ в определения за любителска-спътникова радиослужба обхват. Мисията на първия за Република България сателит на негеостационарна орбита е некомерсиална и цели подпомагане практическото обучение на студенти за комуникация чрез наземна станция със сателит. Предвижда се срокът на експлоатация на спътника да е 6 месеца, като изстрелването е насрочено за 2018 г.

През 2017 г., в съответствие с условията на Радиорегламента, продължи дейността по процедурата за нотифициране на допълнителната заявка за модификация на плана за BSS на позиция на геостационарната орбита 1.9° E.

Радиоразпръскване

През 2017 г., във връзка с искане на Съвета за електронни медии (СЕМ) за предоставяне на свободен честотен ресурс за 3 населени места относно открити процедури за провеждане на конкурс, бе предоставена информация за 9 честотни назначения в УКВ обхвата за градовете Троян, Видин и Пещера, включително и техническите параметри, допустимите мощности, точките на излъчване, както и друга техническа информация.

Разгледани и анализирани бяха 69 технически характеристики на електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване на радиосигнали в УКВ обхвата (честотна лента 87.5-108.0 MHz), като 7 от тях са на предприятия, притежаващи разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно аналогово радиоразпръскване с национално покритие, а 62 – на предприятия с издадени разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно аналогово радиоразпръскване с местно покритие.

През 2017 г. КРС издаде на ЕТ „ДИП ТРЕЙДИНГ – ПАВЕЛ КОСТАДИНОВ“ временно разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно цифрово радиоразпръскване на територията на град София, с цел изпробване на нови технически методи и технологии (T-DAB+). В тази връзка бяха разгледани и анализирани 4 технически характеристики на електронната съобщителна мрежа за наземно цифрово радиоразпръскване на радиосигнали.

По отношение на разрешения за наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни сигнали с национален обхват, през 2017 г., КРС отне разрешенията на „HD MEDIA SERVICES“ LTD и „ФЪРСТ ДИДЖИТЪЛ“ ЕАД и прекрати разрешението на „БУЛСАТКОМ“ ЕАД.

Национална и международна координация

През 2017 г. в Консултативния съвет за национално координиране и съгласуване към КРС са координирани и съгласувани 2418 радиочестоти и радиочестотни ленти.

Националното координиране и съгласуване с всички заинтересовани държавни органи, ведомства и служби се извършва с оглед осигуряване безопасността на въздухоплаването и корабоплаването, защита на националната сигурност на страната и ефективно използване на радиочестотния спектър.

По постъпили заявки на други администрации е извършена международна координация на 9 радиочестотни назначения със съответните технически параметри, съгласно Регионалното споразумение за използването на честотен обхват 87.5-108.0 MHz за УКВ (FM) звуково радиоразпръскване, Женева, 1984 г. (Женева – 1984 г.).

През изминалата година бяха обработени и анализирани всички публикации в двуседмичните циркуляри BRIFIC за наземните радиослужби. В резултат бяха координирани, 51 радиочестотни назначения на чужди администрации със съответните им технически параметри, съгласно Регионалното споразумение Женева – 1984 г., а за 2 радиочестотни назначения беше отказано съгласуване поради вероятни смущения с български радиостанции.

До Бюрото по радиокомуникации беше изпратено искане за добавяне на 28 радиочестотни назначения на български УКВ радиостанции в План Женева – 1984 г., а 31 радиочестотни назначения бяха вписани в Part B на план Женева-1984 г.

През 2017 г. в План Женева – 2006 г. бяха вписани 106 радиочестотни назначения съгласно Регионалното споразумение за въвеждане на наземното цифрово радио- и телевизионно разпръскване в честотни обхвати 174-230 MHz и 470-862 MHz (Женева – 2006 г.).

В съответствие с процедурите на чл. 12 от Радиорегламента на ITU бяха координирани 98 (56 за сезон А и 42 за сезон В) радиочестотни назначения за наземно аналогово и цифрово радиоразпръскване на радиосигнали в обхвата на късите вълни.

Бяха обработени и анализирани радиочестотните назначения за спътникови мрежи от двуседмичните циркуляри BRIFIC за радиослужби неподвижна – спътникова и радиоразпръскване – спътниково. В резултат на извършените изследвания на техническите параметри и последвалите изчисления беше проведена кореспонденция с ITU и съответните администрации, подали заявките в двуседмичните циркуляри. С оглед осигуряване на защита от радиосмущения на българските позиции на геостационарна орбита и назначенията за неподвижна радиослужба, КРС изпрати възражения съгласно процедурните правила на Радиорегламента, до ITU и до администрациите, чиито спътникови мрежи биха могли потенциално да ни засегнат, както следва:

Писмени възражения

- при координация на извънпланови спътникови системи и съществуващи български наземни мрежи, съгласно чл. 21 от Радиорегламента – 23 възражения за 34 спътникови системи;
- при координация на спътникови мрежи от радиослужба неподвижна – спътникова, излъчващи в посока Космос – Земя и потенциална възможност за смущаване на фидерната линия на спътник от радиослужба радиоразпръскване – спътниково, съгласно чл. 7 на Приложение 30А от Радиорегламента – 15 възражения за 27 спътникови системи;
- координация между спътникова мрежа на планова позиция от радиослужба радиоразпръскване – спътниково, и извънпланова спътникова мрежа, съгласно чл. 7 на Приложение 30 от Радиорегламента – 8 възражения за 12 спътникови системи;
- координация при превишаване на отношението носеща/шум (C/N) за спътникови системи от радиослужба неподвижна – спътникова в честотни обхвати 4500-4800 MHz,

6725-7025 MHz, 10.70-10.95 GHz, 11.20-11.45 GHz и 12.75-13.25 GHz, съгласно Приложение 30B от Радиорегламента – 4 възражения за 4 спътникови системи;

- искане за включване в координацията при превишаване на шумовата температура от извънпланова спътникова система към спътникова система, работеща в честотния обхват 21.4-22 GHz, съгласно чл. 9.52 от Радиорегламента – 1 възражение за 1 спътникова система.

Възражения, подадени чрез специализирани програмни продукти на Международния съюз по далекосъобщения (ITU)

- координация на извънпланова спътникова станция, потенциално засягаща друга извънпланова спътникова станция, съгласно чл. 9.7 и чл. 9.41 от Радиорегламента – направени са възражения срещу 130 спътникови системи, като са изпратени и писмени уведомления до съответните администрации;

- координация на спътникова станция от радиослужба радиоразпръскване – спътниково и неподвижна радиослужба, когато и двете са на първична основа, съгласно чл. 9.11 от Радиорегламента – направени са възражения срещу 3 спътникови системи;

- координация на спътникова станция на негеостационарна орбита и спътникова система на геостационарната орбита, съгласно чл. 9.12A от Радиорегламента – направени са възражения срещу 19 спътникови системи;

- координация на излъчваща спътникова станция и приемаща станция от неподвижна радиослужба, включена в таблицата на честотните назначения, съгласно чл. 9.14 от Радиорегламента – направени са възражения срещу 13 спътникови системи;

- искане за изключване територията на Република България от зоната на обслужване на дадена спътникова система, съгласно разпоредбите на чл. 23.13/B и чл. 23.13/C от Радиорегламента – срещу 1 спътникова система, след съгласуване действията на КРС с Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

Защитата на орбиталните ресурси на Република България за радиослужби неподвижна – спътниково и радиоразпръскване – спътниково, от други спътникови системи е важен фактор за безпроблемното реализиране и опериране на националните системи и направената модификация от радиослужба радиоразпръскване – спътниково. В допълнение – координацията дава възможност за безпроблемно функциониране на радиослужби, работещи в обхвата на споделена първична основа.

Електромагнитна съвместимост

През годината бяха извършени изследвания за електромагнитна съвместимост на 68 български и 62 чуждестранни УКВ радиоразпръсквателни станции с въздухоплавателните системи ILS, VOR и COM.

Поради установяване на вероятни радиосмущения при извършването на изследвания за електромагнитна съвместимост с въздухоплавателните радиослужби бяха подадени за измерване 21 радиочестотни назначения по „Методиката за измерване на интермодулационни продукти от тип A1“, получавани при работа на близко разположени УКВ-ЧМ радиопредавателни станции.

1.1.2.Номерационен ресурс

През годината не са издавани нови разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс-номера. Три предприятия (Premium Net International S.R.L.,

„Глобъл Комюникейшън Нет“ ЕАД и „Трител“ ООД) са поискали да бъдат прекратени издадените им разрешения за ползване номерационен ресурс, а разрешението на „Близу Медиа енд Броудбанд“ ЕАД беше прехвърлено на „Мобилтел“ ЕАД поради сливането на двете предприятия.

Към края на 2017 г. общият брой предприятия, които имат издадени разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс-номера, за осъществяване на обществени електронни съобщения, е 26.

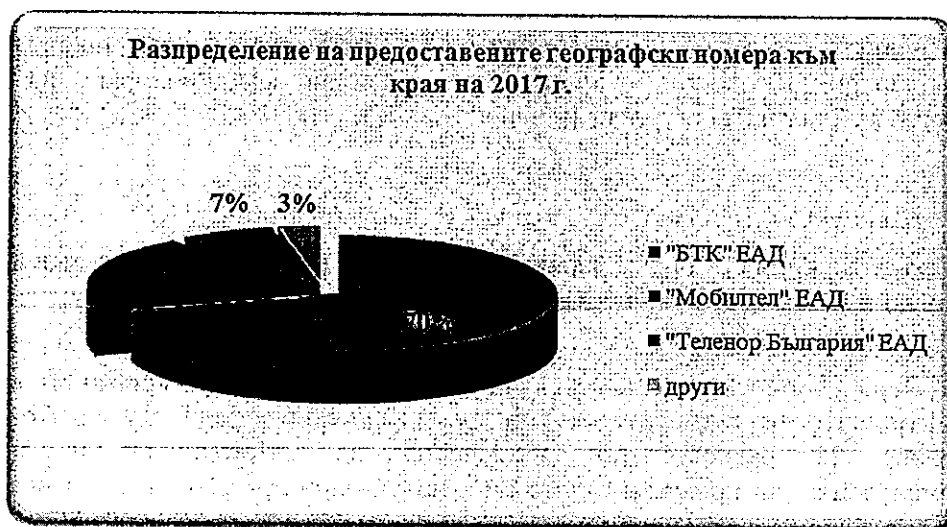
През 2017 г. на предприятията са предоставени:

- 1900 географски номера;
- 200 номера след код за достъп до услугата „Персонален номер“ („700”);
- 3 международни кода на точки за сигнализация.

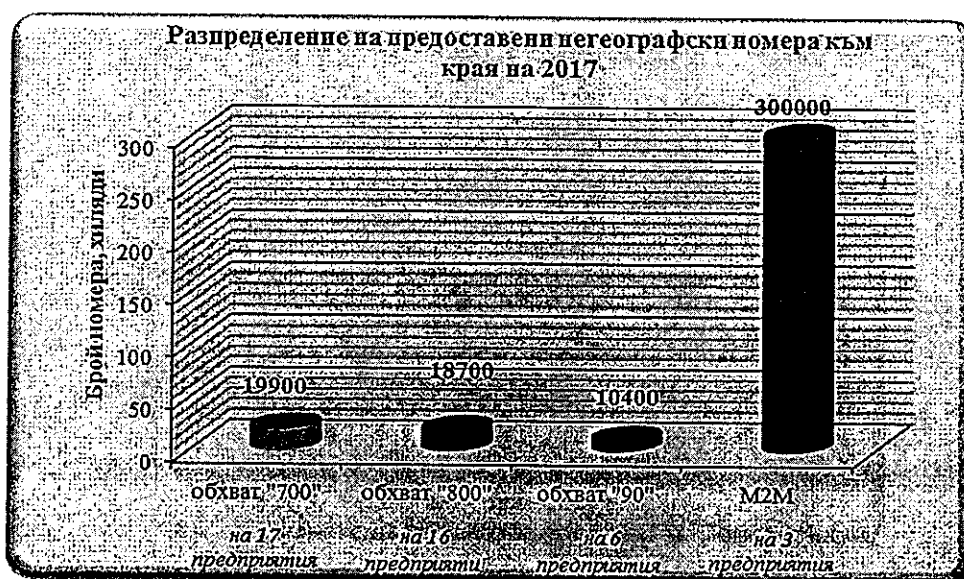
Поради оптимизация на мрежата си БТК е освободила 250 000 географски номера и 24100 номера за услуги с добавена стойност (обхват „90”). Поради оптимизация на мрежите и услугите на алтернативните предприятия или прекратяване на дейността им през 2017 г. са освободени, както следва:

- 73900 географски номера;
- 1000 номера след код за достъп до услуги с добавена стойност („90”);
- 100 номера след код за достъп до услугата „Персонален номер“ („700”);
- 2 национални кода на точки за сигнализация (NSPC);
- 2 международни кода на точки за сигнализация (ISPC);
- 1 код за достъп до услугата „избор на оператор”.

Разпределението на предоставените на предприятията географски и негеографски номера към края на 2017 г. е показано на фигурите по-долу:

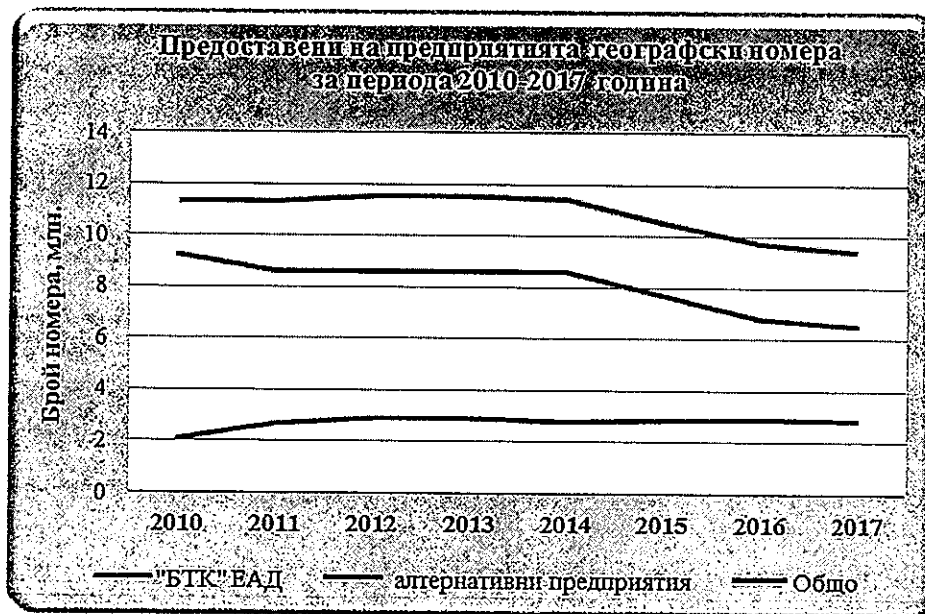

Фиг. 38

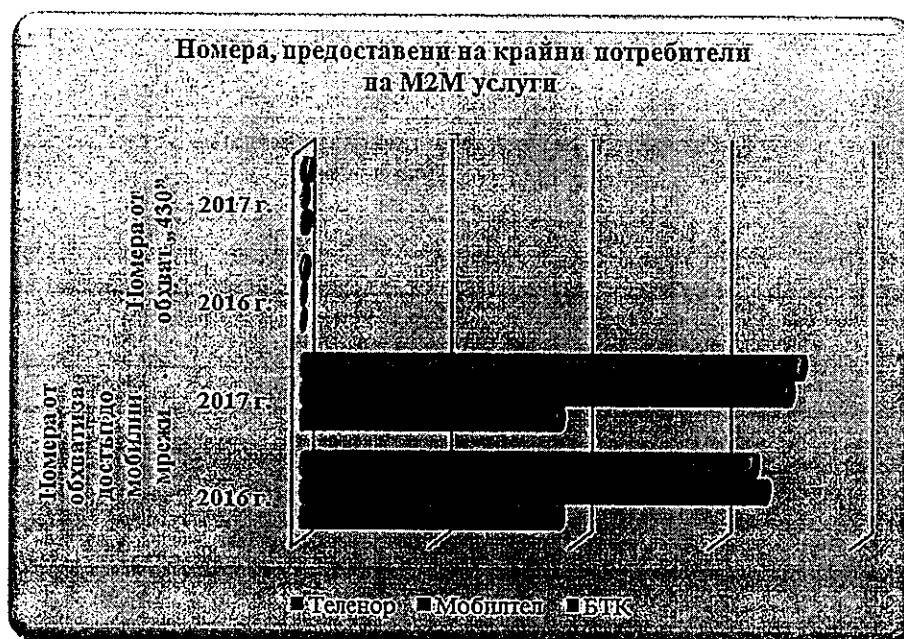
Фиг. 39

През последните години се забелязва трайна тенденция към намаляване на броя на предоставените на предприятията географски номера, което е резултат от намаления интерес на крайните потребители към фиксираните телефонни услуги.

Фиг.40

Номерационен ресурс от обхват „430“ - за достъп до услуги, при които се използва комуникация Машина-Машина (M2M) е предоставен на три предприятия – Мобилтел, БТК и Теленор България. Данни за предоставените на крайни потребители номера към 31.12.2016 г. и към 31.12.2017г. са представени на фигурата по-долу:

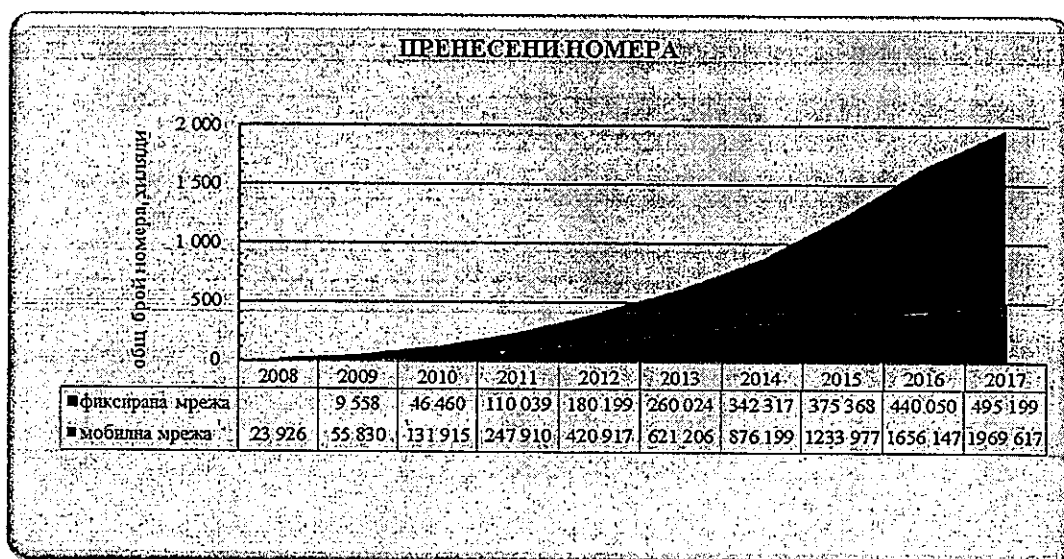

Фиг.41

През 2017 г. се отчита незначително увеличаване на предоставените на крайни потребители от обхвата „430“. Продължават да бъдат предоставяни по-голям брой номера за M2M услуги от обхватите за достъп до мобилни мрежи.

- Преносимост на номерата**

Тенденцията броят на пренесените номера в мобилни мрежи да е по-голям от тези във фиксирани се запазва и през 2017 г.

Фиг. 42

Общият брой на пренесените номера в мобилни мрежи, за периода 2009 – 2017 г., е 1 969 617. За първи път през 2017 г. при мобилните мрежи се забелязва намаляване на броя на пренесените номера спрямо предходната година. Делът на потребителите, които са се възползвали от правото си на преносимост, е 17,27% от общия брой потребители на мобилни услуги.

Общият брой на пренесените номера във фиксирани мрежи за периода 2009 – 2017 г. е 495 199. И през 2017 г. броят на пренесените номера е намалял спрямо предходната година. От правото си на преносимост са се възползвали 18,83% от общия брой крайни потребители на фиксирана телефонна услуга.

По отношение на негеографските номера не е отчетен голям ръст на пренесените номера – през 2017 г. са пренесени общо 115 номера.

1.2. Регулиране и мониторинг на пазарите на електронни съобщения

Анализът на конкурентната среда на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги и регулаторните мерки, предприемани с цел осигуряването ѝ, са сред основните задачи в работата на КРС. Дейностите, свързани с изпълнението на тези задачи, са:

Мониторинг на пазара на електронни съобщения

На основание чл. 40 от ЗЕС, както и чл. 15 от Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари⁷⁸ (Методиката), КРС регулярно събира информация от предприятията, осъществяващи електронни съобщения, чрез наблюдението на набор от параметри, за които се събират данни чрез специално създадени за целта въпросници. През 2017 г., в изпълнение на приоритетите на КРС и с цел автоматизиране на дейностите, свързани с регулярното събиране и обработка на информацията, бяха проведени пазарни консултации по реда на чл. 44 от Закона за обществени поръчки. Изготвена бе документация за провеждане на обществена поръчка във връзка с разработване и внедряване на вътрешна информационна система на КРС за on-line попълване и приемане на въпросници. В съответствие с изискванията на Закона за електронното управление бе стартирана процедурата по оценяване на изготвеното техническо задание за обществената поръчка от Държавната агенция за електронно управление, която в края на 2017 г. приключи с получаването на положително становище. От началото на 2018 г. е в ход процедурата за избор на изпълнител на поръчката, а с приключването ѝ ще се създадат условия за автоматизирана обработка на информацията, необходима на Комисията за:

- определяне, анализ и оценка на съответните пазари на електронни съобщения, съгласно принципите на Европейската регулаторна рамка от 2009 г. и пакета регулаторни документи, съдържащ основните препоръки на ЕК във връзка с прилагане на хармонизиран регулаторен подход от националните регулаторни органи на държавите членки;
- изготвяне на обобщен годишен анализ за състоянието и развитието на пазара на електронни съобщения в България за предходната година, част от Годишния доклад на регулатора;
- предоставяне на информация на Европейската комисия във връзка с изготвянето на годишните доклади за напредъка на единния европейски пазар на електронни съобщения за постигане на целите, заложи в приетия през май 2010 г. Цифров дневен ред за Европа (Digital Agenda Scoreboard);

⁷⁸ http://www.crc.bg/files/_bg/Metodika_2012_DV.pdf (приета с Решение № 2076 от 23.10.2012 г. на КРС и обнародвана в ДВ бр.89 от 13 ноември 2012 г.)

предоставяне на информация на международни институции и организации, на които, по силата на споразумения, КРС е член: Международен съюз по далекосъобщения (ITU), Орган на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (BEREC), Група на независимите регулатори (IRG) и др.;

- осъществяване на мониторинг върху изпълнението на наложени ценови специфични задължения.

Определяне, анализ и оценка на съответните пазари на електронни съобщения, съгласно Европейската регулаторна рамка 2009, както и налагане на специфични задължения при наличие на предприятия със значително въздействие върху съответните пазари

Предвид срока за преразглеждане на анализи на съответни пазари, регламентиран в ЗЕС през 2017 г. не са изготвяни анализи на съответни пазари.

Събиране на информация и проследяване на изпълнението на задълженията, произтичащи от регламента за международния роуминг

С Регламент (ЕС) № 531/2012⁷⁹ относно регулирането на роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза (Регламент за роуминга) беше постановено:

- продължаване на задължението за спазване на максимални цени (тавани) на едро за гласови повиквания, кратки текстови съобщения (SMS) и пренос на данни (мобилен интернет);

- въвеждането на „роуминг като у дома“ (RLAN), считано от 15 юни 2017 г.;

- продължаване на задълженията за прозрачност, предотвратяване на несъзнателен роуминг и „шок от сметката“.

В края на 2016 г. беше приет Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/2286⁸⁰ (Регламент за изпълнение), пряко свързан с отпадането на надценките за роуминг услуги на дребно в страните членки на ЕС/ЕИЗ и въвеждането на RLAN, считано от 15 юни 2017 г. В тази връзка, в началото на 2017 г. в КРС бяха проведени консултации с предприятията за очертаване проблемите при практическото приложение на разпоредбите на Регламента за изпълнение. Идентифицираните от експертите на КРС и от българските доставчици на роуминг проблеми бяха взети под внимание при изработването от страна на ОЕПЕС на Насоки⁸¹ за прилагането на Регламента за роуминга.

С цел предотвратяване на злоупотреба или неправомерно ползване на роуминг услуги, предприятията въведоха политики за справедливо ползване (FUP). В Комисията бяха извършени детайлни анализи и бяха установени някои несъществени неточности и пропуски при разработването на условията за RLAN и FUP, както и при публикуването им на интернет страниците на доставчиците на роуминг. В резултат на изпратени от КРС въпроси и указания, първоначално установените неточности и пропуски бяха отстранени от българските мобилни предприятия.

В Регламента за изпълнение е включена и методология за оценка на устойчивост на

⁷⁹ Регламент (ЕС) № 531/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2012 година относно роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза, изменен с Регламент 2015/ 2120 от 25 ноември 2015 г. и Регламент (ЕС) 2017/920 от 17 май 2017 г.

⁸⁰ Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/2286 на Комисията от 15 декември 2016 година за определяне на подробни правила относно прилагането на политика за справедливо ползване и относно методиката за оценяване на устойчивостта на премахването на надценките на дребно за роуминг, както и относно заявлението, което се подава от доставчика на роуминг за целите на тази оценка

⁸¹ Насоки за роуминг на дребно - BoR (17) 56, http://crc.bg/files/_bg/7005-berec-guidelines-on-regulation-eu-no-531_0_N_10825-29_06_BG_TC_03_08_2017.pdf

предлагането на RLAN. Въз основа на заявление от страна на роуминг доставчик, придружено със съответните разчети и прогнози, регулаторът може да вземе решение за дерогация и да определи надценки за използване на услуги в роуминг с цел компенсиране загубите на предприятието при предоставяне на роуминг. До края на 2017 г. в КРС не са постъпвали заявления за дерогация.

През 2017 г. КРС продължи да упражнява контрол на прилагането на изискванията на Регламента за роуминга по отношение на прилагането на RLAN (от 15.06.2017 г.) и на политиката за справедливо ползване, въведена от предприятията, като:

- осъществи проверки за коректността на прилаганите от предприятията тарифи и съответствието на включените в тях обеми от данни с изискванията на Регламента за изпълнение;
- приложи постоянен мониторинг на офертите на предприятията и комуникацията им с потребителите чрез всички комуникационни канали, като събра и обобщи данните за прозрачността и сравнимостта на техните оферти за роуминг услуги на дребно;
- публикува информация за потребителите на интернет страницата на КРС, с оглед запознаване с действащата нормативна уредба.

Въз основа на горепосоченото се установи, че предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни услуги чрез мобилни мрежи:

- ✓ прилагат Регламента за изпълнение при представянето на новите си тарифи като прилагат RLAN и FUP за абонаментните и предплатени планове с включен роуминг;
- ✓ изпълняват разпоредбите за прозрачност, предотвратяване на несъзнателен роуминг и „шок от сметката“ в съответствие с изискванията на Регламента;
- ✓ прилагат цени в съответствие с определените в Регламента ценови тавани за регулираните роуминг услуги на едро.

1.3. Развитие и техническа поддръжка на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър

През 2017 г. на два етапа бе извършена актуализация на специализирания приложен софтуер за радиомониторинг, използван в стационарните и мобилни станции за радиомониторинг от Националната система за радиомониторинг (НСМ). В резултат всички станции за радиомониторинг работят с осъвременена версия на специализирания софтуер, с което се разшириха функционалните възможности на станциите, а оттам и ефективността при осъществяване на мониторинг на радиочестотния спектър.

Продължава проучването на възможности за разширяване и осъвременяване на НСМ, както и извършването на дейности по техническа поддръжка и профилактика на използваните съоръжения.

По отношение на техническото и технологично осигуряване на дейностите по контрол и мониторинг на електронните съобщителни мрежи през 2017 г. са извършени дейности по техническа поддръжка на специализираното технологично оборудване: стационарни, мобилни и транспортируеми станции за мониторинг, преносима измервателна апаратура и комуникационни мрежи на НСМ (конфигуриране, настройки и администриране).

За осъществяване на контролните си функции в края на 2017 г. КРС разполага със следните основни измервателни системи:

- 15 стационарни станции за мониторинг на РЧС (1 обслужваема и 14 необслужваеми дистанционно-управляеми) в обхват от 20 до 3000 MHz;
- 8 мобилни станции за мониторинг на РЧС;

- специализирана мобилна станция за GSM 900/1800 и DVB-T;
- преносима система за измерване на покритие и качество на предоставяните услуги от GSM/UMTS мрежи;
- 2 преносими системи за измерване на покритие и качество на предоставяните услуги от GSM/UMTS/LTE мрежи;
- 7 преносими измервателни системи за измерване на покритие и качество на DVB-T мрежи;
- 7 транспортируеми измервателни системи в обхват от 1,0 до 26,5 GHz;
- 7 портативни измервателни системи в обхват от 9 kHz до 20 GHz;
- 7 преносими измервателни системи за измерване в обхват от 9 kHz до 3 GHz.
- 5 измерители на цифрови кабелни телевизионни системи.

1.4. Международна дейност на КРС през 2017 г.

КРС осъществява интензивна международна дейност, която продължи и през 2017 г., чрез разширяване и задълбочаване на присъствието си в дейността на специализираните организации на международно и европейско ниво, допринасяйки по този начин за развитието и по-доброто функциониране на вътрешния пазар за електронни съобщителни мрежи и услуги.

Участие в работата на европейски структури

През 2017 г. Комисията участва активно в работата на IRG и BEREC на ниво ръководители на НРО и на експертно ниво.

КРС бе представена на най-високо ниво в проведените през годината четири редовни срещи на Генералната асамблея на IRG и Пленарните заседания на Съвета на регулаторите (BoR) на BEREC и Управителния комитет (MC) на Службата на BEREC, съответно през февруари в гр. Париж, Франция, юни в гр. Кашкайш, Португалия, октомври в гр. Букурещ, Румъния, и декември в гр. Копенхаген, Дания. Непосредствено преди второто Пленарно заседание на BEREC, се проведе Среща на върха между BEREC и представителите от EaPeReg⁸², REGULAT⁸³ и EMERG⁸⁴ под мотото „Свързване на регионите - Осигуряване на свързаност в един конвергентен свят“, а преди третото съвещание - конференция по случай 15^{-та} годишнина от създаването на независимия румънски регулатор ANCOM⁸⁵ под надслов „Регулиране на 360° – от слово към терабайт за 15 години“.

На експертно ниво КРС участва в четирите срещи на Контактната мрежа (CN) на BEREC, а именно – през февруари в гр. Малмьо, Швеция, май в гр. Рейкявик, Исландия, септември в гр. Белград, Сърбия и ноември в Малта.

Експерти от специализираната администрация се включиха в дейността и участваха в срещите на експертни работни групи (EWG) към BEREC за 2017 г. „Роуминг/мобилни

⁸² Групата на регулаторите от Източното партньорство за електронни съобщителни мрежи и услуги (Eastern Partnership Electronic Communications Regulators Network)

⁸³ Форум на регулаторните органи по телекомуникации от Латинска Америка (Foro Latinoamericano de Entes Reguladores de Telecomunicaciones/Latin American Forum of Telecommunications Regulators)

⁸⁴ Евро-средиземноморската група на регулаторите на електронни съобщения (Euro-Mediterranean Regulators Group)

⁸⁵ National Authority for Management and Regulation in Communications

услуги“, „Мрежова неутралност“, „Мрежи от следващо поколение“ и „Сравнителен анализ“.

С участието на КРС в работата на експертните работни групи на BEREC, както и в обсъжданията в рамките на Контактната мрежа и на проведените пленарни заседания на BEREC, са приети над 30 документа в изпълнение на Работната програма на BEREC за 2017 г. Голяма част от тях имаха за цел осигуряване на хармонизирано прилагане на европейската регулаторна рамка за електронни съобщения в области, като международния роуминг в рамките на ЕИЗ, упражняване на регулаторните функции на НРО по отношение на прилагането на изискванията за осигуряване на крайните потребители на достъп до отворен интернет в съответствие с Регламент (ЕС) 2015/2120, практики за прилагане на мерки за симетрично регулиране и др. Във връзка с текущия преглед на регулаторната рамка, с активното участие на експерти от КРС, BEREC изготви през 2017 г. повече от 15 мотивирани становища на високо ниво по различни аспекти на предложението на ЕК за установяване на нов Кодекс за електронни съобщения (Кодекс) и за нов регламент за BEREC.

През 2017 г. в гр. Брюксел продължи обучението на BEREC за периода 2016-2017 г. по регулаторната рамка за електронни съобщения, в което участва представител от КРС, като през м. февруари, март и април се проведеха съответно втората, третата и четвъртата сесия. През м. ноември 2017 г. стартира и първият модул от третото обучение на BEREC за периода 2017-2018 г., отново с участието на представител на Комисията.

През 2017 г. КРС успешно изпълняваше функциите на Заместник-председател на ERGP. Реализирано бе участие в двете Пленарни заседания на ERGP, трите срещи на Ръководната група и двете срещи на Контактната мрежа. Експерт от КРС премина обучение по въпросите на ежегодната пощенска статистика на ГД „Вътрешен пазар и услуги“ към ЕК в гр. Валенсия, Испания. КРС активно участва както в изпълнението на Работната програма на ERGP за 2017 г., така и в организацията и дейността на работните подгрупи към ERGP в съответствие с Процедурните правила на ERGP. С активното участие на КРС, в изпълнение на функциите на Заместник-председател на ERGP, бе приета „Пътна карта на мерките за подобряване на ефективността на ERGP“. Въз основа на натрупания през 2015 и 2016 г. опит, КРС даде съществен принос и в изготвянето на проекта на Работна програма на ERGP за 2018 г., която премина обществено обсъждане през м. септември 2017 г. КРС през 2017 г. осъществяваше и административна подкрепа на секретариата на ERGP при изготвяне на документите за срещите на ръководната група, контактната мрежа и пленарните заседания.

Комуникация с Европейската комисия (ЕК)

През ноември 2017 г. беше проведена редовната годишна мисия на представители на Генерална дирекция „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“ на ЕК, свързана с подготовката на редовния доклад за напредъка в развитието на пазара на електронни съобщения в Република България през 2017 г.

Участие в дейността на специализираните международни организации

През 2017 г. КРС задълбочи присъствието и активната си позиция във форуми, организирани от ITU, UPU, CEPT, ETSI и др.

Международен съюз по далекосъобщения (ITU)

Ключовото събитие, организирано от ITU, в което КРС бе представена на най-високо ниво, в съответствие със своите компетенции, беше годишната Сесия на Съвета на ITU, която се проведе през втората половина на май 2017 г. в гр. Женева, Швейцария. На нея бе разгледана подготовката за предстоящи мащабни събития на Съюза като Световната конференция по развитие на далекосъобщенията през 2017 г. (WTDC⁸⁶-17), Конференцията на пълномощните представители на ITU през 2018 г. (PP⁸⁷-18) и Световната конференция по радиосъобщения през 2019 г. (WRC⁸⁸-19).

През 2017 г. КРС взе участие на високо ниво и в организираната от ITU Регионална регулаторна конференция за Европа „Регулиране от следващо поколение“, 25-26 септември 2017 г., гр. Будва, Черна гора и участва в обсъждането на стратегическите въпроси на регулирането, свързано с разгръщането на широколентови мрежи в региона на Балканите.

Всемирен пощенски съюз (UPU)

КРС взе участие в съответствие със своите компетенции, в двете Сесии на Административния съвет на UPU, който се проведе през месеците април и октомври 2017 г. в гр. Берн, Швейцария. Участието в сесиите на Административния съвет на UPU предостави възможност за провеждане на двустранни разговори и задълбочаване на сътрудничеството на КРС с регулатори на регионално, европейско и световно ниво, както и за подготовката за предстоящия през 2018 г. извънреден конгрес на Съюза.

Мрежата на регулаторите в областта на далекосъобщенията от държавите-членки на Международната организация на франкофонията (FRATEL)

В качеството си на съучредител и пълноправен член на FRATEL от нейното създаване, КРС взе участие в 15^{-та} годишна среща на мрежата, която се проведе в периода 23-24 ноември 2017 г. в гр. Брюксел, Белгия.

Европейска конференция на пощенските и далекосъобщителните организации (CEPT)

Представители на КРС участваха активно в дейността на работните комитети към CEPT:

- Заседания на Комитета по въпросите на ITU (Com-ITU) към CEPT, 18-20 януари 2017 г., гр. Копенхаген, Дания, 23-26 април 2017 г., гр. Вилнюс, Литва, 04-06 юли 2017 г., гр. София, България, 13-15 декември 2017 г., гр. Копенхаген, Дания.

Основната задача в дейността на Com-ITU през 2017 г. беше изработването на единна европейска позиция за участието на администрациите-членки на CEPT в Световната конференция по развитие на далекосъобщенията (WTDC-17), която се проведе през октомври 2017 г. в гр. Буенос Айрес, Аржентина.

Стартира и подготовката за предстоящата през 2018 г. Конференция на пълномощните представители на ITU (PP-18);

- Заседание на работната група по управление на спектъра към ECC – CEPT/ECC/WG FM, 30.01.-03.02.2017 г., Люксембург;

- Пленарно заседание на Европейския комитет по пощенско регулиране

⁸⁶ World Telecommunication Development Conference

⁸⁷ Plenipotentiary Conference

⁸⁸ World Radiocommunication Conference

(CERP), 01-02 юни 2017 г., гр. Мадрид, Испания;

- Заседания на проектен екип по мониторинг РТ 22 към работната група по управление на спектъра СЕРТ/ЕСС/WG FM Project Team FM 22, 04-07 април 2017 г., гр. Копенхаген, Дания и 19-22 септември 2017 г., гр. Юрмала, Латвия;

- Заседания на работна група „Номера и мрежи“ (Numbering and Networks) към ЕСС - СЕРТ/ЕСС/WG NaN, 30.05.-01.06.2017 г., гр. Хелзинки, Финландия и 21-23 ноември 2017 г., гр. Букурещ, Румъния;

- Работна среща на проектен екип „Техническо регулиране, взаимно свързване и стандартизация“ (РТ „Technical Regulation & Interconnection Standards“ - TRIS) на работната група „Номера и мрежи“ към СЕРТ/ЕСС, 27-28 септември 2017 г., гр. Копенхаген, Дания.

Европейски институт по стандартизация в далекосъобщенията (ETSI)

КРС взе участие със свой представител в семинар на ETSI който се проведе през м. юни 2017 г., гр. София-Антиполис, Франция. Участието в семинара на ETSI предостави възможност за запознаване на място със съществени аспекти на работата в ETSI, с всички процедури в процеса на изработка на европейските стандарти, както и с ролята на националните стандартизационни организации в съвместната им работа с ETSI.

Двустранно и регионално сътрудничество и други значими международни прояви

През 2017 г. КРС продължи утвърдената практика за развитие и задълбочаване на двустранното сътрудничество, както на основата на двустранни споразумения със съседни страни, така и под формата на участие в по-мощни начинания на регионално ниво. Експерти от Комисията взеха участие в ежегодната Международна регулаторна конференция на македонския регулатор АЕС, проведена в периода 24-26 май 2017 г. в гр. Охрид, Македония.

Представители на КРС на ръководно и експертно ниво взеха участие в пета, шеста, седма и осма срещи на Южния форум за въвеждане на цифровия дивидент (SEDDIF), които се проведоха съответно през март в гр. Атина, Гърция, и през юни в гр. Петровац, Черна гора, и през октомври и декември в гр. Будапеща, Унгария.

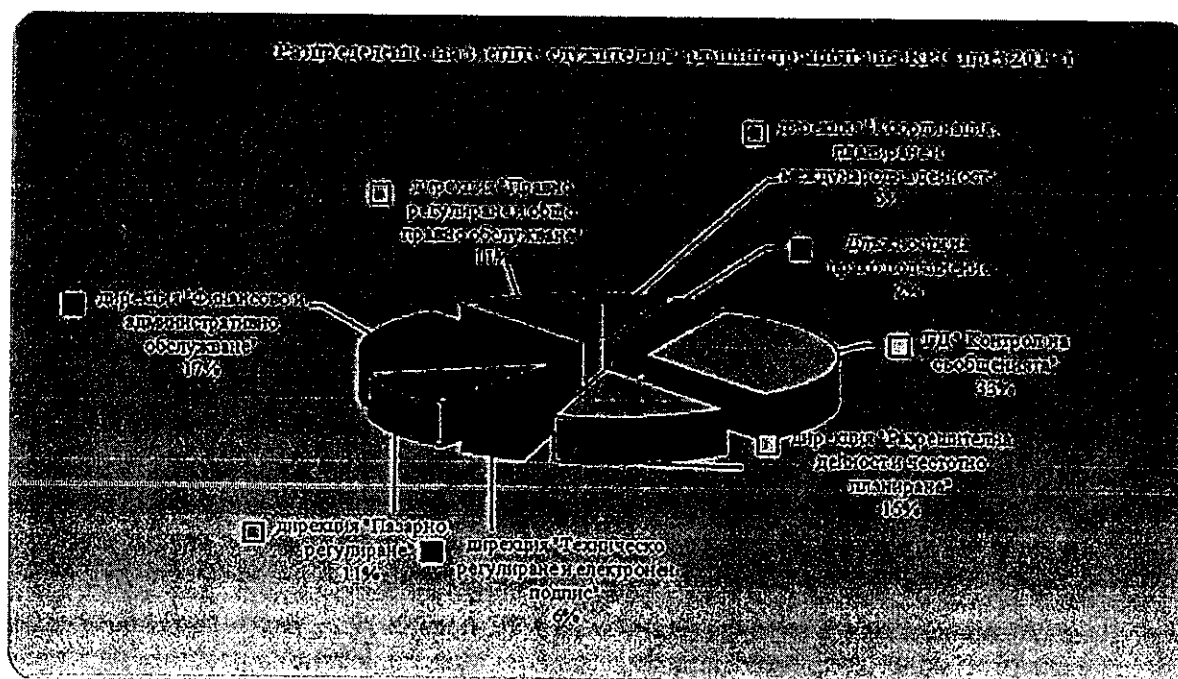
Активната международна дейност на КРС през 2017 г., както на ръководно, така и на експертно ниво, допринесе за повишаване на ефективността на работата на Комисията по прилагането на най-добрите регулаторни практики, отчитайки тенденциите и процесите на развитие, протичащи на международния и единния европейски вътрешен пазар, с оглед защита на националните интереси от гледна точка на специфичните особености на българския пазар на електронни съобщения.

1.5. Административен капацитет на КРС

Укрепването на административния капацитет в Комисията за регулиране на съобщенията е един от приоритетите на Комисията с цел осигуряване на професионално подготвени служители за осъществяване функциите на регулаторния орган. Привличането, задържането и развитието на служители с ключови компетенции и отговорност са необходими за постигане на поставените задачи и за изпълнение на дейността на КРС.

През 2017 г. КРС изпълнява своите функции при следното разпределение на заетите служители: (фигура 43)

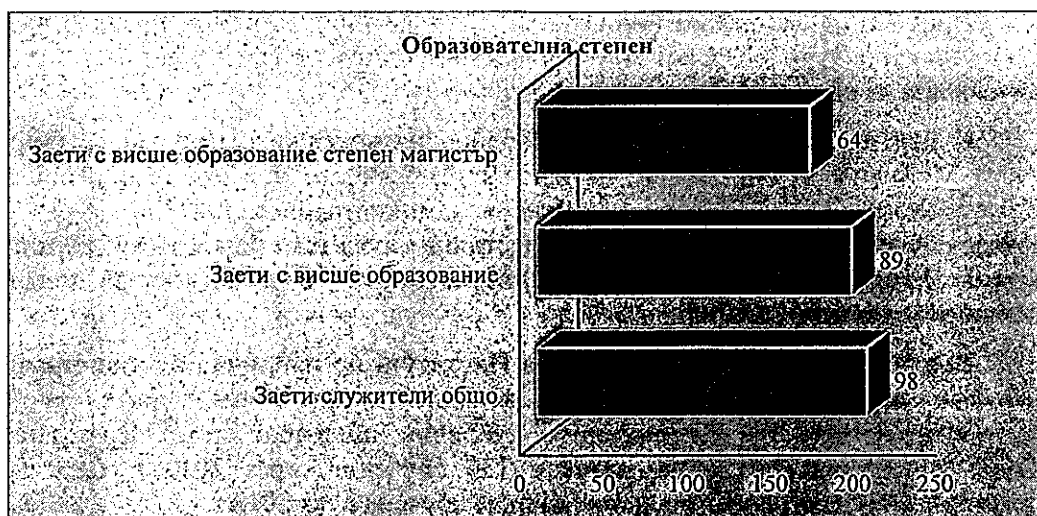
• Звено за вътрешен одит	1
• Должности на пряко подчинение	2
• Дирекция „Координация, планиране и международна дейност“	10
• Дирекция „Правно регулиране и общо правно обслужване“	21
• Главна дирекция „Контрол на съобщенията“	63
• Дирекция „Разрешителна дейност и честотно планиране“	29
• Дирекция „Техническо регулиране и електронен подпис“	11
• Дирекция „Пазарно регулиране“	22
• Дирекция „Финансово и административно обслужване“	34

Фиг. 43

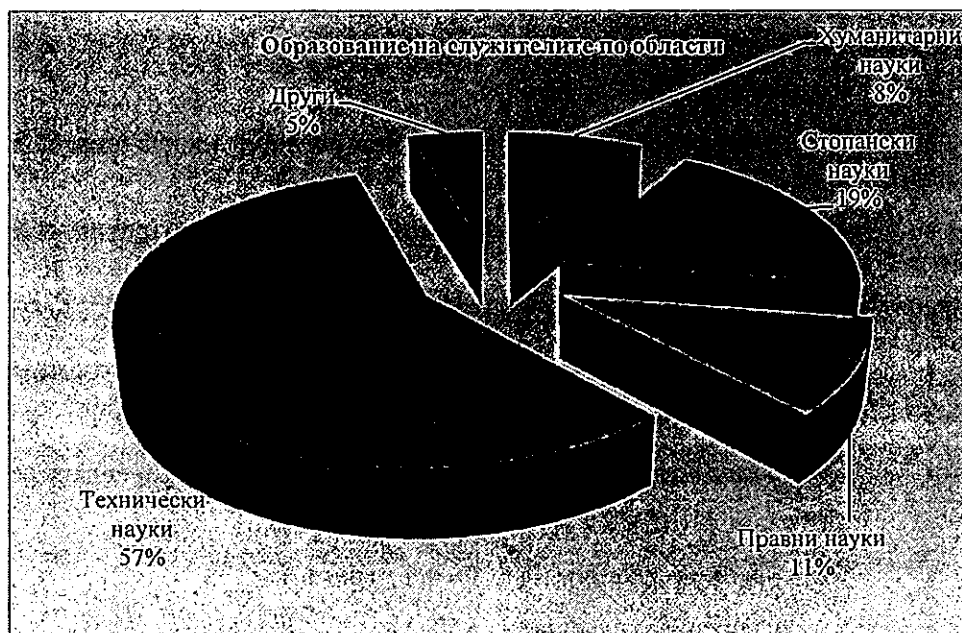
Общата численост на персонала на Комисията за регулиране на съобщенията е 255 щатни бройки. От тях към 31 декември 2017 г. работещите са 198, а вакантни позиции са 57. Заетите по служебно правоотношение са 178, 15 са по трудово правоотношение и петима членове на колегиален орган.

Преобладаващата част от персонала е във възрастова категория от 30 до 59 години, включително. От общата численост на работещите в КРС 198 са с висше образование, като степен магистър имат 164 (фигура 44).

Фиг. 44

Разпределението на служителите по притежаваното от тях образование е в следните области – технически науки; правни науки; стопански науки; хуманитарни науки и други (фигура 45).

Фиг.45

Назначаването на служители в администрацията на Комисията за регулиране на съобщенията е съобразно разпоредбите на Закона за държавния служител, Наредбата за провеждане на конкурсите за държавни служители и Вътрешни правила.

През 2017 г., съгласно нормативните изисквания, са организирани и проведени 17 конкурсни процедури в КРС, от които до края на годината са назначени 10 нови служители. Напусналите за същия периода са 11.

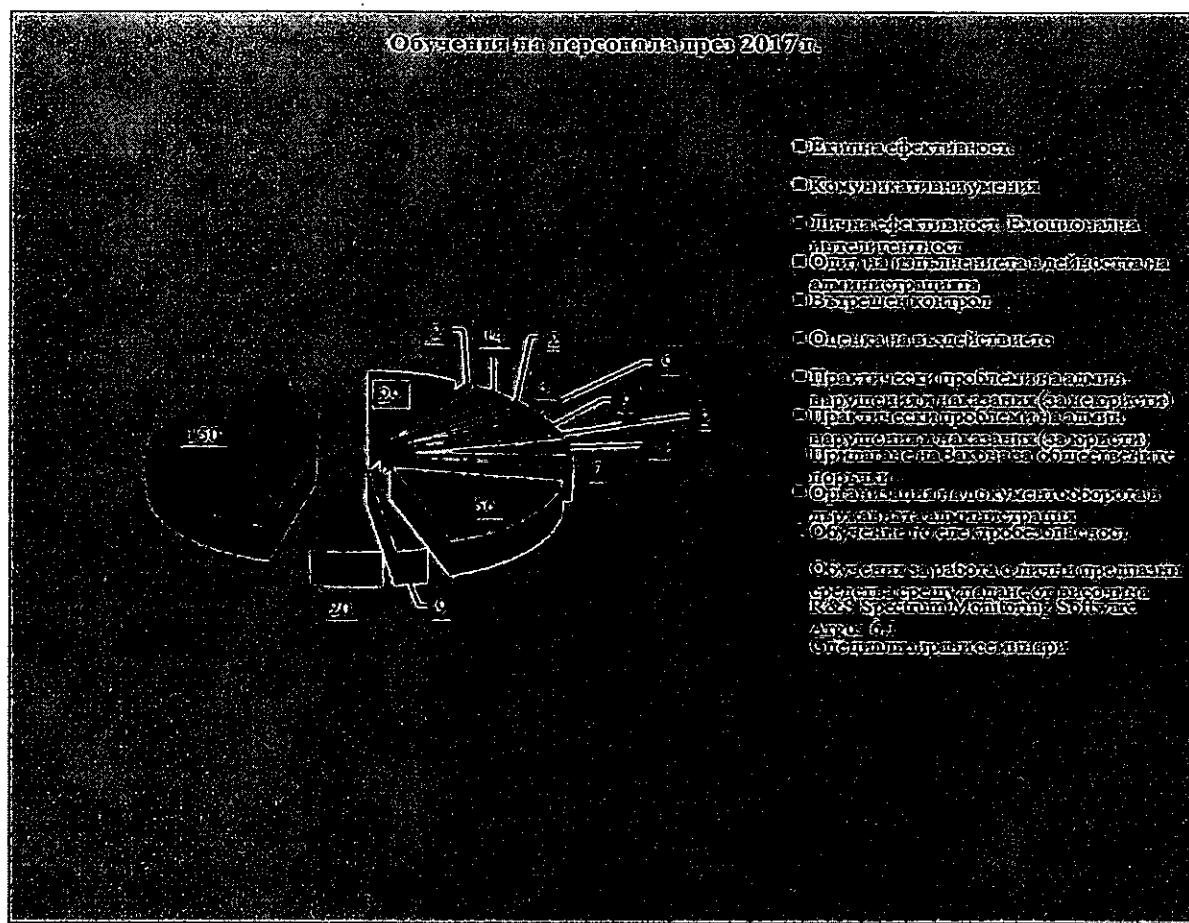
С цел по-доброто планиране и подбор на човешките ресурси са разработени и приети Методика за определяне на ключови длъжности и Методика за приемственост, взаимозаменяемост и кариерно развитие в администрацията на КРС. През 2017 г. се проведе обучение на определените за заместници служители на ключови длъжности в КРС на тема „Екипна ефективност. Управление на екипи“, с насоченост за придобиване на основни управленски умения.

Във връзка с участие в проект на Института по публична администрация на тема „Работим за хората“ – укрепване капацитета на институциите за посрещане предизвикателствата на съвременните публични политики“ по Оперативна програма „Добро управление“, от общо заявени 136 обучения, през 2017 г. бяха обучени 90 служители. Останалата част предстои да бъде обучена през 2018 г.

За поддържане на актуални знания и получаване на нови, освен в посочения проект, служителите от КРС взеха участие в обучения и от външни специализирани организации.

Общият брой на курсовете и семинарите, както и броя участници в тях през 2017 г. са, както следва (фигура 46):

- Екипна ефективност - 29
- Комункативни умения - 2
- Лична ефсктивност. Емоционална интелигентност - 14
- Одит на изпълнението в дейността на администрацията - 2
- Вътрешен контрол - 3
- Оценка на въздействието - 9
- Практически проблеми на административни нарушения и наказания (за неюристи) - 9
- Практически проблеми на административни нарушения и наказания (за юристи) - 2
- Прилагане на Закона за обществените поръчки - 13
- Организация на документооборота в държавната администрация - 7
- Обучение по електробезопасност - 56
- Обучения за работа с лични предпазни средства срещу падане от височина - 9
- Обучение по ЗБУТ - 2
- R&S Spectrum Monitoring Software Argus 6.1 - 20
- Специализирани семинари - 150

Фиг.46

Ефектът от проведените обучения и ползите за КРС се оценяват периодично в процеса на работа, с цел повишаване ефективността и ефикасността им.

2. Други по-важни дейности

2.1 Стандартизация

КРС изпълнява функциите на Национална стандартизационна организация (НСО) пред ETSI в съответствие с чл. 30, т. 22 от ЗЕС. КРС активно участва в работата на техническите комитети (ТК) по стандартизация (ТК 47, ТК 57, ТК 75, ТК 80) на Българския институт за стандартизация (БИС), имащи отношение към електронните съобщения.

КРС участва в процедурите на ETSI през 2017 г., както следва:

Таблица 11

2017 година	Брой обработените документи	Брой на процедурите
Vote (TAP) – Гласуване (двустепенна процедура)	41	26
ENAP – Едностепенна процедура	93	36
MV – Членско гласуване	67	16
Withdrawal – Отмяна	11	4
PUB – Всички седмично получавани документи	2660	

КРС уведомява по електронен път ETSI за публикуваните от БИС национални BDS стандарти, въвеждащи съответните ETSI EN стандарти.

През изминалата година са въведени с признаване като български 107 ETSI EN стандарта и 1 ETSI стандартизационен документ, отменени са 21 стандарта.

Преводите на заглавия на проекти на хармонизирани ETSI стандарти са подготвени и съгласувани в срок по кореспондентски път в ТК на БИС.

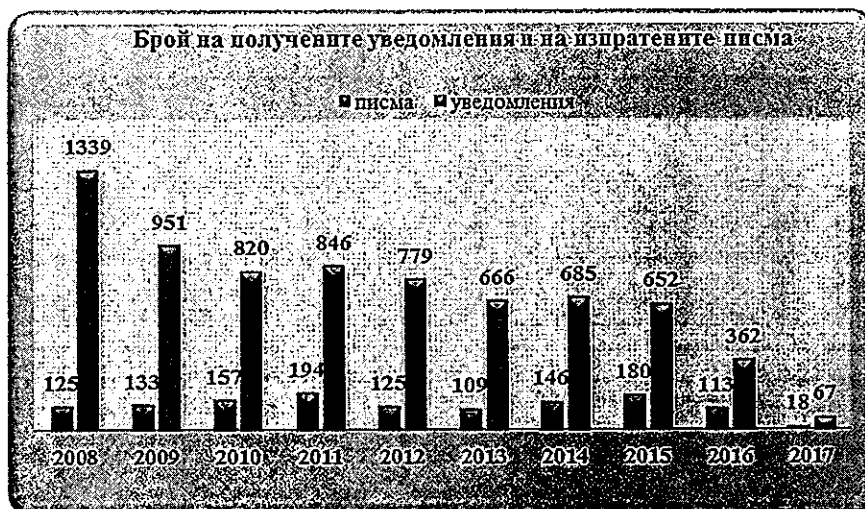
Чрез публикуване на своята интернет страница на проектите на стандарти и стандартизационни документи на ETSI по различните процедури, КРС осигурява възможност на всички заинтересовани страни да дадат становища и коментари. В изпълнение на Регламент⁸⁹ 2012/1025, КРС предоставя на ETSI годишен доклад за дейностите по стандартизация.

2.2. Радиосъоръжения и крайни електронни съобщителни устройства

През изминалата 2017 г. в КРС са получени, съхранени и разгледани в срок 67 уведомления за пускане на радиосъоръжения на пазара. След анализ на получените уведомления КРС е изпратила 18 писма, с които заявителите са уведомени за невъзможността дадено радиосъоръжение да се пуска в действие на територията на Република България или за възможността някои радиосъоръжения да бъдат пускани в действие при спазване на условията и съответните технически параметри, определени в българските подзаконови актове.

На графиката са показани за сравнение по години броят на получените уведомления и броят на изпратените от КРС писма за периода от началото на 2008 г. до затварянето на европейския OSN (One Stop Notification) портал на 13 юни 2017 г.

⁸⁹ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1025/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската стандартизация, за изменение на директиви 89/686/ЕИО и 93/15/ЕИО на Съвета и на директиви 94/9/ЕО, 94/25/ЕО, 95/16/ЕО, 97/23/ЕО, 98/34/ЕО, 2004/22/ЕО, 2007/23/ЕО, 2009/23/ЕО и 2009/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Решение 87/95/ЕИО на Съвета и на Решение № 1673/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета

Фиг.47

2.3. Изпълнение на задължения във връзка с Глава петнадесета на ЗЕС

В КРС през 2017г. са подадени три уведомления за възникнали инциденти в мрежите на предприятията, които са оказали значително въздействие върху функционирането на мрежите и услугите. И трите инцидента са възникнали в мобилните мрежите на две от предприятия, предоставящи мобилни услуги. Засегнати са услугите мобилен достъп до интернет, в два от случаите, и мобилен достъп до интернет и мобилна гласова услуга, в третия. При най-продължителния инцидент са били засегнати около 500 000 потребители за по-малко от пет часа. В изпълнение на задължението си по чл. 243б, ал. 5, КРС изготви и изпрати до Европейската комисия и до ENISA⁹⁰ годишния доклад въз основа на получените уведомления.

Причините за възникналите инциденти през 2017 г. са свързани с повреди от различен характер в техническото оборудване и осигуряване на мрежите, докато през 2015 г. и 2016 г. инцидентите бяха причинени от природни бедствия. На фигурите по-долу е представена информация за причините за възникване на инциденти със значително въздействие в България за периода 2015 – 2017 г. и засегнатите услуги.

⁹⁰ Европейската агенция за мрежова и информационна сигурност

Фиг. 48

Фиг. 49

Годишните доклади на ENISA показват, че за посочения период мобилният интернет и мобилната телефония са преобладаващо засегнатите услуги при възникване на инциденти със значително въздействие върху функционирането на мрежите, както у нас, така и в останалите държави-членки.

2.4. Електронен подпис

Бързото развитие на информационните технологии и осигуряването на надеждни и сигурни електронни удостоверителни услуги превръща размяната на електронни документи и електронни съобщения в предпочитан метод на общуване в различни сфери на общественения живот. С прилагането на Регламент (ЕС) № 910/2014⁹¹ в Европейския съюз се цели повишаване на доверието в електронните трансакции на цифровия единен пазар, като се предостави обща основа за надеждно взаимодействие по електронен път между гражданите, предприятията и публичните органи. Европейският акт регламентира изисквания към доставчиците на квалифицирани удостоверителни услуги и предоставяните от тях услуги, които гарантират висока степен на сигурност на всички предоставяни квалифицирани удостоверителни услуги.

Във връзка с привеждането на националното законодателство с изискванията на Регламент (ЕС) № 910/2014, през октомври месец 2017 г. беше приет Закон за изменение и допълнение на Закона за електронния документ и електронния подпис (ЗЕДЕП). Наименованието на закона е изменено на „Закон за електронния документ и електронните удостоверителни услуги“ (ЗЕДЕУУ).

До средата на 2017 г. доставчиците на квалифицирани удостоверителни услуги „Борика“ АД (с предишно наименование „Борика-Банксервиз“ АД), „Информационно обслужване“ АД, „Евротръст Технолъджис“ АД и „Инфонотари“ ЕАД, издаващи квалифицирани удостоверения за електронен подпис, съгласно ЗЕДЕП, приведоха дейността си в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 910/2014 и преминаха одити за оценяване на съответствието, извършени от акредитирани и независими органи за оценяване на съответствието. Докладите за оценяване на съответствието бяха представени

⁹¹ Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО

в КРС. В изпълнение на разпоредбите от чл. 17, т. 4 от Регламент (ЕС) № 910/2014, Комисията като надзорен орган провери и анализира докладите и потвърди квалифицирания статут на доставчиците „Борика“ АД, „Информационно обслужване“ АД и „Евротръст Технолъджис“ АД и на предоставяните от тях удостоверителни услуги.

КРС като орган, отговорен за националния доверителен списък, вписа в него новите квалифицирани удостоверителни услуги, предоставяни от посочените доставчици.

„СЕП България“ АД не предостави доклад за оценяване на съответствието и в националния доверителен списък. Удостоверителните услуги, предоставяни от този доставчик в съответствие със ЗЕДЕП, са записани като прекратени считано от 2 юли 2017 г.

През изминалата година общия брой на издадените квалифицирани удостоверения за електронен подпис (за физически лица и физически лица, асоциирани с юридически лица), е над 175 400. Издадените квалифицирани електронни времеви печати, отговарящи на изискванията на Регламент (ЕС) № 910/2014 са около 4 910 000, а квалифицираните удостоверения за автентичност на уебсайтове - 15. През годината доставчиците на квалифицирани удостоверителни услуги продължиха с подготовката по прилагане на Регламент (ЕС) № 910/2014, като се отбелязва увеличение на направените от тях инвестициите спрямо предходната година с 20%.

2.5. Контрол на съобщенията

КРС осъществява ефективен контрол относно спазването на изискванията на ЗЕС и подзаконовите нормативни актове в областта на електронните съобщения. Контролните функции на Комисията на територията на цялата страна се изпълняват чрез изградената териториална структура – централно звено в гр. София и пет териториални звена в градовете Пловдив, Бургас, Варна, Велико Търново и Враца.

В последните години, в т.ч. и през 2017 г., с контролната си дейност КРС отделя основно място на спазване на изискванията на ЗЕС по отношение на защита на интересите на крайните потребители при спазване на принципите на законоустановеност, равнопоставеност и прозрачност.

2.5.1. Мониторинг и контрол на радиочестотния спектър за граждански нужди

КРС осъществява основните си дейности по мониторинг и контрол на радиочестотния спектър чрез изградената НСМ. На територията на цялата страна, с помощта на стационарни и мобилни станции за радиомониторинг се осъществява периодичен превантивен контрол с цел осигуряване на равнопоставеност на законните ползватели на спектъра и гарантиране на определено качество на предоставяните електронни съобщителни услуги на крайните потребители.

Необходимостта от достатъчен свободен РЧС все повече се задълбочава с навлизането на нови технологии и постоянното усъвършенстване на електронните съобщения, което е от съществено значение и за развитието на конкуренцията в сектора. Все повече нараства и съществената роля на мониторинга на РЧС по отношение на ефективното управление на РЧС и необходимостта от осигуряване на актуални данни за неговата заетост. Нарастващият брой на потребители на услуги, предоставяни чрез ползване на радиочестотен спектър, също налага засилване на ролята на мониторинга за ефективното управление на спектъра, като ограничен национален ресурс.

Осигуряване на условия за нормална работа, без наличие на вредни смущения, на изградените радиомрежи е възможно единствено чрез постоянен мониторинг и контрол. От друга страна постоянният мониторинг спомага за своевременно откриване, локализиране и

елиминирани на източници на радиосмущения и идентифицирани на незаконни радиоизлъчващи средства.

И през 2017 г. специално внимание бе отделено на мониторинга в УКВ честотните обхвати за радио- и телевизионно разпръскване за оценка на електромагнитната обстановка и трансграничните прониквания.

Основни дейности в областта на мониторинга и контрола на РЧС през 2017 г. са:

- **Защита на интересите на крайните потребители чрез създаване на условия за нормална работа на законните ползватели на спектъра и гарантиране на определено качество на предоставяните услуги, както и предотвратяване възникването на смущаващи и незаконни излъчвания чрез осъществяване на превантивен и последващ контрол.**

В резултат от провеждания регулярен планов мониторинг, през 2017 г. са предоставени на предприятията по електронен път данни от извършени 13335 измервания на основни технически параметри на радиопредавателните им станции. Запази се трайната тенденция от няколко години на поддържане в норми на параметрите на излъчваните радиосигнали и намаляване на генерираните странични и интермодулационни излъчвания, включително и в обхвата на въздушна радиослужба. В резултат на осъществявания превантивен контрол на радиочестотния спектър са дадени с около 40% по-малко предписания за констатирани отклонения на техническите параметри в сравнение с 2016 г. При извършените последващи проверки е констатирано, че предприятията са предприели необходимите мерки за привеждане в съответствие на предавателните станции в определения едномесечен срок.

- **Контрол относно спазване правилата при използването на радиочестотите и радиочестотните ленти за граждански нужди.**

В изпълнение на политиката за управление на радиочестотния спектър и условията на издадените разрешения е осъществяван ежедневен планов мониторинг в честотен обхват 20-3000 MHz чрез стационарните (обслужваеми и необслужваеми) станции за радиомониторинг от НСМ, а чрез мобилните станции за радиомониторинг - периодичен контрол и мониторинг на територията на цялата страна.

- **Мониторинг и контрол за съответствие на изградените предавателни станции за апаратурно наземно радиоразпръскване на радиосигнали и наземно цифрово телевизионно разпръскване с одобрените технически характеристики.** В изпълнение на решения на КРС са извършени измервания на основни технически параметри на 50 предавателни станции за оценката на съответствието им с одобрените технически характеристики. За всички предавателни станции е констатирано изпълнение на решенията на КРС и съответствие с одобрените технически характеристики.

- **Мониторинг за оценка на електромагнитната обстановка:**

- мониторинг на УКВ честотните обхвати за радио- и телевизионно разпръскване за оценка на електромагнитната обстановка и трансграничните прониквания.

За оценка на проникващите сигнали от съседни страни и анализ за спазване на защитното отношение (съгласно Rec. ITU-R BS. 412) спрямо напрегнатостите на ЕМП на излъчващите български предавателни станции в пограничните райони на страната, ежегодно се провеждат измервания - обобщени и анализирани са измервания на територията на 47 населени места за оценка на електромагнитната обстановка и регистрираните трансгранични прониквания от териториите на Турция, Сърбия, Румъния, Украйна, Русия, Македония и Гърция. Резултатите са обективирани в 313 измерителни протокола.

Специално внимание през летните месеци отново е отделено на оценката на електромагнитната обстановка и трансграничните прониквания по Българското

Черноморие. Проведени са регулярни измервания в 7 населени места по Българското Черноморие. В резултат на предприетите действия през последните години не са регистрирани смущения на български предавателни станции в зоните им на обслужване и са регистрирани относително по-ниски нива на приеманите трансгранични сигнали от турски предавателни станции. Безспорно през летния период проникването на трансгранични излъчвания по Черноморието твърде много се влияе от околната температура, температурата на морската вода и състоянието на морето.

За оценка на електромагнитната обстановка за целите на управление на спектъра ежегодно се провеждат и измервания в различни населени места от територията на страната. През 2017 г. са проведени измервания на територията на 16 населени места, като резултатите са обективирани в съставените 289 измерителни протокола.

- мониторинг на честотни диапазони, предназначени за подвижни PMR мрежи.

За оценка на действителната заетост на РЧС и регистриране на незаконни радиоизлъчвания в обхватите определени за PMR мрежи, чрез стационарните (обслужваеми и необслужваеми) станции за радиомониторинг от НСМ е проведен мониторинг на територията на: гр. София (СС „София“), с. Брястовец (ДУС „Брястовец“), с. Ботево (ДУС „Ботево“), гр. Пловдив (ДУС „Пловдив“), с. Черногорово (ДУС „Черногорово“), гр. Видин (ДУС „Видин“), гр. Враца (ДУС „Враца“), гр. Благоевград (ДУС „Благоевград“), с. Сталево (ДУС „Сталево“), с. Тодорово (ДУС „Плевен“), гр. Варна (ДУС „Варна“), с. Радинград (ДУС „Разград“), с. Леденик (ДУС „Леденик“), гр. Монтана, гр. Ботевград, гр. Добрич, гр. Кърджали, гр. Кюстендил, гр. Силистра, гр. Смолян, гр. Търговище, гр. Шумен, гр. Русе, гр. Сандански, гр. Мездра, гр. Бургас, гр. Попово и гр. Лом. Резултатите от проведения мониторинг са обобщени в 229 измерителни протокола.

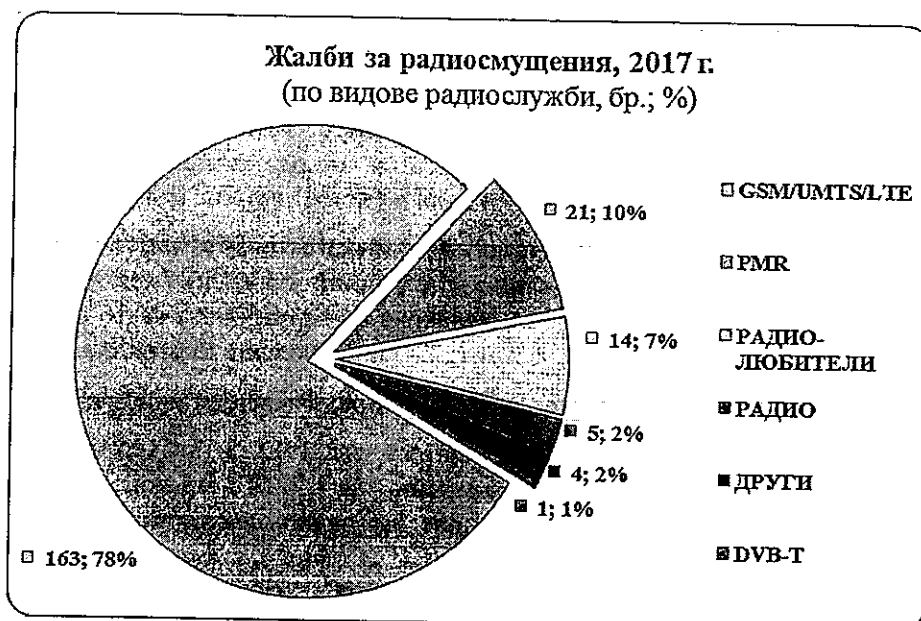
- оценка на електромагнитната съвместимост на УКВ-ЧМ радиопредавателни станции в обхват 87.5-108.0 MHz и радионавигационното и комуникационно оборудване на въздухоплавателните служби, работещо в честотен обхват 109÷137 MHz.

През 2017 г. са проведени измервания на 13 радиопредавателни обекта: РРТС „Арбанаси“ и УКВ център „Йоми“ гр. Велико Търново; РРТС „Левент табия“, гр. Русе; ТВРС „Златоград“ гр. Златоград; РРТС „Ябланица“, гр. Ябланица; РРТС „Копитото“, гр. София; РРТС „Папия“, гр. Царево; РРТС „Пъстрец“, гр. Кресна; ТВРС „Стражата“, гр. Велинград; РРС „Елена“, гр. Елена; РРТС „Троян“, гр. Троян; РРТС „Боровец“, к.к. Боровец и РРТС „Разград“, гр. Разград за гарантиране на електромагнитната съвместимост и безпроблемна работа на радионавигационното и комуникационното оборудване на въздухоплавателните служби; измерванията са извършени съгласно Методиката за измерване на интермодуляционни продукти от тип „А1“, получавани при работа на близко разположени УКВ радиопредавателни станции (съгласно т. 2.5. от приложение 1 към Техническите изисквания за работа на електронните съобщителни мрежи от радиослужба Радиоразпръскване и съоръженията, свързани с тях).

- Мониторинг и контрол върху качеството на предоставяните услуги за защита на обществен интерес и интересите на потребителите:

- мониторинг във връзка с **постъпили жалби на законни ползватели на спектъра**, граждани, организации и ведомства.

През 2017 г. са изследвани и разрешени 208 случая на радиосмущения, като за резултатите са съставени 243 измерителни протокола. Преобладаваща част от жалбите (78 %) са от предприятия, предоставящи услуги чрез мобилни наземни мрежи - фиг. 50.

Източник: КРС

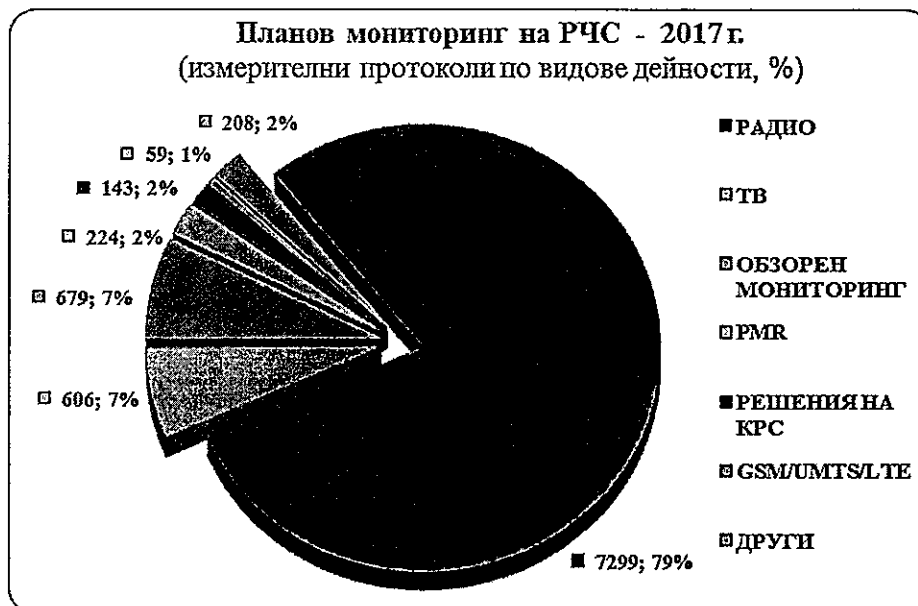
Фиг. 50

Относително висок дял имат и смущаващи излъчвания от радиозаглушители (jammers), излъчващи в радиочестотни диапазони, предназначени за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез мобилни наземни мрежи. На следващо място са случаите на регистрирани смущаващи излъчвания от дефектирани устройства в радиочестотните диапазони, предназначени за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез мобилни наземни мрежи. И през 2017 г. са констатирани радиосмущения, дължащи се на нарушена електромагнитна съвместимост и взаимни смущения в резултат на съвместното използване на различни технологии в диапазоните, предназначени за работа на мобилни наземни мрежи.

- мониторинг и проверки във връзка с постъпили жалби и сигнали относно **осигуреното покритие на наземна цифрова телевизия по стандарт DVB-T** – през 2017 г. е констатирано значително намаление на постъпилите жалби относно DVB-T покритие; постъпили са 5 жалби и сигнали от жалбоподатели и препратени от други институции (СЕМ, МТИТС и др.), по които са извършени измервания и проверки; изготвени са 396 измерителни протокола с резултати от планови измервания и проверки по жалби.

- проверки и измерване във връзка с постъпили жалби и сигнали относно **осигуреното покритие на мобилните наземни мрежи** - извършени са измервания във връзка с постъпили 58 жалби за липса на покритие, като са изготвени 141 измерителни протокола; изготвени са и 638 становища относно анализ на декларираното от предприятията покритие за населени места, обект на получени в Комисията жалби; за извършени планови измервания на покритието и качеството на мобилните мрежи по стандарт GSM/UMTS/LTE са изготвени 59 измерителни протокола.

Резултатите от осъществения през 2017 г. мониторинг и контрол на РЧС са обобщени в 9513 измерителни протокола, като за осъществения планов мониторинг са съставени 9128 измерителни протокола, анализът на които по видове дейности е представен на фиг. 51.

Източник: КРС

Фиг. 51

2.5.2. Инспекционна дейност

Във връзка с изпълнение на функциите на КРС, свързани с контрола при осъществяването на електронни съобщения по реда на ЗЕС, през 2017 г. са извършени следните основни дейности:

През 2017 г. са извършени 3131 проверки, свързани с: изпълнение на Решения на КРС; спазване условията на издадените разрешения; спазване на изискванията на глава 14 и глава 15 от ЗЕС; спазване на Общите изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения; проблеми с ползване на мобилни услуги в роуминг; изпращане на нежелани съобщения за целите на директния маркетинг и реклама от предприятия без предварително съгласие на потребителите; непредоставяне на детайлизирани сметки на крайни абонати; преносимост на географски и мобилни номера; проблеми с покритието и качеството на предоставяната услуга на крайни потребители; предоставяне на услуги без уведомление/разрешение; непредоставяне на информация на КРС, проверки определени на база на анализ на риска, проверки за радиосмущения, проверки относно осигурено покритие на мобилните наземни мрежи и мрежи за покритие с цифрова телевизия и др.

И през 2017 г. основен дял (1604 проверки или около 51 %) от проверките са извършени на трите най-големи предприятия предоставящи електронни съобщителни услуги (фиг. 52) и са във връзка с подадени в КРС жалби от крайни потребители, касаещи предлаганите от тях услуги: „МОБИЛТЕЛ” ЕАД – 726 проверки, „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ” ЕАД – 551 проверки и „ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ” ЕАД – 327 проверки.

Източник: КРС

Фиг.52

И през 2017 г. основно място бе отделено на спазване на изискванията на ЗЕС по отношение на **защита на интересите на крайните потребители**, като по-важните групи инспекторски проверки са както следва:

- Проверки свързани със **защитата на интересите на крайните потребители**:
 - **проблеми при ползване на мобилни услуги в роуминг** – Констатирано е, че след влизане в сила на „Роуминг както у дома“ (RLAN) от 15 юни 2017 г. постъпилите жалби в КРС относно проблеми с ползването услуги в роуминг значително са увеличени. През 2017 г. са извършени 359 инспекторски проверки във връзка с постъпили жалби за роуминг, от които на „МОБИЛТЕЛ“ ЕАД – 166 (46 %) проверки, на „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ ЕАД – 118 (33 %) проверки и на „ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ“ ЕАД – 75 (21 %) проверки. За констатирани нарушения са съставени 32 бр. акта за установяване на административно нарушение (АУАН). За сравнение през 2016 г. за проблеми с ползване на услуги в роуминг са извършени само 101 проверки и са съставени 3 бр. АУАН.
 - **спазване на изискванията на глава 15 от ЗЕС по отношение на защита на данните на потребителите** – извършени са 435 проверки относно:
 - ♦ **изпращане на нежелани съобщения за целите на директния маркетинг и реклама без предварително получено съгласие на потребителите** както и проблеми при ползване на услуги с добавена стойност - относно начислени суми при регистриране за участие в игри, викторини, закупуване на информационно и развлекателно съдържание и други услуги на информационното общество са извършени 348 проверки;
 - ♦ **безвъзмездно предоставяне на детайлизирани сметки за ползвани услуги** – извършени са 87 проверки;
- За констатирани нарушения на глава 15 от ЗЕС през 2017 година са съставени 21 бр. АУАН;
- **спазване на изискванията на глава 14 от ЗЕС по отношение на сключваните договори с предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги**: реквизити на предлагани индивидуални договори, условия на предлаганите услуги, цени на предлаганите услуги, ценови пакети или тарифи и условия на тяхното ползване, общи условия на

индивидуалните договори и др. - извършени са 191 проверки: на „МОБИЛТЕЛ” ЕАД – 73 проверки, на „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ” ЕАД – 36 проверки, на „ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ” ЕАД – 28 проверки и 54 проверки на други предприятия предоставящи електронни съобщителни услуги; за констатирани нарушения на глава 14 от ЗЕС през 2017 година са съставени 23 бр. АУАН;

- **оспорване на сметки и начислени неустойки** - през 2017 г. са извършени общо 136 проверки, от които на „МОБИЛТЕЛ” ЕАД – 90 проверки, на „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ” ЕАД – 32 проверки и на „ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ” ЕАД – 14 проверки;

- Проверки относно спазване на **Общите изисквания** при осъществяване на обществени електронни съобщения – извършени са 151 проверки, от които 105 проверки на „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ” ЕАД, „МОБИЛТЕЛ” ЕАД и „ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ” ЕАД и 46 проверки на други 15 предприятия предоставящи електронни съобщителни услуги. За констатирани нарушения на Общите изисквания през 2017 година са съставени 87 бр. АУАН;

- Проверки, свързани с разрешаване на проблеми при осъществяване на **преносимост на номера** при промяна на доставчика на телефонна услуга - през 2017 г. са извършени 111 проверки по жалби относно възпрепятстване на правото на преносимост на мобилни и фиксирани номера и са съставени 14 бр. АУАН;

- Проверки за спазване условията на разрешенията и по решения на КРС - през 2017 г. са осъществени 158 проверки за спазване условията на разрешенията, изпълнение на решения на КРС, спазване на специфични задължения и проверки на електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване за съответствие на предавателните станции с одобрените от КРС технически характеристики. За констатирани нарушения са съставени 12 бр. АУАН.

- Проверки на електронни съобщителни мрежи от **подвижна радиослужба PMR** във връзка с ефективното използване на предоставения ограничени ресурс – радиочестотен спектър - извършени са 77 проверки на предприятия осъществяващи електронни съобщения за собствени нужди чрез електронна съобщителна мрежа от подвижна радиослужба от вида PMR; за констатирани нарушения са съставени 6 бр. АУАН.

- Проверки на кабелни електронни съобщителни мрежи за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, за пренос на данни без използване на ограничен ресурс – осъществени са 339 проверки относно спазване на Общите изисквания, предоставяне на електронни съобщителни услуги без подадено уведомление и непредоставяне на информация на КРС; За констатирани нарушения са съставени 131 бр. АУАН.

- Планови проверки и проверки по жалби относно **осигуреното покритие и качество** на предоставяните услуги от мобилни наземни мрежи по стандарт GSM/UMTS/LTE и DVB-T мрежи, както и проверки във връзка с постъпили жалби за **радиосмущения** – извършени са общо 734 проверки.

През 2017 г. 560 от извършените проверки (или около 18 %) са **определени на база на анализ на риска** – проверки относно извършване на електронни съобщения от предприятия, подали уведомления в КРС за прекратяване на дейността си, проверки относно осъществяване на дейност след отнети и прекратени разрешения или с изтекъл срок на разрешенията, проверки за спазване на Общите изисквания, проверки на покритието и качеството на DVB-T мрежите и мобилните наземни мрежи, както и проверки за спазване на § 15 от преходните и заключителните разпоредби към Закона за

противодействие на тероризма. За констатирани нарушения при извършените проверки определени на база на анализ на риска са съставени 25 бр. АУАН.

Обобщени данни за извършената контролна дейност и ангажираната административнонаказателна отговорност при констатирани нарушения на ЗЕС и подзаконовите нормативни актове през 2017 г. са представени на фиг. 53 и фиг. 54.

Източник: КРС

Фиг. 53

В резултат от извършените проверки за констатираните административни нарушения на ЗЕС през 2017 г. са съставени 330 акта за установяване на административни нарушения. Съставените през 2017 г. АУАН са с около 60 % повече от тези съставени през 2016 г.

Източник: КРС

Фиг. 54

2.6. Защита на интересите на потребителите на електронни съобщителни услуги

Една от основните цели на КРС е да осигурява високо ниво на защита на потребителите при техните отношения с предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги. В тази връзка, КРС следи за проблемите в областта на потребителската защита при предоставянето на електронни съобщителни услуги и предприема действия за разрешаването им.

През 2017 г. в Комисията за регулиране на съобщенията постъпиха 4 205 жалби на потребители, съдържащи оплаквания срещу различни предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни услуги. В КРС са подадени и 47 запитвания по Закона за електронните съобщения.

Жалбите на потребителите касаят следните проблеми:

- кабелни повреди – 2 жалби;
- кредитен лимит – 28 жалби;
- качество на телефонната услуга/факс – 6 жалби;
- въздушни кабели – 4 жалби;
- покритие на мобилни мрежи – 152 жалби;
- качество на услугата „достъп до интернет“ – 96 жалби;
- нелоялни търговски практики – 85 жалби;
- липса на фиксирана телефонна услуга – 22 жалби;
- оплаквания по чл. 231 от ЗЕС – 38 жалби;
- оплаквания от тарифирането на мобилни телефонни услуги – 8 жалби;
- некомпетентно обслужване – 104 жалби;
- непредоставяне на детайлизирани сметки – 33 жалби;

- прекратяване на договор – 227 жалби;
- оплаквания относно сметки – 687 жалби;
- прекратявани на договор (чл. 229а от ЗЕС) – 38 жалби;
- прекратяване на договор (чл. 228, ал. 3 и ал. 5 от ЗЕС) – 39 жалби;
- получаване на нежелани търговски съобщения – 115 жалби;
- преносимост на географски номера – 2 жалби;
- преносимост на мобилни номера – 27 жалби;
- договори за продажба от разстояние – 38 жалби;
- събиране на вземания от колекторски фирми – 61 жалби;
- роуминг – 180 жалби;
- пограничен роуминг – 14 жалби;
- договорни отношения – 285 жалби;
- сметки за ползване на мобилен интернет – 129 жалби;
- кодиран телефонен апарат – 9 жалби;
- качество на телевизионната услуга – 33 жалби;
- качество на мобилен интернет – 40 жалби;
- проблеми с предплатени услуги – 25 жалби;
- оплаквания от електромагнитни излъчвания – 6 жалби;
- оплаквания по чл. 40 – чл. 41 от Общите изисквания – 11 жалби;
- оплаквания по чл. 42 – чл. 45 от Общите изисквания – 51 жалби;
- оплаквания по чл. 46 – чл. 48 от Общите изисквания – 19 жалби;
- оплаквания по чл. 49 от Общите изисквания – 2 жалби;
- оплаквания по чл. 49а от Общите изисквания – 18 жалби;
- оплаквания по чл. 51 от Общите изисквания – 1 жалба;
- телефонни измами – 20 жалби;
- оплаквания относно изградени електронни съобщителни мрежи – 9 жалба;
- роуминг сметки – 184 жалби;
- неяснота на договорни условия – 32 жалби;
- оплаквания относно услуги с добавена стойност – 179 жалби;
- непредоставяне на мобилна телефонна услуга – 9 жалби;
- качество на мобилната телефонна услуга – 10 жалби;
- непредоставяне на детайлизирана справка – 24 жалба;
- други оплаквания – 227 жалби;
- активиране на нежелана услуга – 2 жалби;
- неустойки – 138 жалби;
- непоискани услуги – 197 жалби;
- незаконни строежи – 1 жалба;

- непредоставяне на договорена услуга – 531 жалби;
- качество на интернет и телевизията в пакет – 7 жалби.

През 2017 г. се наблюдава значително увеличение на броя на постъпилите жалби спрямо 2016 г. (приблизително с 60 %), но същото е резултат от оплаквания само срещу две предприятия.

Основната причина, довела до големия брой жалби е обстоятелството, че считано от началото на 2017 г. един от доставчиците започна да изпитва сериозни затруднения при предоставяне на своите услуги. Това доведе до многобройни оплаквания (над 450 броя) до КРС с искане за прекратяване на договорните отношения с предприятието. По всички искания Комисията е предприела действия, в резултат на които договорните отношения между доставчика и съответния абонат, подал жалбата, са прекратени без заплащане на санкции.

По отношение на второто предприятие, увеличението на жалбите спрямо 2016 г. (с 555 броя) се дължи основно на три проблема, свързани с:

- предприятието от доставчика действия по деактивиране на услугата роуминг за конкретни тарифни планове;
- оспорване на сметки;
- непоискани услуги (таксуване на пакет със спортни канали, без същият да е заявяван изрично от абоната).

Когато оплакването е свързано с неизпълнение на договорни задължения (облигационен спор), регулаторът е изисквал становища от съответното предприятие. В резултат на тези действия, предприятията са изпълнявали препоръките на КРС. В тази връзка, от общия брой изискани становища от предприятията повече от половината са били в полза на потребителя, което е довело до разрешаване на възникналия спор. Редица жалби са препращани по компетентност и до други държавни органи (Комисията за защита на потребителите, Дирекцията за национален строителен контрол, Комисията за защита на личните данни, Министерството на здравеопазването, прокуратурата на Република България и др.).

2.6.1 Изменения и допълнения на Общите изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения (Общите изисквания)

С Решение № 565/26.10.2017 г. КРС измени Общите изисквания с цел да бъде засилена защитата на потребителите на електронни съобщителни услуги.

Прецизираха се действащите разпоредби, свързани със задължението на предприятието да уведомява абоната при изменение на индивидуалния му договор, както и разпоредби, регламентиращи задължения за публикуване на информация за постигнатото покритие на мобилните мрежи.

Създаде се нов чл. 48б, който регламентира процедурата за уведомяване на потребителя при отпадане на телевизионна програма, включена в ценовия му пакет.

С изменението на чл. 52 се създадоха допълнителни гаранции, че абонатите ще получават месечните детайлизирани сметки/информация по изборния от тях начин.

Бяха изменени и други разпоредби от значение за защита на крайните потребители на електронни съобщителни услуги.

2.6.2. Проведени от КРС процедури по чл. 78 от ЗЕС

През 2017 г. КРС е приела 20 решения с предварително изпълнение по чл. 78 от ЗЕС, касаещи констатирани неизпълнения на Общите изисквания. С решенията на съответните предприятия са наложени задължения за преустановяване на констатираните нарушения на Общите изисквания, засягащи правата и законните интереси на потребителите, както и за недопускане на последващо засягане на потребителски права.

2.6.3. Информационни кампании за повишаване на потребителската култура

През 2017 г. КРС организира 4 броя изнесени приемни за потребителите в градовете Сливен, Варна, Бургас, Карлово. В рамките на приемните потребителите от съответните населени места имаха възможност да изложат своите оплаквания, както и да получат компетентни съвети с цел разрешавани на възникналите спорове.

Всички оплаквания, депозираны в рамките на приемните, са разгледани своевременно и са предприети действия в рамките на закона.

2.6.4. Защита на потребителите във връзка с въвеждането на „роуминг както у дома“

Новата роуминг регулация, която се прилага от 15 юни 2017 г., е поредната положителна стъпка към установяването на единен европейски пазар. В резултат се наблюдава значителен ръст в потреблението на регулирани роуминг услуги.

Наблюдението и контролът на изпълнението на Регламента за роуминга беше сред най-важните приоритети на КРС през 2017 г. КРС има изключително важната задача да прилага необходимите мерки за реализирането на практика на „роуминг както у дома“. От страна на българските оператори също бяха положени значителни усилия за изпълнението на съответните изисквания.

В КРС постъпиха множество оплаквания от потребители във връзка с предприетите действия от един от българските мобилни оператори за деактивирането на роуминга за определени национални планове.

Регламентът за роуминга не задължава предприятията да предлагат роуминг с всички тарифни планове. Въпреки това, с цел максимална защита на интересите на потребителите, КРС обърна внимание на доставчика за оплакванията на потребителите. Също така, с Решение № 352 от 29 юни 2017 г. КРС изиска подробна информация от операторите. Въз основа на получените отговори, КРС направи подробно проучване на практиките за предлагане на роуминг в тарифните планове на българските оператори и информира Европейската комисия за резултата от проучването. За съответните жалби КРС информира и BEREC.

В КРС постъпиха и оплаквания от потребители, които не правят разлика между роуминг и международни повиквания. КРС разясни разликата на съответните потребители, като публикува подробна информация на интернет страницата си. Информация е публикувана и на интернет страниците на операторите.

В КРС постъпиха и оплаквания срещу един от българските оператори за това, че обемът данни в роуминг не се изчислява коректно. КРС предприе мерки за разрешаването на този проблем. Съответният оператор промени политиката си и значително увеличи обема данни в роуминг. Например, за план с общ абонамент 25 лв. операторът предоставя 5000 MB в роуминг.

Осигуряването на максимална прозрачност относно условията за ползване на електронни съобщителни услуги, в това число и на роуминг услугите, е сред приоритетите на КРС. Комисията отчете, че едни от основните начини за предоставяне на информация са чрез звената за контакт с клиентите на предприятията (търговски обекти, акаунт мениджъри, центрове за обслужване на клиенти и др.).

С цел качествено обслужване и гарантиране на правото на информиран избор на потребителите, КРС обърна внимание на предприятията за необходимостта от предоставяне на пълна, ясна и вярна информация относно новите правила за роуминг от звената за контакт с клиенти.

2.6.5. Мерки за осигуряване на еквивалентен достъп до услуги за потребители с увреждания

В началото на 2017 г., КРС поиска от мобилните оператори да представят примерни абонаментни планове, предназначени за потребителите със слухови и зрителни увреждания, отговарящи на следните условия: за хората с увреден слух - абонаментни месечни планове с: (а) преобладаващо количество на мобилен интернет (5 000 MB и повече) и минути за видео разговори (1500 и повече); (б) 500 и повече броя SMS-и към всички мобилни мрежи и (в) ограничен (минимален) брой минути за разговори към всички национални мобилни и фиксирани мрежи; за хората със зрителни увреждания - абонаментни месечни планове с: (а) преобладаващо количество (или неограничен) брой минути за разговори към всички национални мобилни и фиксирани мрежи и (б) 1000 MB и повече мобилен интернет. „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ ЕАД, „МОБИЛТЕЛ“ ЕАД, „ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ“ ЕАД, „МАКС ТЕЛЕКОМ“ ООД и „БУЛСАТКОМ“ ЕАД представиха конкретни абонаментни планове, които в голяма степен съответстват на предложените от Комисията условия.

Експерти на Комисията участваха и в междуведомствената работна група относно изменението на Наредба № 6 от 13 март 2008 г. за универсалната услуга по ЗЕС. С новата т. 8 на чл. 16, ал. 1 (ДВ, бр. 78 от 2017 г.) е включена и следната специална мярка: по искане на крайни потребители с увреждания на слуха или говора осигуряват подходящи крайни електронни съобщителни устройства, съответно - специализирано софтуерно приложение, осигуряващо, в зависимост от техническите възможности, текстова или друг вид негласова връзка; устройствата, съответно - специализираното софтуерно приложение, трябва да дават възможност за достъп на крайните потребители с увреждания на слуха или говора до единния европейски номер 112 в съответствие с наредбата на министъра на вътрешните работи по чл. 23, ал. 2 от Закона за Националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112. Текстът относно достъпа в новата разпоредба напълно отразява предложението на КРС, дадено в рамките на междуведомствената работна група.

На експертно ниво КРС участва и в изготвянето на Report on NRAs' practices for ensuring equivalence of access and choice for disabled end-users на BEREC (BoR (18) 30), както и в междуведомствената група към Министерството на труда и социалната политика за координация на изпълнението на Плана за действие за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания за периода 2015-2020 г.

2.6.6. Сътрудничество с КЗП

Между КРС и КЗП съществува споделена компетентност по част от въпросите, свързани с потребителската защита в областта на електронните съобщителни услуги. Така например, по жалбите, касаещи сделки от разстояние, нелоялни търговски практики, премахване на неравноправни клаузи в договори, таксуване на непоръчани услуги и др., компетентна да се произнесе е КЗП.

В тази връзка и в изпълнение на закона, за множество потребителски проблеми КРС е сезирала КЗП.

Във връзка с разпоредбата на чл. 37а от Закона за електронните съобщения, КРС уведоми КЗП за откриване на процедура по изменение на Общите изисквания, като й предостави възможност да изрази становище по разпоредбите, свързани със защитата на потребителите.

IV. БЮДЖЕТ

Изпълнение на бюджета на КРС за 2017 г.

Комисията за регулиране на съобщенията е първостепенен разпоредител с бюджет.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2017 г. Министерство на финансите е определило на КРС:

- приходи в размер на 60 000 хил. лв.;
- разходи в размер на 9 318 хил. лв.

Комисията администрира приходи съгласно чл. 51 ал. 1 от ЗЕС и чл. 62 от ЗПУ.

През 2017 г. постъпилите приходи от такси, наказателни постановления и лихви са в размер на 54 509 хил. лв. или изпълнение в размер на 91 % от годишния план.

Независимо от проведените обществени консултации относно перспективите за ползване на свободния ресурс в радиочестотни обхвати 1.5 GHz, 2 GHz, 2.6 GHz и 3.6 GHz, същият не беше усвоен, което не позволи постигане на поставената годишна задача.

Комисията продължава да прилага следните добри практики за повишаване на събираемостта на приходите, като същевременно ги разширява и допълва, с цел улеснение на предприятаята:

- Всяко тримесечие на сайта на Комисията се публикува информация за сроковете и начина на заплащане на таксите.
- Генерират се автоматични електронни съобщения, съдържащи сроковете и начина на заплащане на таксите.
- Текущо се изпращат персонализирани съобщения по електронна поща с конкретните задължения на дружествата, при наличие на просрочие.
- Издават се електронни фактури при поискване.
- При издаване и/или изменение и допълнение на разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс се изпраща персонализирано електронно съобщение за дължимите такси, които следва да бъдат заплатени.

Допълнителни действия за повишаване събираемостта на приходите са:

- Издаването на актове за установяване на публични държавни вземания (АУПДВ), при неплащане на публични задължения към КРС
- Изпращането за принудително изпълнение на неизпълнени АУПДВ и наказателни постановления в Националната агенция за приходите, чрез която през 2017 г. са събрани допълнителни приходи в размер на 30 хил. лв.

Структурата на приходната част на бюджета на КРС за 2017 г. е, както следва:

Таблица 12

Видове приходи	Стойност в хил. лв.	Дял (%)
1. Собствени приходи, утвърдени с бюджета на КРС за 2017 г.	60 000	
2. Реализирани приходи за 2017 г., в т. ч.:	54 509	100.00
- еднократни такси по Закона за електронните съобщения	1 027	1.88
- еднократни такси по Закона за пощенските услуги	7	0.01
- административна годишна такса контрол	4 532	8.31
- такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър	37 386	68.59
- такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – позиции на геостационарната орбита, определени за Република България съгласно международни споразумения	144	0.27
- такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс след провеждане на търг	2 375	4.36
- такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – номера от Националния номерационен план (ННП)	7 402	13.58
- глоби и имуществени санкции	752	1.38
- лихви	884	1.62

Разпределение на постъпилите приходи и направените разходи през 2017 г.

Постъпилите приходи в КРС през 2017 г. са разпределени съгласно чл. 148 от ЗЕС и чл. 64 от Закона за пощенските услуги в приход на държавния бюджет (ДБ), Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и по бюджета на КРС, както следва:

Таблица 13

№	НАПРАВЛЕНИЯ НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ	ОТЧИСЛЕНИЯ ПО ПЕРА В ХИЛ. ЛВ.	ДЯЛ (%)
A.	В ПРИХОД НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ ВСИЧКО, В Т. Ч. ОТ:	11 896	21.82
1	Годишни такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър	9 347	78.57
2	Годишни такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – позиции на геостационарната орбита, определени за Република България съгласно международни споразумения	101	0.85
3	Еднократни такси за допълнение и за удължаване срока на действие на разрешение	184	1.55
4	Такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс след провеждане на търг	1 662	13.97
5	Глоби и имуществени санкции	601	5.05
6	Еднократни такси по ЗПУ	1	0.01
Б.	В ПРИХОД НА МТИТС ВСИЧКО, В Т. Ч.:	13 784	25.29
1	Годишни такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър	13 085	94.93
2	Годишни такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - позиции на геостационарната орбита, определени за Република България съгласно международни споразумения	36	0.26
3	Еднократни такси за допълнение и за удължаване срока на действие на разрешение	65	0.47
4	Такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс след провеждане на търг	594	4.31

5	Еднократни такси по ЗПУ	4	0.03
В.	В ПРИХОД НА БЮДЖЕТА НА КРС ВСИЧКО, В Т. Ч.:	28 829	52.89
1	Еднократни административни такси за издаване на разрешение и за административни услуги	765	2.65
2	Еднократни такси за допълнение и за удължаване срока на действие на разрешение	13	0.05
3	Административна годишна такса контрол	4 532	15.72
4	Годишни такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър	14 954	51.87
5	Годишни такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - позиции на геостационарната орбита, определени за Република България съгласно международни споразумения	7	0.02
6	Такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс след провеждане на търг	119	0.41
7	Годишни такси за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – номера от ННП	7 402	25.68
8	Глоби и имуществени санкции	151	0.52
9	Лихви	884	3.07
10	Еднократни такси по ЗПУ	2	0.01
	ВСИЧКО ОТЧИСЛЕНИЯ ПО НАПРАВЛЕНИЯ НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ	54 509	100.0

Средствата по бюджета на Комисията се разходват за финансиране на дейността ѝ, за участие в работата на Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения, за осигуряване на ефективен и действен контрол.

Структурата на разходите за 2017 г. е както следва:

Таблица 14

Видове разходи	Стойност (хил. лв.)	Дял (%)
Заплати	4 024	46.34
Осигурителни вноски	1 069	12.31
Други възнаграждения и плащания	181	2.09
Издръжка	1 650	19.00
Членски внос	71	0.82
Капиталови разходи	1 688	19.44
Общо разходи	8 683	100.00

През 2017 г. разходването на бюджетни средства е извършвано при строго спазване на финансовата дисциплина и принципите за законосъобразност, целесъобразност, ефективност и ефикасност. Приоритетно са изпълнени проектите, възложени на КРС с нормативни актове.

Реализацията на инвестиционната политика на КРС позволи актуализирането на използвания приложен софтуер за радиомониторинг, което повиши ефективността на мониторинга на радиочестотния спектър. Беше закупена и система за измерване на покритието, качеството на услугите и скорост на предаване на данни на мобилните наземни мрежи.

Информационно обслужване

През 2017 г. КРС продължи работата по изграждане на вътрешните си и външни информационни системи, с оглед повишаване на качеството на работа на служителите от администрацията, облекчаване на достъпа на гражданите и бизнеса до информация и предоставяне на електронни административни услуги. Дейностите, свързани с участието на Комисията в проектите по електронното правителство в Република България са:

- Поддръжка и експлоатация на информационна система „Лицензиране и регистри“, предоставяща 39 електронни административни услуги на гражданите и бизнеса. Информационната система е изградена със средства по Оперативна програма административен капацитет и сертифицирана съгласно Наредба за общите изисквания за оперативна съвместимост и информационна сигурност. Информационна система „Лицензиране и регистри“, подпомага управлението на информационните процеси по

поддържането на електронните регистри на Комисията и осигуряването на публичен онлайн достъп, в съответствие с изискванията на ЗЕС, ЗЕДЕУУ и ЗПУ. Системата е свързана с документооборотната система „Евентис“ от гледна точка на получаване на входящи номера на получените документи през „Лицензиране и регистри“, поставяне на резолюции и т.н.

- Експлоатация на Документен Портал към документооборотна система „Евентис“, предоставящ възможност на гражданите и бизнеса да изпращат електронно подписани документи и да получават електронни изявления от страна на КРС.

- Създаване на организационна, комуникационна и информационна среда за ефективно, в същото време, прозрачно функциониране на администрацията на КРС, която да е в съответствие с правителствената стратегия за развитие на електронното управление в Република България за периода 2014-2020 г.

Изпълнението на тези дейности ще допринесе до намаляване на разходите, подобряване на качеството на предлаганите услуги и повишаване на прозрачността в действията на КРС. През 2017 г. е продължила работата по обновление и развитие на интернет страницата на КРС, както и на вътрешната система за управлението на съдържанието. Новата страница ще даде възможност за улеснен достъп на потребителите и възможност за ползването ѝ на различни крайни устройства.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като национален регулатор в областта на съобщения на държава-членка на Европейския съюз, Комисия за регулиране на съобщенията ще продължи да работи за изпълнението на европейските цели, което ще осигури на българските граждани възможности да се възползват от единния цифров пазар на Европа.

На етап на окончателно приемане е амбициозна реформа на европейската Регулаторна рамка за електронни съобщения, насочена към привеждането ѝ в съответствие с актуалните технологични, пазарни промени и тенденции към повишаване на конкурентоспособността на Европейския съюз. С новия Кодекс за електронните съобщения ще се създадат условия за по-хармонизирано европейско регулиране на свързания цифров единен пазар. Последователното прилагане на осъвременените регулаторни правила ще гарантира равнопоставени условия на участниците на пазара, включително и на доставчиците на OTT услуги. Измененията са насочени и към създаване на последователен подход по отношение на прилагането на политиката в областта на радиочестотния спектър и неговото управление.

Акцент в целите на националните регулаторни органи е поставен върху осигуряването на всеобхватен достъп до високоскоростни широколентови мрежи и създаване на условия за инвестиции в тях, както и за съвместни инвестиции. Регулаторната намеса за насърчаване на конкуренцията се ограничава в рамките на пазарите на едро и следва да бъде насочена предимно към мерки за осигуряване на инфраструктурна конкуренция. Кодексът предвижда облекчен режим на регулиране за новоизградени високоскоростни мрежи, включително на регионално ниво. Защитата на правата на крайните потребители на електронни съобщителни услуги е решена в контекста на общата защита на потребителските права.

След приемането на новите разпоредби на Кодекса, предстои те да бъдат въведени в националното ни законодателство. Предвид опита и експертизата си, КРС ще вземе активно участие в хармонизиране на българското законодателство с европейското право в областта на електронните съобщения.

Комисията ще работи и за успешното изпълнение на Плана за действие за 5G, споделяйки разбирането, че ускореното въвеждане и използване на тази технология ще допринесе за укрепване на европейската и българската конкурентоспособност. В това отношение КРС ще се стреми към осигуряване на гъвкави и облекчени условия за разрешаването на достъпа до РЧС в хармонизираните на европейско ниво честотни ленти. В тази връзка през 2018 г. предстои да бъде изготвена Регулаторна политика за управление на радиочестотния спектър за граждански нужди за периода 2019 – 2021 година, в която, в съответствие с Кодекса за електронни съобщения, да се поставят основните цели и задачи, свързани с управлението на радиочестотния спектър.

Тези съществени промени в Регулаторната рамка поставят сериозни предизвикателства пред работата на КРС през предстоящия период. Както и досега, ние ще разчитаме на активната и ползотворна работа в BEREC. Заедно с останалите регулатори ще търсим ефективни и адекватни решения на проблемите, възникващи в сектора на електронните съобщения, предвид актуалните технологични и пазарни тенденции.

Както на европейско, така и на национално ниво, Комисия за регулиране на съобщенията изпълнява приоритети, които съответстват на динамично развиващия се пазар на електронни съобщения и услуги. В тази връзка през 2018 г. ще бъде разработена Стратегия за дейността на КРС за периода 2019 – 2021 година, която да постави ясни цели и да предложи начини, по които те да бъдат постигнати в средносрочен план.

КОМИСИЯ
ЗА РЕГУЛИРАНЕ
НА СЪОБЩЕНИЯТА

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Изх. №	820-00-14
Дата:	25.06.2018 г.

Комисия за регулиране на съобщенията	
Изх. №	01-00-1
Дата:	22.06.2018 г.

ДО
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Относно: Годишни доклади на Комисията за регулиране на съобщенията за 2017 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КАРАЯНЧЕВА,

На основание разпоредбите на чл. 38, ал. 1 от Закона за електронните съобщения и чл. 17, ал. 1 от Закона за пощенските услуги, приложено изпращам, на електронен носител, годишните доклади на Комисията за регулиране на съобщенията за 2017 г. в областта на електронните съобщения и в областта на пощенските услуги за информация.

Приложение: Съгласно текста.

С уважение,

Росен Желязков
Председател на

Комисията за регулиране на съобщенията

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

РАЗПОРЕЖДАНЕ

НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

№ 850-01-163 / 26. 06. 2018 г.

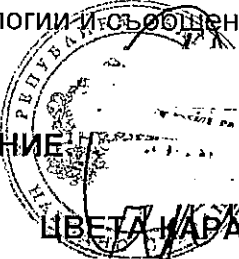
На основание чл. 8, ал. 1, т. 1 и чл. 88, ал. 3 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание

РАЗПОРЕЖДАМ:

Разпределям Годишен доклад на Комисията за регулиране на съобщенията за 2017 г., № 820-00-17, внесен от Комисията за регулиране на съобщенията на 25.06.2018 г., на следните постоянни комисии:

- Комисия по транспорт, информационни технологии и съобщения

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

ЦВЕТА НАРАЯНЧЕВА